

Maria Julseth Frantzen

Sivil ulydighet i samisk ånd

En medieanalyse av Fosen- og Repparfjord-aksjonene

Masteroppgave i Statsvitenskap

Veileder: Elisabeth Lio Rosvold

Mai 2024

Maria Julseth Frantzen

Sivil ulydighet i samisk ånd

En medieanalyse av Fosen- og Repparfjord-aksjonene

Masteroppgave i Statsvitenskap
Veileder: Elisabeth Lio Rosvold
Mai 2024

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Denne masteroppgaven tar for seg mediedekningen av Fosen- og Repparfjord-aksjonene i de tre mest leste avisene i Norge (N=101). Jeg undersøker hvordan aksjonene rammes inn i mediene, og hvordan språk- og kildebruk påvirker det helhetlige inntrykket mediene gir av protestene. For å danne et fullstendig bilde av mediens fremstilling av aksjonene undersøker jeg også hvordan aksjonistenes motspillere rammes inn. Jeg finner store kontraster mellom innrammingen av aksjonistene og deres motspillere, og at disse rammene forsterker hverandre. Studien finner like rammer på tvers av de tre avisene, men store forskjeller i innrammingen av de to aksjonene. I mediedekningen av Repparfjord-aksjonen rammes aksjonistene inn som unge og uvitende, og bruken av sivil ulydighet som protestform forstås som et demokratisk problem. I mediens dekning av Fosen-aksjonen fremstår aksjonistene imidlertid som ansvarlige aktører som holder staten til ansvar. Den sivile ulydigheten rammes inn som god bruk av ytringsfriheten, selv om enkelte eliter kritiserer protestformen i media. Dekningen av Repparfjord-aksjonen passer godt inn i Chan (1981) sin teori om protestparadigmet. Mediene er negative til aksjonen, og dens årsaker trivialiseres. Det legges også vekt på at protesten undergraver demokratiske vedtak og prosesser. Mediedekningen av Fosen-aksjonen følger ikke protestparadigmet i like stor grad. Jeg undersøker derfor om dette kan forklares med et ønske fra mediens side om å oppnå høyest mulig nyhetsverdi, basert på teorien til Galtung og Ruge (1965). Jeg finner at mediene fremstiller Fosen-aksjonen som entydig, og saken gjøres meningsfull og relevant for en stor lesergruppe ved at mediene fokuserer på regjeringens handlinger, rettssikkerhet og maktkritikk.

Abstract

The goal of this master's thesis is to identify the framing of Sámi civil disobedience in three of the most popular newspapers in Norway. The study is qualitative in nature and analyses two cases of civil disobedience protests, the Fosen protest in 2023 and the Repparfjord protest in 2021 (N=101). To achieve a comprehensive understanding of the media's portrayal of the two protests I examine the framing of the protesters themselves and the framing of their opponents, which shows that the framing of the two groups contrasts and enhances each other. The study finds that the frames are consistent between the three newspapers, but that they vary extensively between the two cases. In the Repparfjord protest the protesters are framed as young and unknowledgeable, and the use of civil disobedience is understood as a problem for the democracy. The media coverage of the Fosen protest frames the protestors as responsible actors who holds the government responsible for its actions. The use of civil disobedience is here framed as good use of the freedom of speech, although certain elite politicians criticise the use of civil disobedience. The media's portrayal of the Repparfjord protest fits well with Chan's (1981) theory of the protest paradigm. The media's portrayal of the protest is negative, and the causes for the protest are trivialised. The coverage of the Fosen protest does not follow the paradigm as closely, and I attempt to explain this with reference to Galtung and Ruge's theory of news values (Galtung & Ruge, 1965). The analysis shows that the media achieves high levels of newsworthiness in its portrayal of the Fosen protest by focusing on the government's lack of action, the rule of law and critique of the people in power. This makes the Fosen case appear as unambiguous and both interesting and relevant for a large group of readers.

Forord

Denne masteroppgaven setter punktum for en syv år lang studietid med mange stikkveier og omkjøringer. Jeg har lenge vært opptatt av å skape trygge miljøer for minoritetsstemmer, og det er derfor en glede å få avslutte studieløpet med å undersøke synliggjøringen av samiske stemmer i mediene. Arbeidet med denne masteroppgaven har lært meg mye, ikke minst om egne fordommer og om den norske nasjons dype hull i kunnskapen om samisk historie.

Takk til Elisabeth Lio Rosvold som har veiledet meg gjennom hele prosessen. Takk for gode tilbakemeldinger og interessante faglige diskusjoner. Jeg setter pris på all risen og rosen som har kommet min veg de siste åtte månedene, det har hjulpet meg langt på veg med å gjøre masteroppgaven så god som mulig.

30.05.2024

Maria Julseth Frantzen

Innhold

Sammendrag	i
Abstract	ii
Forord	iii
1. Innledning.....	1
1.1 Relevans	2
1.2 Oppgavens struktur	3
2. Bakgrunn	4
2.1 Om aksjonene	4
2.1.1 Repparfjord-aksjonen	4
2.1.2 Fosen-aksjonen.....	4
2.2 Tidligere forskning	5
2.2.1 Protester i media.....	5
2.2.2 Samer i media.....	6
2.2.3 Samiske protester i media – mediedekningen av Alta-aksjonen	9
2.3 Definisjon av sivil ulydighet	10
2.4 Samers demokratiske innflytelse.....	12
2.5 Hvorfor medieanalyse? – medienes påvirkning på opinion	14
3. Teori.....	17
3.1 Protestparadigmet.....	17
3.2 Nyhetsverdi	21
4. Metode og data	25
4.1 Rammeanalyse	25
4.2 Data	28
4.2.1 Om nordmenns bruk av nyhetsmedier	28
4.2.2 Case-seleksjon	29
4.2.3 Datautvalg	30

4.3 SDI-metoden - analysestrategi	32
4.3.1 Kvalitetskriterier for kvalitativ forskning.....	34
5. Analyse	37
5.1 Repparfjord-aksjonen	38
5.1.1 Voldsmetaforer – aksjonen er en kamp	39
5.1.2 Aksjonistene er uvitende	40
5.1.3 Aksjonistene tar ansvar.....	42
5.1.4 Sivil ulydighet er skadelig for demokratiet	43
5.1.5 Rushfeldt er hensynsfull.....	44
5.2 Fosen-aksjonen.....	46
5.2.1 Aksjonistene er godt forberedt	47
5.2.2 Aksjonistene tar ansvar som ikke tilhører dem	48
5.2.3 Voldsmetaforer – aksjonistene okkuperer departementet.....	49
5.2.4 Regjeringen gjør ikke jobben sin	50
5.2.5 Krise for rettsstaten	52
5.2.6 Sivil ulydighet er ytringsfrihet	53
5.2.7 Politiets handlinger er rimelige	55
6. Diskusjon.....	58
6.1 Protestparadigmet.....	59
6.2 Nyhetsverdi	65
7. Avslutning.....	73
7.1 Tanker om videre forskning	74
8. Litteratur.....	77

Tabeller

Tabell 1: Agendasettingens virkning på ulike individer, etter McCombs, 2004.	16
Tabell 2: Kodegrupper.....	37
Tabell 3: Aksjonenes tilhørighet til protestparadigmet.....	64
Tabell 4: Aksjonenes nyhetsverdi.....	71

1. Innledning

«Unge samer beleiret regjeringskontorene og regjeringen klarte ikke opprette dialog med demonstrantene» (Gilbrant & Suvatne, 2023).

Dette er Dagbladets beskrivelse av en aksjon i Oslo sentrum i februar 2023 hvor tretten aktivister satte seg i lobbyen til Olje- og energidepartementet og ble værende der i omtrent tre døgn. Flere av aksjonistene var ikledd samiske kofter på vranga. Utenfor bygningen kom det stadig flere aktivister til som etter hvert lenket seg sammen. Aktivistene stengte hovedinngangen til departementet, og de ansatte ble bedt om å benytte hjemmekontor. Aksjonen er på folkemunne kjent som «Fosen-aksjonen» og rettet seg mot regjeringens etterbehandling av en Høyesterettsdom fra 2021 hvor to samiske reindriftsgrupper (siidaer) fikk medhold i at vindmølleparker på Fosen-halvøya i Trøndelag bryter med FNs urfolksrettigheter (HR-2021-1975-S). Aktivistene utenfor regjeringskontorene kritiserte staten for manglende oppfølging, og å ikke ta Høyesterett på alvor. Flere av aktivistene som «stengte staten» (Lægland & Bugge, 2023) vinteren 2023 hadde to år tidligere deltatt på lenkeaksjoner i et avsidesliggende industriområde i Finnmark. Her demonstrerte de mot gruvedrift og dumping av gruveavfall i Repparfjorden (Natur og Ungdom, u.å.c). Også i denne aksjonen kritiserte aktivistene staten for å bryte samiske rettigheter, da aktivistene mente graven ødelegger beiteområder og flytteleier for rein.

Denne masteroppgaven tar for seg mediedekningen av disse to aksjonene. Premisset for studien er at mediens fremstilling av aksjonene påvirker hvordan mediens lesere oppfatter de to protestene, deres deltakere og de politiske konfliktene som ligger til grunn for at protestene oppsto i utgangspunktet (Druckman, 2001; McCombs & Shaw, 1972). Jeg spør derfor:

Hvordan fremstilles samisk sivil ulydighet i norske medier?

For å svare på det gjennomfører jeg en rammeanalyse hvor jeg ser på hvordan aksjonene, aktivistene og deres motspillere rammes inn i til sammen 101 artikler i de tre mest leste nyhetsmediene i Norge. Jeg undersøker hvilke vinklinger VG, Dagbladet og NRK.no bruker når de omtaler aksjonene, og hvordan språkbruk og kildebruk påvirker det totale inntrykket mediedekningen gir av de to aksjonene. Denne studien viser at innrammingen av samisk sivil ulydighet varierer mye mellom de to casene. I mediedekningen av Repparfjord-aksjonen rammes aksjonistene inn som uvitende, og aksjonen som helhet forstås som et demokratisk problem. I dekingen av Fosen-aksjonen rammes aksjonistene derimot inn som ansvarsfulle og dyktige aktivister som bruker yringsfriheten sin på en god og effektiv måte. Innrammingen av Repparfjord-aksjonen ligger tett opp til den veletablerte teorien om «protestparadigmet» som sier at mediene har en tendens til å være negative til protester (Chan, 1981). I Fosen-aksjonen er protestparadigmet ikke like tydelig, og jeg utforsker hvorvidt den positive innrammingen av protesten kan forklares med medienes ønske om å oppnå høyest mulig nyhetsverdi, basert på den klassiske teorien til Galtung og Ruge (1965).

1.1 Relevans

Denne studien tar for seg to caser av samisk sivil ulydighet som blant annet omhandler konflikter mellom samiske reindriftsutøvere og den norske stat angående arealutnyttelse. Dette er høyst dagsaktuelle konflikter hvor etterdønningene fremdeles kjennes, spesielt hos de som påvirkes direkte av naturinngrepene det protesteres mot. Med den europeiske energikrisen bankende på døren (Belsnes et al., 2023, p. 20) og stadige behov for å utnytte nye arealer til kraftproduksjon, infrastruktur og annen utbygging er det svært sannsynlig at flere slike konflikter vil oppstå i nær fremtid. Sivil ulydighet fungerer som en form for motmakt mot staten i disse konfliktene og gir individer og grupper mulighet til å bli hørt av makthavere, og kan med de rette forutsetningene spre budskapet sitt til store deler av opinionen (Cottle, 2008). Denne påvirkningsmuligheten er spesielt viktig for permanente minoriteter som har vanskelig for å bli hørt gjennom valgkanalen eller andre demokratiske arenaer (Rawls, 1972, s. 355). Mediene kommer inn i bildet fordi de muliggjør spredning av aktivistenes budskap (Cottle, 2008; Van Gorp, 2014). En medieanalyse av sivil ulydighet er statsvitenskapelig relevant fordi medienes fremstilling påvirker opinionens oppfattelse av aksjonene og deres deltakere. Dette kommer jeg nærmere inn på i kapittel 2.5 hvor jeg undersøker ulike faglige forståelser av medias påvirkning på opinion.

1.2 Oppgavens struktur

Masteroppgaven er delt opp i 7 hovedkapitler. Jeg begynner kapittel 2 med å presentere de to sivil ulydighetsaksjonene som utgjør caseutvalget for oppgaven. Videre presenterer jeg tidligere litteratur om mediedekning av protester og litteratur om hvordan samer tradisjonelt fremstilles i norske medier. Jeg viser så hvorfor jeg mener samisk sivil ulydighet er viktig som forskningsfelt, basert på at samer generelt har liten politisk innflytelse i andre kanaler, deretter hvorfor medieanalyser generelt er viktig innen samfunnsvitenskapelig forskning basert på teori om mediens påvirkningsmakt. I kapittel 3 presenterer jeg to teorier: Chans (1981) teori om protestparadigmet og om Galtung og Ruges (1965) teori om nyhetsverdi. Kapittel 4 tar for seg oppgavens metode og datautvalg. Her gir jeg en innføring i begrepet rammeanalyse, og viser hvordan både casene, mediene og de konkrete medietekstene som benyttes som oppgavens datagrunnlag er valgt ut. Jeg beskriver også min analysestrategi i detalj, og viser hvordan hvert steg i analysen er gjennomført. Selve analysen legges frem i kapittel 5. Analysen er delt i to og tar for seg hver aksjon for seg. I kapittel 6 gjør jeg en sammenligning av aksjonene og diskuterer funnene i analysen opp mot teoriene presentert i kapittel 3. Oppgaven konkluderes og oppsummeres i det avsluttende kapittel 7.

2. Bakgrunn

2.1 Om aksjonene

2.1.1 Repparfjord-aksjonen

23. juni 2021 ble det opprettet en teltleir på Markoppneset ved Repparfjorden i Finnmark. Leiren ble opprettet av organisasjonen «Stopp Nussirgruva – redd Repparfjord» i samarbeid med Natur og Ungdom, og ble benyttet til å drive sivil ulydighet mot den planlagte kobbergruven i området (Påsche et al., 2021). Ved flere anledninger lenket aktivister seg til anleggsmaskiner for å hindre at gruvearbeidet skulle begynne. Protestleiren sto i 100 dager og ble tatt ned da Hammerfest kommune stanset byggearbeidet mens de behandler klagen mot gruveprosjektet.

Bakgrunnen for protesten var at gruveselskapet hadde fått tillatelse til å dumpe avfallet fra gruven i fjorden (Nussir ASA, u.å.). Natur og Ungdom mener dette vil få negative konsekvenser for villaksen og kysttorsken og at prosjektet bryter med Norges etablerte føre-var-prinsipp for naturvern (Natur og Ungdom, u.å.c). I tillegg protesterte aksjonistene fordi gruven vil gjøre flytteleiene og deler av beiteområdene til det samiske reinbeitedistriktet Fiettar utilgjengelige. Sametinget mener at gruveprosjektet fører til at Norge bryter med urfolks menneskerettigheter i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 (Sametinget, 2021, 17.08). Bakgrunnen for protestene er derfor todelt, og handler både om miljø- og naturvern og om urfolksrettigheter.

2.1.2 Fosen-aksjonen

Bakgrunnen for Fosen-aksjonen er en Høyesterettsdom fra 2021 som tar for seg to vindmølleparker på Fosen-halvøya i Trøndelag og erklærer konsesjonene for disse ugyldige. Høyesteretts begrunnelse er at vindmølleanleggene bryter med FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 som bestemmer urfolks rettigheter til utøvelse av sin kultur, fordi vindmøllene hindrer samiske reindriftsutøveres bruk av sine beiteområder (HR-2021-1975-S). Etter domfellelsen forventet flere at vindmøllene skulle rives. Det skjedde ikke, og regjeringens oppfølging av saken var svært uklar og stod nesten stille, i hvert fall sett utenifra.

Manglende handling fra regjeringens side skapte stor misnøye. 23. februar 2023, 500 dager etter dommen falt, ble det arrangert demonstrasjoner i Oslo under parolen «500 dager med menneskerettighetsbrudd!» (Natur og Ungdom, u.å.b). 13 aksjonister gikk også inn i Olje- og energidepartementet og ble sittende der i litt over tre døgn. Flere av disse er medlemmer i ungdomspartiet NSR-N (Norske Samers Riksforbund Ungdom) og/eller Natur og Ungdom. Aksjonistene nektet å flytte seg etter pålegg fra politiet, og ble båret ut natt til mandag 27. februar. Etter det fortsatte aksjonen utenfor bygget, og flere demonstranter kom til og stengte inngangene til ti departementer og kontorene til Statkraft. Flere ble arrestert av politiet. 3. mars ble aksjonen avsluttet med en stille demonstrasjon foran Det kongelige slott under Kongen i statsråd.

11. oktober ble det på nytt arrangert sivil ulydighet i Oslo i forbindelse med Fosen-saken. Karl Johans gate ble sperret, Mihkkal Hætta flyttet inn i en lavvo utenfor Stortinget, og aktivister inntok Stortingets vandrehall (Oslo Sámiid Searvi, 2023, 26.09). De ble igjen båret ut av politiet da de nektet å flytte seg.

2.2 Tidligere forskning

2.2.1 Protester i media

Mye forskning på mediernes omtale av demonstrasjoner og protestbevegelser viser at denne dekningen ofte er negativ til demonstrasjonene og aktivistene som deltar i dem (Boyle et al, 2012; Cowan et al., 2023; Culver & McLeod, 2023; Igwebuike & Akoh, 2023; Lee, 2014; Lester, 2006; von Zabern & Tullock, 2020). Når protester omtales i media vil pressen ofte fremstille demonstrantene som kunnskapsløse og styrt av følelser og impulser (von Zabern & Tullock, 2020). Samtidig er det en tendens til å legge vekt på at protestene koster samfunnet store ressurser, for eksempel ved at det må settes inn store politistyrker for å håndtere demonstrantene eller ved at protesten får negativ påvirkning på lokaløkonomien (Chen, 2020; Culver & McLeod, 2023). Boyle et al. (2012) finner også at protester som benytter radikale metoder er mer utsatt for negativ mediedekning, og at valg av protestform er viktigere enn protestens mål når det gjelder hvorvidt protesten får negativ mediedekning.

Det er imidlertid ikke alle protester som fremstilles negativt. Iranzo og Ezpınar-Ruiz (2021) viser at den aktuelle protestbevegelsens omdømme påvirker hvorvidt mediedekningen blir positiv eller negativ. Jo bedre kjent en protestbevegelse er, jo større sannsynlighet er det for at den havner i media, og dersom bevegelsenes verdier, mål og taktikker stemmer godt overens med samfunnets kultur og politiske ståsted er det sannsynlig at mediedekningen vris i en mer positiv retning. Iranzo og Ezpınar-Ruiz sin studie er kvantitativ, og registrerer kun om medietekstene er vinklet positivt eller negativt, men tar ikke for seg det faktiske innholdet i tekstene. Von Zabern og Tullock (2020) og Cowan et al. (2023) mener mediedekningens positive eller negative vridning skyldes mediens politiske ideologi. De finner at konservative medier gir en negativ fremstilling av protestene, mens venstrevridde og politisk sentrerte medier gir en mer positiv vinkling hvor aktivistenes engasjement hylles. Begge disse studiene undersøker mediedekningen av én protest over flere nyhetsmedier. Jeg tar i stedet for meg to ulike protester som på ulikt tidspunkt skrives om i de samme tre mediene. Dette gjør at jeg kan undersøke om de enkelte mediene er konsekvente når det gjelder å dekke samisk sivil ulydighet, eller om rammene i dekningen endrer seg fra protest til protest.

I tillegg til å undersøke to ulike aksjoner og forskjellene mellom dem ønsker jeg å bidra til forskningslitteraturen ved å utvide omfanget av aktører som analyseres i mediedekningen. De fleste av de overnevnte studiene ser kun på hvordan protestenes deltakere rammes inn. Ved å også analysere innrammingen av demonstrantenes motparter får jeg et mer helhetlig bilde av mediens fremstilling av demonstrasjonene og demonstrantene. Antagelsen min er at innrammingen av motstanderne påvirker innrammingen av aksjonistene i den forstand at mer positiv vinkling av motstanderne gjerne gjør at aksjonistene fremstår mer negativt i forhold og vice versa.

2.2.2 Samer i media

Urfolk generelt sliter med lav mediedekning om saker som angår deres levesett og kultur, og truslene mot deres levemåte (Roosvall & Tegelberg, 2016). Stort sett er mediedekningen avgrenset til et lite geografisk område tett på urfolkens leveområder. Når nasjonale medier dekker urfolkssaker er det stort sett når disse sakene sensasjonaliseres, for eksempel i form av protester. Sakene fremstilles også ofte ensidig og forenklet (Grote & Johnson, 2021).

Gjennom historien har den norske mediedekningen av samiske interesser, kultur og samfunnsspørsmål vært svært lav, både på nasjonalt nivå og i medier med tettere geografisk tilknytning til Sápmi (Ijäs, 2012; Kolberg, 2018; Skogerbø, 2003). Det samme gjelder for andre land: Pietikäinen (2003) finner kun 51 saker som omhandler samer i Finlands største dagsavis over en 13 års periode fra 1985-1993. I Norge tok mengden nyhetsstoff seg kraftig opp i forbindelse med Alta-konflikten, men sank så igjen etter konflikten var over (Ijäs, 2012; Kolberg, 2018). Historisk dekker de nasjonale mediene i Norge stort sett kun samiske nyheter hvis disse kan plasseres i et oss-og-dem-perspektiv (Skogerbø, 2003). Samisk kultur og politikk får ikke plass i de norske foraene for debatt, og presses ut av norsk offentlighet. I mer regionale medier er det litt annerledes. Ijäs' studie av avisen Nordlys sin dekning av samiske saker viser at Alta-aksjonen også her førte til en kraftig økning i mengden nyhetsstoff, men at mengden ikke minsket etter aksjonen var avsluttet (Ijäs, 2012). Nordlys er Nord-Norges største regionsavis, og har hovedkontorer i Tromsø (Nordlys, u.å.) og ligger dermed geografisk tett på samiske interesser. Etter Alta-aksjonen holder mengden dekning seg altså stabil, men innholdet forandrer seg. Avisen går fra å kun fokusere på konfliktstoff til å dekke samisk kultur mer generelt, gjennom anmeldelser av musikk og teater og debatter om sjøsamisk revitalisering (Ijäs, 2012).

Mediedekningens innhold

Når minoriteter omtales i mediene er det historisk vanlig at de anonymiseres, og heller omtales på gruppenivå (Døving, 2017). Individuer blir usynliggjort til fordel for generalisering og stereotyper. Når enkeltpersoner med minoritetsbakgrunn omtales i mediene blir de ofte gjort til representant for hele minoritetsgruppen, og deres individuelle meninger generaliseres til å gjelde alle med lik bakgrunn (Døving, 2017; Eide, 2012). Gjennom denne generaliseringen har journalister en tendens til å undergrave nyanseringer som gjøres av intervjuobjekter med minoritetsstatus, og nyanserte og apolitiske meninger forsvinner fra den ferdige artikkelen til fordel for politisk polarisering (Eide, 2012). I tillegg opplever minoritetspersoner som intervjues i mediene at minoritetsstatusen deres vektlegges også når dette ikke er relevant. Eide (2012) viser til at rullestolbrukere opplever at rullestolen må inkluderes på alle mediefotografier uansett hva temaet for intervjuet er. Denne typen annerledesgjøring kalles for *minorisering*, og viser til at det å være en minoritet handler om mer enn bare å være et mindretall (Brah, 2003). Det handler også om å bli konstruert som

annerledes og vesentlig forskjellig fra majoriteten. Samer i Norge minoriseres for eksempel når det å være norsk fremstilles som *normalt og nøytralt* (Dankertsen, 2014, s. 54). Sånn plasseres minoriserte grupper under majoriteten på den sosiale og politiske rangstigen (Brah, 2003). Minorisering er ofte belastende for de som opplever det, i form av diskriminering og nedlatende holdninger, men også i form av et press til å alltid representere gruppen fra sin beste side og å lære opp majoriteten i for eksempel korrekt språkbruk (Dankertsen, 2014).

Døving (2017) påpeker at minoritetsstemmer har blitt mer synlig i norsk mediedebatt det siste tiåret. Flere kulturelle, religiøse og etniske minoriteter benytter seg av menneskerettslige diskurser når de deltar i offentlig diskusjoner og i media. Døving mener at minoriteters deltakelse i det offentlige ordskiftet er hjulpet av at diskusjonen om menneskerettigheter i overnasjonale organer eksplisitt omtaler minoriteter og deres rettigheter. Dette gjør at minoritetsindivider kan lene seg på etablerte formuleringer som kan gi trygghet til å stå på krav og forventninger i offentlig debatt.

I den norske mediedekningen av samiske saker var det frem til 1980-tallet oftest ikke-samiske nordmenn som uttalte seg på vegne av de samiske samfunnene (Ijäs, 2012; Lien & Stenhammer, 2017). Disse kildene opptre gjerne i form av en ekspert-rolle. På første halvdel av 1900-tallet var det gjerne prester og vitenskapsmenn som uttalte seg om minoritetsspørsmål, og ofte manglet disse såkalte «eksperterne» grunnleggende kunnskap om samisk kultur og samfunnsforhold. Dette gjør at mediens fremstilling av samer og andre etniske minoriteter bar sterkt preg av stereotyper og fremmedgjøring. Den omfattende bruken av ikke-samiske kilder gjør også at samer fremstår som passive aktører i egne historier (Pietikäinen, 2003). Under Alta-aksjonen økte antall samiske kilder betraktelig, både i form av at aksjonistene ble sitert en del i mediene og i form av grasrotintervjuer med den samiske befolkningen generelt (Ijäs, 2012). Utover 90-tallet fortsatte antallet samiske kilder i media å øke, og da spesielt i form av samiske politikere som uttalte seg om både samisk og norsk politikk (Ijäs, 2012). Innholdsmessig har samiske nyheter som sakt stort sett handlet om konflikt og sensasjonelle hendelser, og gjerne i et oss-og-dem-perspektiv. Det er også tilfellet i nyere tid, som for eksempel i mediedebatten om Finnmarksloven i 2005, hvor Stortinget vedtok å overføre tidligere statseiendom i Finnmark til et nytt eierorgan kalt Finnmarkseiendommen (FeFo). Mediedebatten i Finnmarks lokalaviser var svært skarp, og

bar preg av en del negative holdninger til Sametinget og samer generelt (Eira, 2013). Motstanderne av den nye loven uttrykte redsel for at samene skulle få styre over naturressursene i Finnmark, og så dette som en trussel mot det norske folkets tilgang til landområdene. For-siden i debatten forsøkte på sin side å dysse ned etniske skillelinjer, og brukte nesten aldri ordene «samer» og «nordmenn», men snakket heller om «finnmarkinger». Mediedekningen av diskusjonen om Finnmarksloven viser at de to sidene av debatten hadde svært ulik forståelse av hvem som inkluderes i begrepene «vi», «oss» og «folket».

Både Ijäs (2012) og Kolberg (2018) mener mediedekningen av samiske saker i nyere tid er relativt nøytral, og at journalistene tydelig prøver å gjøre mediedekningen så objektiv som mulig. Det er lite åpenbar rasisme i medietekstene, men en del stereotypisering. Spesielt bildebruken i media bærer preg av stereotypiske fremstillinger og såkalt «postkortromantikk» (Ijäs, 2012). Bildebruken viser en forestilling om at alle samer bor i Finnmark og driver med rein, og at samer generelt skiller seg nevneverdig fra nordmenn. Samisk kultur forstås som en etterlevning fra et førmoderne samfunn som bremser moderne utvikling (Lien & Stenhammer, 2017). Benjaminsen (2023) aner et diskursivt skifte i mediedekningen av samiske saker de siste årene, spesielt hva gjelder diskusjonen om reindrift. Han mener at 2020-årene har åpnet opp for større aksept for tradisjonell kunnskap knyttet til reindriften og et fokus på avkolonialisering av Sápmi, og at mediedekningen av Fosen-aksjonen er et eksempel på denne endringen. Benjaminsen understreker selv at han er usikker på hvorvidt dette er en trend som a) vil fortsette, eller om det bare er en forbigående tendens, og b) om denne tankegangen vi spre seg fra mediedebatten til resten av samfunnet.

2.2.3 Samiske protester i media – mediedekningen av Alta-aksjonen

Ijäs (2012) sin analyse av Dagsrevyen og Nordlys sin dekning av samiske saker går grundig gjennom de to mediens dekning av Alta-aksjonen i årene 1979-81. Dagsrevyens dekning av konflikten var svært dramatisk og fokuserte nesten utelukkende på hendelsesforløpet. Det medfører at bakgrunnsinformasjon om konfliktens utspring og argumenter forsvant til fordel for dramatiske bilder av sultestreik og politiaksjoner. Mens Alta-konflikten pågikk, ble Dagsrevyen beskylt for å være venstrevridd og å støtte motstanderne mot utbyggingen. Ijäs mener dette er vanskelig å bevise i ettertid, ettersom det er naturlig at aksjonistene fikk mest

dekning basert på deres dramatiske aksjonsform. Sultestreik og lenkeaksjoner gir gode filmopptak og gjør det relativt enkelt å lage oppsiktsvekkende journalistikk. I Nordlys var deknningen relativt balansert, og både motstandere og tilhengere av utbyggingen fikk komme til orde. Likevel kan det også her spores en liten tendens til å fremstille aksjonistene noe positivt. Kjente personer i norsk offentlighet ble nemlig ofte sitert som motstandere av utbyggingen og støttende til aksjonistene og samenes sak. Samtidig ble dette balansert med å bruke politiet som kilde, og å støtte politiets handlinger til tross for anklager om overdreven maktbruk.

Mediedekningen av Alta-konflikten hadde mindre stereotypisk fremstilling av samer enn tidligere, spesielt i Nordlys (Ijäs, 2012). Samisk kultur ble ikke lenger eksotifisert, og bruken av samiske kilder bidro til å alminneliggjøre samene og deres kultur. Samtidig er det noe skjult stereotypisering å spore i tekstene; de samiske aksjonistene ble til tider beskrevet som naive og at de lett lot seg styre av andre. I Dagsrevyen var fremstillingen noe stereotypisk, med mye bilder av folk i kofte, lavvoer og lydklipp av joik. Dette er elementer som var godt kjent for den norske majoritetsbefolkningen, og dermed lett å kjenne igjen som typisk samisk. På 70- og 80-tallet var det begynt en kraftig revitalisering av samisk kultur, og disse elementene ble i de samiske samfunnene brukt som samlingspunkter og for å skape økt synlighet (Stordahl, 1997). Dermed står symbolene i en skvis; samtidig som symbolene ble gjenvunnet og redefinert av samene selv ble de i Dagsrevyen brukt til å bekrefte vanlige, stereotypiske og tidvis nedsettende oppfatninger av samer.

2.3 Definisjon av sivil ulydighet

Sivil ulydighet kan defineres som en protestform der man begår et bevisst lovbrudd som foregår åpent og offentlig og gjennomføres uten bruk av vold (Arendt, 1972; Rawls, 1971; Thomassen, 2007). Sivil ulydighet brukes for å vise motstand mot lover eller beslutninger man er uenige i. Lovbruddet kan være både direkte og indirekte (Rawls, 1971). Ved direkte sivil ulydighet bryter demonstrantene den loven de er uenige i. I indirekte sivil ulydighet bryter man en lov for å rette oppmerksomhet mot en annen lov eller et politisk vedtak. Repparfjord-aksjonen er et eksempel på direkte ulydighet, hvor aksjonistene lenket seg ulovlig til anleggsmaskiner for å hindre gruvearbeidet. I Fosen-aksjonen ble det benyttet

indirekte ulydighet hvor aksjonistene bryter loven om å følge politiets pålegg for å vise motstand mot regjeringens behandling av Fosen-saken. Et gjengående poeng hos flere kjente teoretikere er at sivil ulydighet foregår i demokratier (Arendt, 1971; Rawls, 1972; Thomassen, 2007). Poenget er at personer som utfører lovbrudd i form av sivil ulydighet respekterer rettsstaten og konstitusjonen som sådan. Protestformen benyttes for å vise misnøye med én lov eller en politisk avgjørelse, ikke for å vise motstand mot lovverket eller det politiske systemet som helhet. Ifølge Hannah Arendt er det denne respekten for lovverket og styringssystemet som helhet som skiller sivil ulydighet fra revolusjon (Arendt, 1971). Arendt skiller også mellom sivil ulydighet og alminnelig kriminalitet. For det første må sivil ulydighet foregå åpent for offentligheten, mens kriminalitet foregår i det skjulte. For det andre må den sivile ulydigheten ha som mål å gagne en gruppe, ikke bare demonstrantenes egeninteresse.

Sivil ulydighet kan forstås både som en styrke og en hindring for demokratiet. Når protestformen ses som en hindring er det fordi konseptet med å bryte loven for å fremme sine meninger oppfattes som en oppfordring til kriminalitet, og undergraver generell lov og orden i samfunnet (Delmas, 2016). Samtidig går personer som bruker sivil ulydighet utenom de etablerte demokratiske institusjonene for å fremme sin sak, og svekker dermed demokratiet som institusjon. Sivil ulydighet kan også forstås som et demokratisk virkemiddel, slik både Arendt og Habermas argumenterer for. Ifølge Arendt bør sivil ulydighet ikke bare tolereres, men integreres i det demokratiske systemet (Ashcroft, 2018). Dette innebærer en antagelse om at et godt demokrati involverer en viss form for samtykke til de lovene som styrer oss. I et representativt demokrati gir vi (teoretisk sett) samtykke når vi går til stemmeurnene, men hvordan kan vi eventuelt trekke tilbake dette samtykket? Arendt foreslår å se sivil ulydighet som en test på om samtykke til vedtatte lover fremdeles står blant befolkningen (Arendt, 1971). Habermas legger derimot mer vekt på moral, og forstår sivil ulydighet som en lakmустest på befolkningens grunnleggende moral, samtidig som protestformen skaper deliberasjon og kollektiv læring, og dermed styrker etablerte demokratiske institusjoner (Lysaker, 2022; Thomassen, 2007).

2.4 Samers demokratiske innflytelse

Et viktig utgangspunkt for min studie er tanken om at sivil ulydighet kan brukes som et verktøy for politisk påvirkning og opinionsinnflytelse. For å forklare hvorfor sivil ulydighet er et spesielt viktig verktøy for det samiske samfunnet peker jeg på forskning som viser hvordan andre politiske kanaler ikke er tilstrekkelig for samers politiske påvirkning.

Urfolk, både i Norge og internasjonalt, mangler ofte tilstrekkelig innflytelse og makt i politiske saker som angår dem selv. Det gjelder spesielt i konflikter som handler om naturressursforvaltning og arealutnyttelse der disse konfliktene direkte påvirker urfolks leveområder og mulighet for kulturutøvelse. Wilson og Allard (2023) viser hvordan urfolk i Canada og Sverige påvirkes av gruveprosjekter. Urfolkens meninger og utfordringer tas ikke tilstrekkelig hensyn til i statlige vedtak om naturressursutnyttelse. O'Sullivan (2023) finner lignende tendenser i Australia, hvor både nasjonal og internasjonal politikk diskuteres og vedtas uten noen form for innflytelse fra urbefolkningen, og andre nasjonale verdier stadig settes foran urfolks rettigheter og behov. Det er politiske organer og domstolene som har det overordnede ansvaret i avgjørelser om areal- og naturressursforvaltning, og disse institusjonene er ikke designet for å ivareta urfolks interesser og behov (Persson et al., 2012; Wilson & Allard, 2023). Dagens naturressursforvaltning er derfor fanget i et spor hvor majoritetshensyn og statens rettslige tradisjoner ivaretas på bekostning av urfolksrettigheter, noe som igjen er dømt til å skape store konflikter. Implementering av nye internasjonale reguleringer om konsultasjon er ikke tilstrekkelig for å bøte på disse problemene, ettersom disse konsultasjonene skjer gjennom statlige institusjoner og derfor inngår i de samme tradisjonene og rettslige praksisen som har vært historisk gjeldende. Wilson og Allard (2023) viser at urfolksorganisasjoner til tider har en viss innflytelse, men at det i beste fall har oppnådd å forsinke planer om naturressursutnyttelse, ikke å stanse de. Det er til syvende og sist statsmaktene som fremdeles har monopol på de endelige avgjørelsene, og disse institusjonene prioriterer svært ofte majoritetshensyn fremfor urfolkshensyn.

Norge har etter Alta-aksjonen i 1979-1981 gjort noen tiltak for å forbedre samenes politiske innflytelse. Det norske sametinget ble opprettet i 1989 for å fremme samiske interesser og forvalte økonomiske midler til bruk for samisk kunst, kultur, språkopplæring med mer

(Bjerkli & Selle, 2005). I 2021 ble det etablert en konsultasjonsplikt som sier at regjeringen, departementer og direktorater, samt statsforetak og private subjekter som handler på vegne av staten har plikt til å konsultere Sametinget og andre samiske interessegrupper i politikk og forvaltningsvedtak som kan påvirke samisk samfunn og kulturutøvelse (Endringslov til sameloven mv. (konsultasjoner), 2021 §§4.1-4.10). Målet for konsultasjon er å oppnå enighet eller samtykke til de foreslåtte tiltakene, men dette er ikke et krav (Dalen & Villaruel, 2019). Det er ikke uvanlig at samiske interesser behandles på overfladisk vis når de konsulteres, og de samiske stemmene har ofte lite reell makt (Otte et al., 2018). Det betyr at konsultasjon ikke automatisk gjør at samiske interesser tas hensyn til, og Sametinget og andre interessegrupper er fremdeles avhengig av politisk velvilje fra andre hold for å få igjennom sitt syn (Bjærstig et al., 2020). I fjor kritiserte også Sametinget regjeringen for å ikke overholde konsultasjonsplikten i forbindelse med elektrifiseringen av Melkøya (Jåma, u.å.) Det er uenighet mellom Sametinget og statsmaktene om hvor langt konsultasjonsplikten strekker seg, og hvem som anses å berøres av utbyggingen. Sametinget som organisasjon har også noen interne utfordringer. Valgdeltakelsen er lav, spesielt blant unge voksne, og det er derfor vanskelig å argumentere for at Sametinget uttaler seg på bakgrunn av hele det norsk-samiske samfunnet (Bjerkli & Selle, 2005). I 2022 bestilte Sametinget selv en gransking av eget valgmanntall, for å undersøke hvorvidt de som står innskrevet i manntallet oppfyller kravene for innskriving (Telemarksforskning, u.å.). Målet med granskingen var å undersøke hvorvidt det er folk som har stemmerett i Sametinget som ikke egentlig kan kategoriseres som samiske. Prosjektet er nå stanset av Sametinget selv grunnet «politisk støy» (Sametinget, u.å.).

Et konkret eksempel som viser hvordan en del samer føler seg overkjørt av den norske stat er reindriftsforvaltningen. Etter innføringen av den såkalte «Rørosmodellen» for reindrift på 1970-tallet kjenner mange reindriftsutøvere på at statens reindriftspolitikken ikke samsvarer med utøvernes tradisjonelle kunnskap om reinens adferd og behov (Benjaminsen, 2023; Eira et al., 2016). Statens forvaltning av reindriftsnæringen er basert på kunnskap om moderne husdyrhold, og tar ikke hensyn til at halv-tamme reinsdyrflokker skiller seg vesentlig fra tamme saue- eller storfe-flokker (Eira et al., 2016; Janse, 2022). Dette eksempelet viser at de norske politiske institusjonene ikke er i stand til å håndtere samiske spørsmål på en god nok måte. Som Persson et al. (2017) og Wilson og Allard (2023) påpeker er dagens politiske og demokratiske institusjoner ikke laget for å håndtere disse urfolksinteressene, og urfolkernes demokratiske innflytelse er derfor begrenset. De politiske og juridiske institusjonene

viderefører heller gamle kolonialistiske relasjoner mellom urfolk og staten. Mitt standpunkt er derfor at sivil ulydighet kan være et supplement til mer tradisjonell og normativ politisk påvirkning. Jeg mener det er nødvendig for statsvitere å ha inngående kunnskap om samisk ulydighet og majoritetssamfunnets forhold til denne ulydigheten ettersom sivil ulydighet må ses som en viktig påvirkningskanal for det samiske samfunnet, og et supplement til et demokratisk system som ikke fungerer til fordel for permanente minoritetsgrupper.

2.5 Hvorfor medieanalyse? – mediernes påvirkning på opinion

Pressen i Norge omtales ofte som «den fjerde statsmakt» (Allern, 2015). Med det menes gjerne pressens selvpålagte rolle som «vaktbikkje» overfor de demokratiske maktinstitusjonene, men man kan også tenke seg at pressen har mer makt enn som så. Det meste av det folk flest vet om politikk og aktuelle saker kommer fra det vi leser, ser og hører i nyhetene (Allern, 2015). Man kan derfor tenke seg at vår oppfattelse av hvilke politiske og samfunnsaktuelle saker som anses som viktig påvirkes av hvilke saker som trer sterkest frem i media. Det er også mulig at våre meninger om en sak påvirkes av hvordan mediene vinkler den aktuelle saken. Det er tross alt ganske godt etablert at reklame påvirker individers valg av produkter og forhandlere gjennom ordvalg, bildebruk, musikk og andre mer eller mindre subtile virkemidler (Anastasio et al., 1999). Er det ikke dermed mulig at det samme gjelder for nyhetsformidling? I dette kapittelet skal jeg ta for meg to ulike former for mediepåvirkning; agendasetting og innrammings-effekter, og se hva forskningen sier om mediernes påvirkning på opinion.

Det er en vesentlig forskjell mellom reklame og nyheter: reklame har som mål å påvirke sitt publikum, mens nyheter først og fremst skal informere, ikke overtale (McCombs & Valenzuela, 2017). Likevel kan nyhetsmediene påvirke oss ved å fremheve noen saker fremfor andre, blant annet basert på hvor i avisen, tv-sendingen eller nettsiden en nyhetsartikkel plasseres, hvor stor artikkelen er og om saken følges over tid (McCombs, 2004). Dette kan gjøre at de mest fremhevede sakene fremstår som viktigere for publikum, og påvirke hvilke politiske saker som opptar folk flest. Denne typen påvirkning kalles for agendasetting. Tanken er at mediene påvirker hvilke politiske saker som opptar folk, diskuteres i politiske fora og

rundt middagsbordet, og hvilke saker som vektlegges ved stemmeurnene. McCombs og Shaw introduserte begrepet agendasetting i en artikkel fra 1972 hvor de finner positive korrelasjoner mellom hvilke saker mediene fremhevet, og hvilke saker stemmegivere anså som de viktigste sakene under det amerikanske presidentvalget i 1968. Siden den gang har agendasetting vært mye studert i samfunnsvitenskapene, og er blitt en veletablert teori innen medieforskning (se for eksempel Moy et al., 2016 for en grundig litteraturgjennomgang på feltet).

Ikke alle individer påvirkes nødvendigvis likt av mediens agendasetting (McCombs, 2004). Effektens virkning modereres av hvor stor grad av orientering et individ har behov for i den aktuelle saken eller politiske sfæren. Dersom et individ oppfatter en sak som svært lite relevant for seg selv er det lite sannsynlig at stor mediedekning vil endre dette i vesentlig grad. Men, for individer som oppfatter saken som relevant overhode vil effekten igjen modereres av i hvor stor grad personen har gjort seg opp en mening i saken. For personer som allerede har sterke meninger om en saks viktighet er effekten moderat. For personer som derimot er usikker på hvor tungt en sak bør veie i sin meningsdannelse vil effekten være høy. Hvis et individ mener at både innvandringspolitikk og skolepolitikk er relevant for sitt lokalmiljø, men usikker på hvilken av de to sakene som bør veie tyngst i sin stemmegivning ved kommunevalget, kan media påvirke hvis det gis mye dekning til en av sakene og mindre til den andre. I tillegg til dette kan agendasettingen også påvirkes av publikums tillit til media (Tsfati, 2003). Individer med høy tillit påvirkes mye, mens personer med lav tillit til mediene påvirkes i mindre grad av mediens saksvektlegging. I Norge er tilliten til tradisjonelle medier relativt høy (Moe et al., 2022). Etter avviklingen av partipressen på 1980-tallet har idealet vært en nøytral og pålitelig presse som samtidig lar journalister uttrykke noen politiske holdninger. Den norske befolkningen mener generelt at journalistene er partiske og at de velger kilder basert på egne politiske holdninger. Likevel er den generelle tilliten til massemediene høy og økende (Moe et al., 2022). Det finnes selvfølgelig også skeptikere blant befolkningen, og disse er ikke jevnt fordelt i populasjonen. Høyrevridde og innvandrings skeptiske individer og folk med lav utdanning er overrepresentert blant andelen med lav tillit til mediene.

Tabell 1: Agendasettingens virkning på ulike individer, etter McCombs, 2004.

	Høy relevans	Lav relevans
Visshet	Moderat effekt	Lav effekt
Uvisshet	Høy effekt	Lav effekt

Agendasettingen påvirker altså hvilke saker vi tenker på som viktige, men det er i tillegg mulig at mediene påvirker hva vi mener om *innholdet* i de ulike sakene. Dette kalles for framing-effekter, eller innrammings-effekter. Druckman (2001) identifiserer to typer innrammings-effekter: ekvivalens-effekt og fremhevings-effekt. Førstnevnte går ut på at ulike formuleringer som egentlig betyr det samme tolkes ulikt. Et eksempel hentet fra Druckman er at en policy med mål om «95% sysselsetting» betyr akkurat det samme som «5% arbeidsledighet». Likevel vil folk gjerne tolke de to utsagnene forskjellig, og muligens endre sitt standpunkt angående policyen. Den andre varianten av innrammings-effekter er fremhevingseffekten, som er mest aktuell i min studie. Fremhevingseffekten innebærer at mediens fremheving av en spesifikk vinkling, eller innramming, av en sak vil skape støtte for denne innrammingen hos opinionen. Ved å fremheve noen karakteristikkene i en sak øker man sjansen for at budskapets mottakere vektlegger disse karakteristikkene når de skal gjøre seg opp en mening om saken. Tidlig forskning på fremhevingseffekter mente at folk baserer sin politiske mening på den innrammingen som ligger lettest tilgjengelig i minnet (Druckman, 2001). Politikere, eliter og media kan dermed påvirke opinionen ved å bruke en ramme ofte og tett opp til politiske begivenheter som for eksempel valg. Denne teorien forutsetter at folk flest er passive mottakere av informasjon, og at rammer påvirker oss i underbevisstheten uten noen form for refleksjon. Jeg anser derfor teorien som lite sannsynlig, men det betyr ikke at innramming har null effekt. Det som er mer sannsynlig er at individer sammenligner innrammingen av en sak med informasjon og meninger de har om saken fra før. Hvis innrammingen gir mening, forsterkes meningen, men hvis innrammingen derimot ikke passer med tidligere oppfatninger er det sannsynlig at individet forkaster rammen (Druckman, 2001). Sånn sett modereres fremhevingseffekten på lignende måte som agendasetting. Fremhevingseffekten er sterkest for personer som er mindre informerte om saken og ikke har sterke meninger. Effekten kan også svekkes dersom man utsettes for flere rammer på en gang. Hvis to kilder presenterer ulik innramming av en sak, kan effekten av de to rammene kansellere hverandre.

3. Teori

Denne masteroppgaven er gjennomført som et induktivt forskningsprosjekt og skal i så måte ikke teste eller falsifisere en teori. Teorien brukes derimot heller til å kategorisere og forklare de analytiske funnene. Litteraturgjennomgangen viser at tidligere forskning ofte finner at protester fremstilles negativt i mediene, og at selv fredelige protester fremstilles som voldelige og opprørske. Denne trenden kalles for «protestparadigmet» etter en teori utviklet av Joseph Man Chan (1981). Jeg bruker teorien til å forstå hvordan rammene som identifiseres i analysen bidrar til å vinkle den totale innrammingen av aksjonene i enten positiv eller negativ retning.

3.1 Protestparadigmet

«The journalistic paradigm on protest» (heretter kalt «protestparadigmet») er et begrep utviklet av Joseph Man Chan (1981) og senere videreutviklet i samarbeid med Chin-Chuan Lee. Basert på Kuhns teori om paradigmer viser Chan at det finnes en trend i mediens fremstilling av både fredelige og voldelige protester (Chan, 1981). Kuhn sin teori om paradigmer handler i utgangspunktet om vitenskap og ikke journalistikk. Teorien sier at vitenskap ikke utvikles som en sakte, kontinuerlig evolusjon, men at utvikling skjer i oppstykkede epoker, kalt paradigmer (Anand et al., 2020; Kuhn & Holm-Hansen, 2002). Et paradigme definerer hva som anses som normal vitenskap, og hvilke spørsmål, metoder og teorier som skal brukes for å oppnå god vitenskap. De fleste forskere vil benytte seg av disse aksepterte metodene og teoriene, og resultatene vil stort sett sammenfatte med aksepterte antagelser. Men, iblant vil selv aksepterte metoder og teorier gi uforventede funn, såkalte anomalier. Etter hvert vil anomaliene samles opp, og blir såpass store og mange at vitenskapen som helhet må ta et oppgjør med det etablerte paradigmet. Slik får vi vitenskapelige revolusjoner og paradigmeskifter, som tar vitenskapen i en ny retning for en periode. Selv om slike revolusjoner skjer med jevne og ujevne mellomrom setter den nye aksepterte kunnskapen seg såpass hardt i det vitenskapelige samfunnet at folk tenker at den nye måten å gjøre ting på er slik det alltid har blitt gjort. Kuhn skriver at «medlemmene av et modent vitenskapelig fellesskap, på samme måte som den typiske skikkelsen i Orwells *1984*, er ofre for en historie omskrevet av de gjeldende makthaverne» (Kuhn & Holm-Hansen, 2002).

Chan (1981) overfører teorien om vitenskapelige paradigmer til journalistikken, og viser hvordan mediene har etablert måter å formidle ulike typer nyhetssaker på.

"Journalistic paradigm" then, on the one hand, refers to the sets of assumptions, attitudes and theories which affect the conception of journalism, and on the other hand the complex of economic, personal and organizational factors that determines the practice of news reporting (Chan, 1981, s. 7).

Protestparadigmet beskriver trender i hvordan mediene omtaler protester og demonstrasjoner. Massemedienes selvpålagte rolle handler ifølge Chan både om å opplyse leserne på en faktabasert og objektiv måte, men også å bidra til å opprettholde en viss sosial kontroll. Det gjør at mediene ikke ønsker å utfordre status quo, men heller vise støtte til den etablerte maktstrukturen i samfunnet. Chan finner dermed også en positiv korrelasjon mellom konservative medier som sympatiserer med styresmaktene og tilhørighet til protestparadigmet, mens sentrum- og venstrevridde medier ofte ikke er like eksplisitt negative til protester, og lar demonstranter komme mer til orde. Likevel er det ikke slik at sentrums- og venstrevridde medier har null tilhørighet til paradigmet. Disse mediene vil ofte være forsiktig med å utfordre status quo for mye, og er forsiktige med å vise eksplisitt støtte til protestene. Dette kan begrunnes med et ønske om nøytralitet, og at eksplisitt støtte til utfordrerne oppfattes som mindre objektiv enn støtte til veletablerte maktstrukturer. Ønsket om å opprettholde en viss samfunnsorden gjør også at det gjerne er protestenes *metode* som styrer hvor negativ mediedekningen av protesten blir (Boyle et al., 2012; Lee, 2014). Protester som benytter seg av mer radikale og opprørske protestformer som for eksempel sivil ulydighet får mer negativ pressdekning enn lovlige og mer tilsynelatende fredelige protester (Boyle et al., 2012).

Det er seks attributter som kjennetegner mediernes tilhørighet til protestparadigmet (Chan, 1981):

Det første attributtet er *støtte til protestdempende tiltak*. Mediene viser støtte til politikk som undertrykker protestbevegelser, eller til politikere som ønsker slike tiltak. Støtte kan vises ved å beskrive myndighetens tiltak som passende, gjennomtenkte og rettferdige. Protestdempende

tiltak kan være oppfordring til å bruke andre påvirkningsmetoder, bruk av makt for å fjerne aksjonister, for eksempel ved bruk av politi, eller direkte inngripen i ytrings- og forsamlingsfrihet. Det andre attributtet er *bekymring for samfunnsordenen*. Mediene uttrykker frykt for at demonstrasjonen skal spre uro i samfunnet og undergrave autoriteten til myndighetene og etablerte maktinstitusjoner. Det vises også til redsel for at demonstrantene kan inspirere andre og oppfordre til opprør i større skala, og at protestene skal spre seg både geografisk og vertikalt i samfunnet, og til andre saksområder. Det tredje attributtet er *politisering av protesten og dens mål*. Mediene politiserer og polariserer protestbevegelser som i utgangspunktet ikke er politiske. Det kan gjøres ved å linke protestene eller profilerte protestdeltakere til spesifikke politiske partier eller ideologier. Protest og opprør kobles til én side av den politiske skalaen, mens ro og orden kobles til den andre. Hvilken ideologi eller parti som kobles til protesten er avhengig av mediehusets politiske tilknytning eller preferanse. Mediene kan også vri protesten til å handle om større politisk endring eller til og med revolusjon, og dermed fremstille protesten som mer alvorlig og inngripende enn den egentlig er.

Det fjerde attributtet er *stereotypisering*. Mediene linker protester til lignende historiske hendelser, og linker visse grupper eller samfunnslag til en spesifikk type oppførsel. Mediene referer til tidligere protester og advarer om lignende utfall og konsekvenser, selv om protestenes årsak, midler og deltakere ikke nødvendigvis er direkte sammenlignbare. Det femte attributtet er *eksternalisering av årsaker*. Mediene vektlegger eksterne årsaker til protestens utspring, heller enn å se på årsaker internt i den saken eller systemet det protesteres mot. Demonstrantene kan fremstilles om egoistiske individer som bruker protesten til å fremme egne hensyn som ikke nødvendigvis stemmer med protestens budskap. Eller de fremstilles som uvitende personer som lar seg lede av andre og utnyttes til fordel for en skjult agenda. Det siste attributtet er *henvisning til samfunnets tradisjonelle normer*. Mediene viser til hva som er tradisjonelle normer for god oppførsel og viser at protestene ikke følger disse normene. I Chan sin casestudie handler normene stort sett om respekt og sosialt hierarki. Demonstrantene viser mangel på respekt for autoriteter ved å stille spørsmål ved autoritetenes beslutningsevne og ved å påta seg en makt man ikke har fått. Teorien om protestparadigmet er utviklet basert på en protest i Hong Kong som har et strengere syn på sosialt hierarki og respekt for autoriteter enn i Norge. Det er derfor mulig at dette attributtet ikke kommer like sterkt til syne i de casene jeg analyserer. I min analyse legger jeg derfor større vekt på normer

som gjør seg gjeldende i norsk kultur basert på verdier knyttet til demokrati, åpenhet og respekt.

Teorien om protestparadigmet har blitt brukt og videreutviklet av flere samfunnsforskere siden 80-tallet. Lee (2014) mener protestparadigmet kjennetegnes av at mediene hauser opp fredelige protester og fremstiller de som voldelige og opprørske, også når disse elementene ikke er til stede i protestene. I tillegg beskrives protestene gjerne som ineffektive, og demonstrantene beskrives som naive, ignorante og kunnskapsløse. Protestens årsaker ignoreres gjerne til fordel for teatralitet og dramatisering av saken. Medier som følger protestparadigmet foretrekker også kilder og informanter som støtter staten, og benytter gjerne eliter og eksperter som kilder. Dette er kjennetegn som er med på å undergrave protestene som legitime yringsmåter, og minsker lesernes tillit til demonstrantene som seriøse samfunnsaktører.

Den originale teorien om protestparadigmet er utviklet basert på protester i Hong Kong i 1978 (Chan, 1981). Da var Hong Kong en «administrativ null-parti stat» (Chan, 1981) under det britiske imperiet, og man må derfor stille seg spørsmål om teorien kan være relevant for en studie av norske medier i det tjuelførste århundret. Cottle (2008) mener protestparadigmet har blitt mindre relevant i nyere tid. For det første er protester blitt mer vanlig og mer akseptert generelt i samfunnet, og ses som en legitim metode for å vise uenighet og motstand mot styresmaktene. Når protester er blitt mer akseptert som yringsform i demokratiske stater er det også naturlig å tenke seg at medienes dekning av protester vil reflektere denne økende aksepten. Samtidig preges mediene også av økt konkurranse og økt press fra forbrukerne. Cottle mener at dette også kan føre til grundigere og mer positiv mediedekning av protester fordi mediene da velger å fokusere mer på enkeltsaks-kampanjer og -hendelser. Ved å følge en sak over tid sikrer mediene seg at leserne kjøper neste utgave, eller kjøper nettaviserabonnement, for å få med seg neste del av historien. Det kan dermed også gjøre at dekningen av disse hendelsene blir grundigere og dykker dypere ned i både aktørene og hendelsenes forhistorie, i stedet for å kun fokusere på overfladiske «her-og-nå» aspekter ved protestene. Teorien om protestparadigmet er likevel ikke helt avleggs. Som litteraturgjennomgangen i kapittel 2.2 viser har flere studier av nyere protester i liberaldemokratiske land funnet mønstre som passer godt med Chan (1981) sin teori, spesielt i konservative medier.

3.2 Nyhetsverdi

Journalisters innramming av nyhetssaker handler ikke bare om politisk ideologi og støtte til regimet, men også om å lage en god historie. For hvordan blir egentlig en hendelse til nyheter? For at noe skal publiseres som nyheter må en journalist og stort sett en redaktør avgjøre at hendelsen er verdt å rapportere om: at den har «nyhetsverdi». Tradisjonelt har medieforskere antatt at nyhetsverdi er målbare karakteristikker som finnes iboende i ulike hendelsesforløp og historier (Lester, 1980). Innen sosiologi er det derimot vanlig å forstå nyhetsverdi som *skapt verdi*, hvor «news is a product of reality-making activities» (Lester, 1980, s.984). Journalister predikerer hva de tror publikum ønsker å lese, og vrir derfor historier og hendelser i den ønskede retningen (Shoemaker & Reese, 1996). Ifølge Herbert Gans (1979) baseres nyhetsverdi på tre kriterier. For det første evalueres hendelsen basert på hvor *viktig* den er. En hendelse er viktig hvis den påvirker mange av avisens lesere, har nasjonal verdi, omhandler en viktig person eller omhandler et øyeblikk som kan bli historisk. Det andre kriteriet er at hendelsen må kunne bli en *god historie*. Nyheter må ikke bare være viktige, de må også være interessante. Gode historier handler gjerne om mennesker som leserne kan sympatisere og identifisere seg med. Alternativt kan gode historier også skapes av fortellinger hvor høytstående og offisielle personer avsløres og avkles, og dyttes ned fra sin pdestall. Også helt overraskende hendelser kan skape gode historier, også når de ikke inneholder menneskelige elementer. Det siste kriteriet for nyhetsverdi styres av konkurranse mediene imellom. Mediehusene ønsker å selge mer og å anses som bedre enn sine konkurrenter. De søker derfor etter originale historier og eksklusive intervjuer for å skille seg ut blant konkurransen. Det gjør også at mediene til tider publiserer en historie kun fordi de antar konkurrenten vil gjøre det samme, og de frykter å bli sett på som dårligere. Slik ender historier opp med å bli publisert selv om det aktuelle mediehuset ikke mener historien er spesielt nyhetsverdig.

Johan Galtung og Mari Holmboe Ruges artikkel «The Structure of Foreign News» fra 1965 er blitt en bauta innen forskning på nyhetsverdi. I artikkelen presenterer de 12 faktorer som påvirker hvorvidt hendelser forstås som viktige og gode historier, og dermed om de blir til nyheter. Den første faktoren er *frekvens* eller *nylighet*. Det er lettere å skape nyheter av

hendelser som foregår i et avgrenset tidsrom, og som passer inn i mediens publiseringsfrekvens. Galtung og Ruge illustrerer dette selv.

A murder takes little time and the event takes place between the publication of two successive issues of a daily [newspaper], which means that a meaningful story can be told from one day to the next. But to single out one murder during a battle where there is one person killed every minute makes little sense – one would typically only record the battle as such (Galtung & Ruge, 1965, s. 66).

Den neste faktoren er *forsterkning*. Jo mer dramatisk en hendelse er, jo mer sannsynlig er det at hendelsen blir nyheter. Deretter kommer *entydighet*, altså fraværet av tvetydighet og for stort tolkningsrom. Hendelser som er enkle å tolke blir lettere nyheter. Den fjerde faktoren er *mening*, som igjen deles inn i «kulturell nærhet» og «relevans». Historiens må kunne tolkes innenfor leserens kulturelle rammeverk, og oppfattes som relevant for leserens liv på et eller annet vis. Van Dijk utvider denne faktoren til også å inkludere geografisk nærhet, ettersom folk flest påvirkes direkte av hendelser i sine nærområder, og har lokalkunnskap og rammeverk for å tolke hendelser som skjer i sitt nærmiljø (Van Dijk, 1988). Galtung og Ruges neste faktor er *konsonans*, som handler om forventninger og stereotyper (Galtung & Ruge, 1965). Hendelser blir lettere nyheter dersom vi forventer eller ønsker at de skal skje. Ifølge Galtung og Ruge vil hendelser som skiller seg kraftig fra forventningen om hva som skal skje ikke registres kognitivt. Dermed blir de heller ikke nyheter. Som en «innstramming» av denne sistnevnte faktoren har vi faktor nummer seks, *det uventede i det kjente*. Av alle hendelser som er forventet og som oppleves som kulturelt relevant er det de hendelsene hvor det skjer noe nytt eller uventet som lettest blir nyheter. Sjeldne hendelser rapporteres oftere enn det dagligdagse. Neste faktor er *videreføring*. Når en hendelse først er blitt nyheter er det sannsynlig at den forblir nyhetsverdige over en liten periode – «The channel has been opened and stays partly open to justify its being opened in the first place» (Galtung & Ruge, 1965, s. 67). Videre har vi *balanse* – mediehusene ønsker å fremstå som balanserte og upartiske og ønsker samtidig å nå ut til mange publikumsgrupper. Hvis en utgave av en avis har mye stoff om for eksempel innvandring vil redaktøren ønske å balansere dette med annet stoff. Terskelen for at andre typer historier inkluderes som nyheter er derfor mye lavere i den aktuelle avisutgaven.

De overnevnte åtte faktorene beskrives av Galtung og Ruge som universelle nyhetsverdier som ikke varierer nevneverdig basert på kultur og geografisk tilhørighet. Forfatterne presenterer videre fire faktorer som er kulturelt betinget, og gjelder spesielt i Vesten. De to første av disse kulturelt betingede faktorene er at historier oftere blir nyheter når de omhandler *elitenasjoner* eller *elitepersoner*. Hendelser i elitenasjoner påvirker ofte mindre nasjoner direkte eller indirekte, og disse hendelsene er derfor nyhetsverdige. *Elitepersoner* er nyhetsverdige av samme årsak; deres aktiviteter påvirker stort sett hvermannsens liv mer enn vanlige folks aktiviteter. Harcup og O'Neill (2001) problematiserer Galtung og Ruges bruk av begrepet eliteperson fordi det kan bety mange ulike ting. I Galtung og Ruges teori er det naturlig å tolke begrepet eliter i betydningen maktpersoner som politikere og ledere av store organisasjoner. Harcup og O'Neill finner imidlertid at mediene skriver mye om kjendiser, skuespillere, idrettsfolk og mediepersonligheter, og at disse også må forstås som elitepersoner med høy påvirkningskraft. Denne typen personer blir ofte nyheter nettopp fordi de er kjent for leseren fra før (Lester, 2006; O'Neill, 2012). Ved å vinkle en historie rundt en kjent person kan mediene skape knagger som leseren kan henge de mer ukjente faktorene i historien på. Den tredje av de kulturelt betingede faktorene er *personifisering* (Galtung & Ruge, 1965). Medienes lesere foretrekker historier der mennesker er aktørene. Galtung og Ruge teoretiserer dette på bakgrunn av Vestens individ-fokuserte kultur: vi liker å tro at individer skaper sin egne skjebne og at lesere lettere identifiserer seg med mennesker enn med organisasjoner. Samtidig er organisasjoner og institusjoner komplekse strukturer som gjør det vanskelig å forstå årsakssammenhenger, noe som gjør nyheter om disse mindre attraktive. Den siste faktoren er *negativitet*. Hendelser som får negative konsekvenser, blir lettere nyheter. Galtung og Ruge presenterer flere teorier om hvorfor: én er at negative hendelser ofte krever kortere tidsrom enn positive hendelser, og dermed passer bedre inn i frekvens-kriteriet. Det tar lang tid å leve et lykkelig liv, men svært kort tid å dø i en bilulykke. En annen teori er at negative hendelser er mer overraskende i et fredelig samfunn. En siste teori er at det ofte er lettere å enes om konsekvensene av negative hendelser, de forstås gjerne som negative av alle. Positive hendelser åpner ofte opp for mange tolkningsmuligheter ettersom de sjeldent får like positive konsekvenser for alle. Negativitet i en historie forsterker altså flere av de ikke-kulturelle faktorene som utgjør nyhetsverdi.

Disse 12 faktorene trenger ikke alle finnes i en historie for at den skal bli en nyhet, men de opptrer heller additivt. Jo flere av faktorene som er til stede i en historie, jo større

sannsynlighet er det for at en historie får plass i et nyhetsmedium. Men, avgjørelser om hvilke hendelser som er nyhetsverdige tas ikke i vakuum (Clayman & Reisnier, 1998). Journalister og redaktører tar valg på bakgrunn av organisasjonskulturen de er en del av, hvem de ser som sine viktigste lesere og hva de forstår som sin arbeidsplass' gitte eller antatte mandat. Publiseringsavgjørelser skjer ofte i samarbeidssituasjoner hvor flere medlemmer av en redaksjon forhandler frem sitt syn på nyhetsverdi. Kriteriene som er presentert ovenfor er derfor ikke hugget i sten, og er ikke alene med på å forklare hva som blir nyheter. De kan likevel fungere som en rettesnor for å forstå hvorfor noen hendelser dekkes i nyhetsmediene mens andre så vidt nevnes eller ignoreres helt. De kan også være med på å forklare hvorfor mediehus og journalister rammer inn sakene sine på spesielle måter. Dette kommer jeg tilbake til i diskusjonskapittelet.

4. Metode og data

4.1 Rammeanalyse

Begrepet *framing analysis*, på norsk *rammeanalyse*, har flere betydninger innen samfunnsvitenskapelige fag. Erving Goffman krediteres for å ha innført begrepet i sosiologien og bruker begrepet for å referere til hvordan vi analyserer og tolker hendelser i eget liv (Kitzinger, 2007). Rammer er en måte å organisere hendelser og erfaringer på, og fungerer som et kart for å forstå disse erfaringene i forhold til samfunnet og verden rundt. Rammer hjelper oss med å hekte nye og ukjente opplevelser på kjente erfaringer ifølge Goffman. I psykologien brukes også ramme-begrepet, men her er det snakk om studier som undersøker hvordan språk kan ramme inn hendelser på ulik måte og dermed skape ulike reaksjoner hos et individ, ikke ulikt det Druckman (2001) kaller ekvivalens-effekter. Tversky og Kahneman er pionerer innen denne typen forskning. Gjennom laboratorieeksperimenter viser de hvordan ord og formuleringer påvirker leseren, og hvordan et forskningsresultat eller en reportasje kan tolkes ulikt bare ved å endre formuleringer, men beholde meningen (Knudsen, 2016). Et eksperiment finner for eksempel at folk mener det er mer tilfredsstillende å sørge for at folk «ikke dør» enn det er å «redde liv» (Tveersky & Kahneman, 1981, sitert i Knudsen, 2016). Tversky og Kahnemans forskning viser at slik innramming får store konsekvenser for hvordan personer oppfatter en problemstilling og derfor også hva slags svar de gir (Kitzinger, 2007). Lignende forskning er gjort innenfor statsvitenskap, og spesielt innenfor medieforskning. Iyengar (1991) viser hvordan innrammingen av nyheter påvirker hvordan leserne fordeler skyld og ansvar på de aktørene som omtales i nyhetsreportasjene. Det gjør han ved å modifisere artiklene, og sammenligner en gruppe forskningsdeltakere som leser originalteksten mot en gruppe som leser den modifiserte teksten. Gamson (1992) og Kitzinger (2007) har også undersøkt hvordan nyhetsrapportering tolkes av publikum. De har gjort dette i en mer realistisk setting, uten bruk av modifiserte artikler, og har gjennom fokusgruppeintervjuer fått forståelse for hvordan mediens retorikk, valg av informanter og generell innramming påvirker lesernes oppfatning av hendelsene og aktørene det rapporteres om. Det er dette Druckman (2001) kaller for fremhevingseffekter, og det er denne tolkningen av ramme-begrepet som benyttes i min analyse.

I en medieanalyse som denne kan rammer forstås som en fortolkningspakke – et sett med verktøy som journalisten bruker, bevisst eller ubevisst, for å vise frem sin tolkning av en hendelse. Slike rammer kan identifiseres ved å se på hvilke ord og metaforer journalistene bruker om en hendelse, hva medieteksten anser som problemet eller utfordringen i saken, hvilke mulige løsninger medieteksten legger vekt på, og å se på hvilke kilder de inkluderer, hvem de ekskluderer og hvem som anses som troverdige. Hognestad og Lamarks (2017) undersøkelse av medieomtalen av den såkalte flyktningkrisen kan tjene som et godt eksempel. De viser hvordan den samme saken, stor økning i antall asylsøkere til Norge, kan rammes inn på mange ulike måter. Flyktningkrisen omtales både som et problem for norske lokalsamfunn, som en krise skapt av myndighetene og som en utfordring som lokale ildsjeler hjelper til med å løse ved å samle inn penger til de trengende flyktningene. Hvem som intervjues i mediene påvirker hvilket av perspektivene som kommer frem. Politikere fremmer myndighetskritikk, ildsjeler og ansatte på asylmottak fremmer hjelpeperspektivet. Journalistenes valg av ordene *migranter*, *flyktninger* og *asylsøkere*, eller *flyktningkrise* versus *flyktningstrøm* er også med på å definere de ulike rammene. I tillegg til å se på hvilke kilder og perspektiver som *inkluderes* i mediedekningen kan det også være nyttig å tenke på hva som *ekskluderes* (Allern, 2014). Hognestad og Lamark finner at asylsøkere selv sjeldent brukes som kilder i mediesaker om flyktningkrisen. Det gjør at deres egne perspektiver ikke kommer frem, og at andre får snakke på vegne av en stor gruppe. Mediene bidrar dermed til at andre kilder får sette agendaen for samfunnsdebatten om flyktninger (Hognestad & Lamark, 2017). Sån sett kan det være nyttig å tenke på innrammingen av nyhetssaker som et fotografi. Et bilde av elg i solnedgang kan tolkes som vakkert, nasjonalromantisk og naturnært. Vi ser ikke hele konteksten rundt elgen, og må selv forestille oss dens omverden. Hvis fotografiet derimot også viser den store fabrikk som befinner seg rett foran elgen, vil tolkningen av fotografiet bli annerledes. Ved å velge hvilket utsnitt som skal inkluderes i fotografiet bestemmer fotografen hva publikum skal fokusere på. Innrammingen bidrar til å omforme nyheter fra en liste med fakta til en historie som kan fange lesernes interesse. I analysekapittelet presenterer jeg flere ulike rammer som kommer frem i mediedekningen av de to sivil ulydighetsaksjonene. Alle rammene utgjør til sammen den totale innrammingen av aksjonene.

Bruken av ordet *innramming* og fotografimetaforen viser til at rammer krever valg. For det første er all journalistikk basert på seleksjon der journalister, redaksjoner og nyhetsbyråer velger ut hvilke historier som blir nyheter, hvilke journalister som skal dekke hvilke saker og hvor stor plass en sak skal få (Allern, 2015). For det andre har en journalist kun tilgang til en brøkdel av informasjonen som finnes om hendelsen hen skal dekke (Lippmann, 1922/1997). Journalisten vet ikke hele sannheten om hvordan hendelsen ble til, hva individene som deltar i eller påvirkes av hendelsen føler og tenker, og hva hendelsen kommer til å bety for ettertiden. Derfor må journalisten fortolke den hendelsen hen skal rapportere om. Journalisten må intervju de personene hen mener er viktig for saken, og stille de riktige spørsmålene. Hvor åpne eller ledende spørsmål journalisten velger å stille vil påvirke svarene. Poenget her er at journalisten i sitt arbeid tar mange valg. Noen av de er helt bevisste, andre mer ubevisste. Likevel får valgene konsekvenser for hvordan saken skrives, og hvilke rammer som presenteres i den ferdige teksten. Som Walter Lippmann skriver: «the hypothesis, which seems the most fertile, is that news and truth are not the same thing, and must be clearly distinguished» (Lippmann, 1922/1997, s. 226). Mediebransjen er selv klar over at de rammer inn sakene de formidler, selv om de ikke bruker ordet «innramming». Innen journalistikken er det heller vanlig å snakke om «vinkling» eller å henge en hendelse på en «knagg» som publikum kjenner og kan relatere seg til (Allern, 2015, s. 191).

Som med alle forskningsmetoder og -tradisjoner finnes det noen fallgruver når man begir seg ut på en rammeanalyse. En vanlig utfordring er at forskerens forforståelse om temaet som analyseres farger hvilke rammer man oppdager (Kitzinger, 2007). Dette kan ofte vises ved at man svært tidlig i analysen definerer noen rammer og så leter aktivt etter datapunkter som passer i disse rammene i den videre analysen. Dermed snevres fokuset i analysen alt for tidlig, og det er fare for å gå glipp av andre interessante eller til og med motstridende rammer. Kitzinger anbefaler derfor å være ekstra oppmerksom på formuleringer som ikke passer inn i de definerte rammene, og å forsøke å se på allerede kategoriserte utsagn med nye briller og tenke kreativt på andre betydninger formuleringen kan ha. I neste kapittel viser jeg hvordan jeg har forsøkt å manøvrere meg rundt denne utfordringen ved å kode datamaterialet i flere stadier. Et annet vanlig problem er at noen rammer nærmest er umulig å få øye på fordi de er så godt etablert i samfunnet at de anses som fakta eller sunn fornuft. Når en oppfattelse er så vanlig at den anses som sannhet er det vanskelig å se denne oppfattelsen som én av flere mulige tolkninger av en sak. Derfor er det ekstra vanskelig å se slike «sannheter» som

rammer. De fleste rammer er implisitte, og det kreves analytisk tolkning for å oppdage dem. Det gjelder spesielt for rammer som fremmer hegemoniske forståelser av en sak, og det kreves ekstra kreativitet og kritisk blikk for å oppdage disse rammene. En konsekvens av dette er at både forskere og lekmenn dessverre alt for sjeldent stiller kritiske spørsmål til slike hegemoniske oppfattelser (Kitzinger, 2007). Det er vanskelig å komme seg rundt denne utfordringen nettopp fordi vi sjeldent stiller spørsmål ved det vi oppfatter som «gitt» eller «normalt». Jeg har likevel forsøkt å være åpen for nye forståelser og virkelighetsoppfatninger. Ved å kode i flere stadier har jeg lest medietekstene jeg analyserer flere ganger, noe som har gitt meg mulighet til å se kjente formuleringer i et nytt lys. Kodegrupperings-stadiet har også hjulpet meg til å se utsagn og formuleringer på nye måter. Når kodene skal grupperes står hver kode for seg selv, uten kontekst av artikkelen som det kodete utsagnet er en del av. Det gir meg en gylden mulighet til å undersøke formuleringen av utsagnet i detalj og å tolke ordene på nye måter som ikke er farget av den veletablerte konteksten.

4.2 Data

4.2.1 Om nordmenns bruk av nyhetsmedier

Norsk mediebarometer 2022 er Statistisk sentralbyrås rapport basert på mediebruksundersøkelsen samme år (Schiro, 2022). Et representativt utvalg på mer enn 3000 norske innbyggere i alderen 9 år og eldre er spurt om sine medievaner. Rapporten viser at 82 prosent av befolkningen bruker tradisjonelle, redaktørstyrte medier for å holde seg oppdatert på nyheter en gjennomsnittsdag. Det gjelder medier både på papir, TV, radio og nett. Når sosiale medier inkluderes konsumerer 91 prosent av befolkningen nyheter daglig. Blant de 9 prosentene som unnviker nyheter er de fleste mellom 16 og 24 år gamle, og dette er helt i tråd med funn fra tidligere år. I Norge får de fleste nyhetene sine fra nettaviser. 64 prosent av befolkningen leser nettaviser hver dag, og mens papiraviser leses av 21 prosent av befolkningen. Totalt utgjør altså aviser en stor del av nyhetslesingen til nordmenn. Ca. 48 prosent av befolkningen får med seg nyheter via TV. De fleste som ser tv-nyheter er eldre, og de fleste av TV-titterne leser også nyheter via aviser. Jeg anser det derfor som unødvendig å inkludere TV-nyheter i studien. Radio brukes også noe som nyhetskilde, men det gjelder en såpass liten del av befolkningen at jeg ikke tar det med i studien. Denne analysen bruker

nettaviser som kilde i og med at det er den mest brukte typen nyhetsplattformer i Norge. I analysens datamateriale er deler av artiklene bak betalingsmur som krever abonnent på nettavisen. Omtrent 60 prosent av den norske befolkningen har tilgang på betalt nettavis, enten via abonnement på papiravis eller rent nettavisabonnement.

4.2.2 Case-seleksjon

Jeg har valgt ut to caser som er godt egnet til å besvare problemstillingen om hvordan mediene dekker samiske sivile ulydighetsaksjoner. Casene er valgt ut basert på to kriterier: demonstrasjonene må benytte seg av sivil ulydighet som protestform, og de må helt eller delvis være begrunnet med et ønske om å verne samisk kultur. Populasjonen av slike demonstrasjoner i Norge er liten. Det er fire mulige caser, hvorav jeg har valgt ut to. Den ene protesten som er ekskludert er Alta-aksjonen. Jeg anser den som lite relevant fordi den foregikk på 1970- og 80-tallet. Casen er derfor interessant for å studere mediedekningen i et historisk perspektiv, men jeg begrenser meg til caser som kan si noe om mediedekningen av samisk ulydighet i dag da jeg anser det som mest politisk relevant. Det andre tilfellet av samisk sivil ulydighet som er ekskludert er Ellos Deatnu!- protesten i 2017. Da gikk norsk- og finsk-samiske aktivister sammen for å protestere mot endringer i fiskereglene for Tanaelva på grensen mellom Norge og Finland (Nykänen et al., 2023). Aksjonen er utelatt fra studien fordi den fikk svært lite mediedekning i norske aviser.

Hvorvidt demonstrasjonene bruker sivil ulydighet eller ikke avgjøres ved å benytte definisjonen i kapittel 2.3. Sivil ulydighet har jeg der definert som et bevisst lovbrudd som foregår åpent og uten bruk av vold, og hvor demonstrantene protesterer på vegne av en gruppe. For Fosen-aksjonen gjelder lovbruddet politilovens paragraf 30 første ledd som sier at «med bøter eller med fengsel i inntil 3 måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt unnlater å etterkomme politiets pålegg, tegn eller signaler» (Politiloven, 1995, §30). Flere av demonstrantene som deltok på Fosen-aksjonen ble arrestert etter denne bestemmelsen. I Repparfjord lenket aksjonistene seg til private anleggsmaskiner, og brøt dermed straffelovens paragraf 268 om «uberettiget adgang eller opphold» (Straffeloven, 2005, §268). Både Repparfjord-aksjonen og Fosen-aksjonen foregikk åpent i full offentlighet med adgang for media. Aksjonene ble også fremmet av Natur og Ungdom på deres nettsider i forkant, og av

aksjonistene på deres private sosiale medier. Det er ikke rapportert om vold fra noen av aksjonene, og politiet sier selv at de kun opplevde «passiv motstand» (Revheim-Rafaelsen et al., 2023a). Begge aksjonene ble gjennomført fordi aksjonistene ønsker å verne om natur og kultur, ikke bare for egen skyld, men for hele Norge og fremtidige generasjoners skyld. Repparfjord-aksjonen begrunnes med naturvernshensyn og vern av fiskebestander, samt vern av reinbeiteområder som er et viktig ledd i å opprettholde samisk kultur generelt (Natur og Ungdom, u.å.c). Fosen-aksjonen begrunnes med vern av reinbeiteområder som er med på å opprettholde den svært truede sør-samiske kulturen og språket (Natur og Ungdom, u.å.a).

4.2.3 Datautvalg

Datamaterialet til analysen består av nyhetsstoff fra de tre mest leste nettavisene i Norge: nrk.no, vg.no og dagbladet.no. Tallgrunlaget er hentet fra Norsk mediebarometer 2022 (Schiro, 2022) og Mediebedriftenes Landsforenings dokumentasjonsportal Medietall.no. Avisene er valgt ut nettopp fordi de har mange lesere, og dermed har stort potensiale til å påvirke befolkningen med både agendasetting og fremhevingseffekter. De tre mediene har i dag ingen partipolitiske koblinger (Østbye & Aalberg, 2008).

Verdens Gang (VG) er en partipolitisk uavhengig tabloidavis, og var i 2022 og 2023 Norges mest leste avis når man slår sammen lesertall fra papirutgavene og digitale utgaver (Eide, 1995; Mediebedriftene, u.å.). Avisen ble opprettet i 1945 og eies i dag av Schibsted. VG utgis som papir-, nett-, og eAvis. *Norsk rikskringkasting (NRK)* er et statlig aksjeselskap og forvaltes av Kulturdepartementet (Bastiansen & Dahl, 2019). Selskapet er finansiert gjennom en medieavgift på skatteseddelen. I dag har NRK fire riksdekkende tv-kanaler, fire hovedstasjoner på radio, værmeldingstjenesten yr.no og nyhetskanalen nrk.no, med mer. Frem til begynnelsen av 1980-årene hadde NRK monopol på kringkasting i Norge, men har senere fått konkurranse av både innenlandske og utenlandske kringkastere. Det er nyhetsartikler fra nrk.no som benyttes som datamateriale i min analyse. *Dagbladet* ble grunnlagt i 1869 og eies i dag av Aller media (Bastiansen & Dahl, 2019). *Dagbladet* er en riksdekkende tabloidavis med både papir- og nettutgave. Avisen var tidligere kjent for å være kulturradikalt vinklet, og er i dag ansett for å være relativt liberal. I dag er *Dagbladet* på papir og nett til sammen Norges tredje mest leste avis (Mediebedriftene, u.å.).

Nyhetsartiklene som brukes i analysen er valgt ut etter to kriterier. For det første må artikkelen eksplisitt omtale en av aksjonene. Artikler som omtaler gruveutbyggingen ved Repparfjord eller vindmøllene på Fosen, men som ikke nevner demonstrasjonene er ekskludert fra analysen. For det andre benytter jeg kun redaksjonelt stoff. Jeg er ute etter å finne ut av hvordan mediene og medieansatte rammer inn samisk sivil ulydighet og velger derfor å fokusere på innhold som er produsert av mediene selv. Derfor har jeg i tillegg til nyhetsstoff inkludert lederartikler og annet redaksjonelt meningsinnhold. Meningsinnhold fra utenforstående, som leserinnlegg og kommentarer er ikke tatt med. Man kan argumentere for at medienes innramming av aksjonene kan forsterkes basert på hvilke leserinnlegg de velger å trykke, og hvorvidt de valgte leserinnleggene samsvarer med redaksjonenes egne fremstillinger. Men, fordi jeg ikke har oversikt over hvilke innlegg som er sendt inn til mediene og *ikke* har havnet på trykk kan jeg ikke si noe om hvilke stemmer mediene eventuelt har utelukket fra debatten. Jeg kan altså ikke si noe om hvorvidt medienes utvalg av trykte leserinnlegg er en representativ refleksjon av meninger de får tilsendt, eller om de er håndplukket for å vise redaksjonens syn på aksjonene.

Tidsomfanget for datainnsamlingen er knyttet til de tidsrommene aksjonene foregikk i. For å sikre at jeg får med så mye av mediedekningen som mulig har jeg utvidet tidsrommet noe i forkant og etterkant av demonstrasjonene. Teltleiren som var base for aksjonen ved Repparfjord ble satt opp 23.juni 2021 og tatt ned 1. oktober samme år. Jeg har inkludert datamateriale fra de tre aktuelle avisene i perioden 1. juni 2021 – 31. oktober 2021. Fosen-aksjonen foregikk fra 23. februar – 03. mars 2023 og 11. – 13. oktober 2023. Jeg har inkludert materiale fra hele perioden 01. februar 2023 – 31. oktober 2023. Avisartiklene er hentet fra mediearkivet Atekst. Jeg har brukt søkestrengen ‘ [stedsnavn] AND (protest OR «sivil ulydighet» OR demonstra*)’. Søkene er gjort både på bokmål og nynorsk. For Fosen-aksjonen brukte jeg kun «Fosen» som stedsnavn, mens jeg for Repparfjord-aksjonen brukte stedsnavnene «Repparfjord», «Hammerfest», «Kvalsund», «Markoppneset» og «Nussir».

Fra Fosen-aksjonen fant jeg 143 artikler med min søkestreng. Av disse er 73 ansett som relevante. De 70 artiklene som er ekskludert fra studien er fjernet fordi de er leserinnlegg eller

omhandler noe annet enn sivil ulydighetsaksjonene. Flere artikler er fjernet fordi de omtaler Fosen-dommen og reindrifstøtterne, men ikke demonstrasjonene.

Fra Repparfjord-aksjonen ga søkestrengene totalt 38 treff. Av disse er 11 ekskludert fordi de ikke omtaler aksjonen direkte. Flere av de ekskluderte artiklene omhandler Nussir ASA, men ikke demonstrasjonen, og flere er kulturanmeldelser av film og musikk. Totalt inkluderer jeg 28 artikler om Repparfjord-aksjonen i min analyse.

Hele analysen omfatter N= 101 artikler fordelt på to aksjoner og tre aviser.

4.3 SDI-metoden - analysestrategi

Jeg benytter Aksel Tjoras «stegvis deduktiv-induktive metode» (SDI) når jeg analyserer datamaterialet. Fordelen med denne metoden er at den lar forskeren være åpen og jobbe induktivt med dataene gjennom hele prosessen, samtidig som man underveis ser seg tilbake med deduktive tester som forankrer funn og tolkninger i empirien (Tjora, 2021). Metoden har kritisk nysgjerrighet som utgangspunkt, og forutsetter ikke at det finnes en objektiv realitet som studeres, men verdsetter forskerens tolkninger i tillegg til nøytrale observasjoner. SDI-modellen legger til rette for empiristyrte forskning som samtidig er mer systematisk og teoretisk forankret enn mye annen kvalitativ forskning (Tjora, 2021). Metoden er inspirert av og videreutviklet fra forskningstradisjonen Grounded Theory. Forskjellen mellom SDI og Grounded Theory er at den førstnevnte metoden har større vekt på systematikk og en viss linearitet i forskningsarbeidet. Det gjør det enklere å teste hvorvidt hvert steg i prosessen samsvarer med foregående steg, og at alle koder, konsepter og teorier faktisk har basis i empirien.

SDI-metoden følger forskningsprosessen hele veien fra datainnsamling til teoriutvikling og generalisering (Tjora, 2021, s. 21). Steg én i SDI-metoden er datainnsamling, og er beskrevet i forrige delkapittel. Steg to i metoden er bearbeiding av rådata. De aktuelle avisartiklene ble lastet ned fra Atekst og lastet opp i datahåndteringsprogrammet Nvivo. Jeg analyserte de to casene for seg, først analyserte jeg materialet fra Fosen-aksjonen og så fra Repparfjord-

aksjonen. Artiklene ble sortert etter case og avis, og så begynte jeg kodingen. Tjora anbefaler såkalt eklektisk koding som kombinerer ulike kodestrategier som fanger opp både tekstens bokstavelige innhold og en slags tolkning eller kategorisering samtidig (Saldaña, 2021, s. 222). For å holde kodingen så empirinær som mulig har jeg istedenfor valgt å bruke kodeformen «in vivo» som betyr «i det levende». I denne sammenhengen tolkes «i det levende» metaforisk som «direkte fra empirien». Med in vivo-koding lages kodene av tekst som kommer verbatim fra avisartiklene jeg analyserer (Saldaña, 2021, s. 137-143). Det har gjort det enklere å finne tilbake til eksakte sitater fra datamaterialet og å gjengi disse sitatene i analysen. Dessuten unngår jeg å tolke kodene for mye i første fase, men lar tolkningen vente til all dataen er ferdigkodet og jeg har større oversikt. Kodingen er gjort instinktivt, og alt som fremstår som relevant på bakgrunn av problemstillingen er kodet. Det er fordi jeg ikke vet hva som faktisk er relevant før jeg analyserer kodene i sammenheng i neste steg som er kodegrupperingen. Men først gjennomføres en kodetest, som skal undersøke hvorvidt koden faktisk stammer fra empirien, eller om kodene baserer seg på forhåndsbestemte kategorier. In vivo-koder stammer per definisjon fra datamaterialet, i og med at kodene er direkte sitater fra empirien som ikke kan genereres på forhånd. For meg var det derimot viktig å teste hvorvidt jeg hadde vært forutinntatt om hva jeg anså som relevant å kode og ikke. Etter alle artiklene var kodet plukket jeg derfor ut fem tilfeldige artikler fra hver av de to casene og kodet disse på nytt. Jeg sammenlignet så kodene fra første og andre runde, og oppdaget at jeg i runde to la mer vekt på ordbruk som hintet til voldelig eller opprørsk konflikt. Jeg gikk derfor gjennom datamaterialet på nytt og kodet flere utsagn som var utelatt i runde en. I runde to analyserte jeg først materialet fra Repparfjord-aksjonen, og la dermed merke til nye, lignende formuleringer og sentimentier i materialet fra Fosen-aksjonen etterpå.

Neste steg i SDI-metoden er å gruppere kodene. Det gjøres ved å plassere kodene i kategorier basert på temaer og utsagn som går igjen. Dette skaper bedre oversikt over datamaterialet og siler også ut koder som ikke lenger fremstår som relevante. Fordi kodingen i forrige steg var induktiv og instinktiv er det mange irrelevante koder som plasseres i en restkategori som jeg kalte *annet*. Totalt opprettet jeg 17 kodegrupper. Mesteparten av gruppene går igjen i begge aksjoner, mens noen finnes kun i en av de to casene ettersom mediens vinkling og fokus er ulikt i dekningen av de to sakene. Kodegruppene presenteres i tabell 2 i kapittel 5: Analyse. Under kodingen analyserte jeg hvert mediehus for seg; jeg analyserte først tekster fra VG, så fra NRK og til slutt fra Dagbladet. Under kodegrupperingen opplevde jeg dette som lite

relevant da det er store likheter i hvordan de tre avisene rammer inn aksjonene. Jeg bestemte meg derfor for å slå sammen datasettene slik at jeg endte opp med ett datasett for Repparfjord-aksjonen og ett for Fosen-aksjonen.

4.3.1 Kvalitetskriterier for kvalitativ forskning

Målet med empirisk samfunnsforskning er å forstå mer at verden og samfunnene vi lever i. Da er det et poeng at de presenterte forskningsresultatene stemmer overens med den empiriske informasjonen forskeren har innhentet. Dette konseptet kan vi referere til som forskningens *overtalelseevne* eller *troverdighet* (Silverman, 2006). Målet er i bunn og grunn at noen andre skal kunne lese forskningen og tro på resultatene, ikke bare fordi forskeren maler et fint og spennende bilde, men fordi konklusjonene tydelig er hentet fra et solid, empirisk datamateriale. For å oppnå høy troverdighet i forskningen er det tradisjonelt to kvalitetskriterier som må oppfylles: reliabilitet og validitet. Disse begrepene er i utgangspunktet hentet fra kvantitativ forskning, men jeg skal her vise hvordan begrepene kan tilpasses kvalitative forskningsmetoder.

I kvantitativ forskning brukes ordet reliabilitet til å diskutere forskningens replikerbarhet (Silverman, 2006). Poenget er at ulike forskere skal kunne få samme resultat hvis de gjennomfører analysen slik den er spesifisert i forskningsartikkelen. Det forventes også at samme forsker skal kunne få oppnå samme resultat med ny data, dersom alt annet holdes likt. I kvalitativ forskning kan denne replikeringen beskrives som at ulike forskere skal kategorisere data på samme måte. Målet er at kategorisering av data skal være konsekvent og bygget på teoretiske forventninger, og ikke være et resultat av tilfeldig tildeling av datapunkter til diverse kategorier. I induktiv forskning er ikke slik replikering et mål i seg selv (Tjora, 2021, s. 263-266). Fordi induktiv forskning ledes av empirien er ikke kategoriene utviklet på forhånd, men blir til etter hvert som forskeren arbeider med, og tolker, empirien. Det vil derfor være vanskelig for en annen forsker å oppnå eksakt samme kategorisering av datamaterialet. Likevel kan reliabiliteten i induktiv forskning styrkes ved at man er fullstendig åpen om alle ledd i prosessen. Hvis forskeren er åpen om valg som er tatt vil leseren kunne henge med og selv bedømme hvorvidt forskerens tolkninger og resultater er pålitelige representasjoner av det fenomenet som studeres. Dette krever fullstendig åpenhet om

datautvalg- og innsamling, metodevalg og forståelse for metodiske svakheter, åpenhet om teoretisk standpunkt og andre faktorer som kan farge dataanalyse og tolkning. Målet er at leseren skal forstå hvordan forskeren har kommet frem til sine tolkninger av datamaterialet og utelatt andre tolkningsmuligheter. Jeg er i denne masteroppgaven åpen om mine metodiske, analytiske og teoretiske valg. Jeg viser hvordan jeg koder datamaterialet så tett opptil empirien som mulig. Jeg viser også hvordan jeg kategoriserer kodene mine, og i kapittel 5 viser jeg hvordan disse kategoriene bearbeides til rammer. Når det gjelder teoretisk standpunkt før analysen er det viktig å påpeke at jeg hadde noe grunnleggende kunnskap om protestparadigmet før jeg satte i gang med kodingen, gjennom å ha lest tidligere forskning for å skape oppgavens problemstilling. Det har etter all sannsynlighet påvirket kodingen og kodegrupperingen, ettersom jeg gikk inn i analysen med en forventning om å finne negativ innramming av protestene. Fordi jeg i tidligere forskning hadde lest at mediene ofte fremstiller fredelige protester som voldelige gjennom språkvalg var jeg ekstra obs på dette i analysen. Jeg hadde sannsynligvis ikke reagert på bruken av ord som «okkupere» og «blokade» i mediedekningen av Fosen-aksjonen hvis jeg ikke hadde hatt litteraturgjennomgangen i bakhodet.

Validitet handler om hvorvidt forskningens resultater er en korrekt representasjon av det fenomenet som studeres (Silverman, 2006). Fordi jeg bruker ferdigproduserte tekster som datamateriale unngår jeg såkalte forskningseffekter, hvor forskeren og forskningssituasjonen kan påvirke dataene som produseres (King et al., 2021). Det er spesielt vanlig i intervju- og surveybasert forskning og feltarbeid hvor forskerens tilstedeværelse kan påvirke informantenes svar og aktiviteter. Avisartiklene som brukes som data i denne studien er derimot produsert uten deltakelse fra meg, og skal derfor være fri for forsker- og forskningseffekter. Validiteten i denne studien er derfor relativt høy. Den kan likevel påvirkes av hvordan jeg tolker dataen dersom disse tolkningene er påvirket av utenforstående faktorer som for eksempel politisk ståsted eller mediesyn (Tjora, 2021, s.260-263). Det er derfor viktig for meg å være ærlig om min tilknytning til casene som studeres. Jeg har fulgt debatten om Fosen-vindmøllene i flere år, også før demonstrasjonene begynte. Våren 2022 skrev jeg bacheloroppgave hvor jeg analyserte Høyesteretts dom i Fosen-saken, og argumenterte for at rettsliggjøringen av samepolitikken ikke er et godt nok vern av urfolksrettighetene i og med at dommen ikke ble fulgt tilstrekkelig opp av regjeringen. Jeg har ikke selv deltatt på hverken Repparfjord- eller Fosen-aksjonen, men har uttrykket støtte for demonstrantenes krav i begge

saker. Dette kan få konsekvenser for min tolkning av datamaterialet i og med at jeg underbevisst ønsker at aksjonistene skal fremstå som flinke og sterke. Jeg har forsøkt å være bevisst dette gjennom hele prosessen, og dessuten huske at jeg er ute etter å undersøke mediernes fremstilling av aksjonistene, og ikke å vurdere hvorvidt aksjonene har vært suksessfulle eller ikke.

Et siste kvalitetskriterium er ønsket om at forskningen skal være generaliserbar. Er studiens konklusjoner gyldige også utenfor de casene som er analysert i denne masteroppgaven? Denne analysen inkluderer kun riksdekkende mediehus som er politisk nøytrale og politisk uavhengige. Teoretisk sett skal det derfor være sannsynlig å finne lignende rammer i lignende mediers dekning av andre sivile ulydighetsaksjoner. En stor utfordring er imidlertid at rammene som finnes i de to analyserte aksjonene er svært forskjellige. Fordi dette ikke er en systematisk sammenlignende studie som ser på årsakssammenhenger bak rammene er det derfor vanskelig å generalisere om hva slags rammer som finnes i annen mediedekning av samisk sivil ulydighet. Denne studien er heller bedre egnet til å gjennomføre det Tjora (2021) kaller *konseptuell generalisering*. Sammen med teori og tidligere forskning brukes funnene fra analysen til å utvikle konsepter, typologier eller teorier som kan testes og videreutvikles av andre forskere (Tjora, 2021, s. 272). I min studie teoretiserer jeg at mediernes innramming av sivil ulydighet påvirkes av et ønske om å oppnå størst mulig nyhetsverdi. Denne teoretiseringen er direkte utledet fra rammene mine, som jeg kombinerer med teorien om aktiv innramming og teorien om hendelsers nyhetsverdi for å vise hvordan journalister og redaktører vrir vinklingen av aksjonene på en slik måte at saken fremstår som interessant og treffer flest mulig lesere. Jeg viser hvordan nyhetsverdi kan skapes ved å vinkle saker på spesielle måter, og forventer at andre rammeanalyser finner lignende funn om mediernes aktive innramming.

5. Analyse

I dette kapitlet presenterer jeg rammene jeg har funnet i mediedekningen av de to aksjonene. Rammene for Repparfjord-aksjonen og Fosen-aksjonen presenteres i hvert sitt delkapittel. Jeg begynner hvert av de to delkapitlene med å forklare hvordan jeg har utledet rammene basert på kodegruppene som er presentert i tabell 2. Fra kodene mine har jeg identifisert 17 kodegrupper. De fleste av gruppene finnes i mediedekningen av begge aksjonene, men ikke alle. Tabellen nedenfor viser hvilke kodegrupper som tilhører hvilken aksjon.

Tabell 2: Kodegrupper

Kodegruppe	Repparfjord	Fosen
Annet	x	x
Alta	x	x
Ansvar	x	x
Demokratiske verdier	x	x
Greta Thunberg	x	x
Flott at de aksjonerer	-	x
Forhold mellom Rushfeldt og aksjonistene	x	-
Politiets handlinger	x	x
Rushfeldts uttalelser	x	-
Saksopplysning	x	x
Samiske argumenter	x	-
Samiske virkemidler	x	x
Siste utvei	x	x
Tidsbruk	x	x
Tillit	-	x
Voldsmetaforer	x	x
(ikke) respekt for Høyesterettsdommen	-	x

Kodegrupper som finnes i mediedekningen av den aktuelle aksjonen er markert med «x».

Under kodingen og kodegrupperingen fant jeg at det ikke er nevneverdige forskjeller mellom de tre avisene i hvordan de rammer inn aksjonene. I den videre analysen skiller jeg derfor ikke mellom de tre avisene, men bruker heller begrepet «mediene» for å referere til alle tre mediehus som er inkludert i studien.

5.1 Repparfjord-aksjonen

For å få et helhetlig bilde av mediens innramming av aksjonene ønsker jeg å se på innrammingen av flere aktører. Mediens innramming av aksjonistene påvirkes av hvordan motparten fremstilles, da disse rammene gjerne forsterker hverandre. I analysen presenterer jeg derfor rammer som handler om aksjonistene, om deres motspillere, og om aksjonen som helhet. Jeg begynner analysen med å undersøke hvordan medietekstene definerer sakens problem («what's the story here?»), sakens hovedaktører og «reader identification» - hvem skal leseren identifisere seg med eller sympatisere med? Dette er direkte inspirert av til Giles og Shaw (2009) som mener dette er en god metode for å trenge inn i materien i medietekstene i starten av en analyseprosess. I mediedekningen av Repparfjord-aksjonen er hovedproblemen definert som «miljøvern versus utbyggers interesser» og «minoritetskamp vs. flertallsdemokrati». I tillegg mener aksjonistene at gruveprosjektet bidrar til en videreføring av Norges kolonialisering av samiske områder. Som en del av demokratidebatten diskuteres det hvorvidt sivil ulydighet skader eller gagnar demokratiet. Saken handler altså om flere ting, og det varierer hva mediene legger vekt på. Det er aktivistene og Nussir-direktør Øystein Rushfeldt som er de viktigste aktørene i saken. Mediene stiller Rushfeldt opp som aksjonistenes viktigste motstander, selv om aktivistene selv påpeker at det er myndighetene de ønsker å nå frem til (Ighanian, 2021). Etter hvert som analysen tok form ble det klart at innrammingen av aksjonen gjør at det er Rushfeldt leseren skal sympatisere med, som vises i rammen «Rushfeldt er hensynsfull».

Totalt har jeg identifisert fem rammer i mediedekningen av Repparfjord-aksjonen. Mediens innramming av aksjonistene er stort sett refleksjoner av eliter og eksperters syn på aksjonistene. Jeg undersøkte først hvordan Rushfeldt beskriver aksjonistene når han snakker om dem eller om demonstrasjonen som sådan. Slik fant jeg rammen «aksjonistene er uvitende», og supplerte den med utsagn fra andre eliter som uttrykker lignende sentiment.

Kodegruppene *demokratiske verdier* og *ansvar* ble til rammen «aksjonistene tar ansvar». Deretter undersøkte jeg mediernes fremstilling av Rushfeldt, i og med at mediene definerer han som aksjonens viktigste motpart. Rammen «Rushfeldt er hensynsfull» er i stor grad utviklet basert på koder fra gruppen *forhold mellom Rushfeldt og aksjonister*. Jeg undersøkte også hvordan mediene rammer inn sivil ulydighet som aksjonsform med rammen «sivil ulydighet er skadelig for demokratiet», basert på kodegruppen *demokratiske verdier*. I tillegg ser jeg på hvordan aksjonen som helhet beskrives gjennom rammen «voldsmetaforer – aksjonen er en kamp». Denne rammen er utviklet direkte fra kodegruppen med samme navn, og presenteres først i den videre analysen for å gi en oversikt over hvordan Repparfjord-aksjonen som helhet fremstilles i mediene.

5.1.1 Voldsmetaforer – aksjonen er en kamp

I dekningsen av Repparfjord-saken fremstilles aksjonen og konflikten mellom aksjonistene og gruveselskapet som en kamp. Det brukes ofte ord som assosieres med voldelige konflikter heller enn rolige protestformer. Dagbladet bruker for eksempel overskriften «Går i krigen for Repparfjorden» i sitt portrettintervju med aktivist og musiker Ella Marie Hætta Isaksen (Grønneberg, 2018). Det er selvfølgelig ikke snakk om en bokstavelig krig, men begrepsbruken gjør at aksjonen fremstår som svært alvorlig, i alle fall for intervjuobjektet. NRK benytter overskriften «Repparfjordens voktere klare til kamp», og skriver i samme artikkel at «det store slaget forventes å stå denne sommeren» (Larsen & Anti, 2021). Her beskrives også lederen for Natur og Ungdom som organisasjonens «hærfører» (Larsen & Anti, 2021). En lederartikkel fra Dagbladet er titulert «Aksjonister vant slaget» i forbindelse med at en av Nussir ASAs store samarbeidspartnere trakk seg fra prosjektet (Dagbladet, 2021). Her skriver avisens lederavdeling rett ut at «nå bør tillatelsen til gruveprosjektet trekkes tilbake», men anbefaler aksjonistene å «holde seg i beredskap» for videre demonstrasjoner.

Aksjonistene bruker selv begreper som henspiller på voldelig konflikt når de uttaler seg i mediene. Representanter fra Natur og Ungdom støtter oppunder innrammingen av aksjonen som en kamp når de sier at «saken er verdt å kjempe for» (Varsi & Bendiksen, 2021). Samtidig bruker aksjonistene voldelige metaforer for å beskrive motstandernes handlinger.

Isaksen, som siden 2014 har kjempet mot gruveplanene, har brukt sin stjernestatus til å tale for hjertesaken – som da hun rett etter regjeringens beslutning uttalt[sic.] til VG at hun var «veldig

sint og lei seg» over det hun mener er et *overgrep* mot samisk kultur (Ighanian, 2021, min uthevelse).

Isaksen bruker også ordet *fiender* når hun forklarer hvem hun mener er ansvarlige i saken.

Vi er erfarne aksjonister. Det er ikke anleggsarbeiderne som er våre fiender. Det er for så vidt ikke gruvedirektøren heller, selv om han må stå til ansvar for prosjektet. Vi er sinte på myndighetene som tillater en drift som vil påvirke fjorden og reindriften, sier Isaksen. (Ighanian, 2021).

Det er ikke bare denne enkeltsaken, men klima- og miljøaktivisme generelt som omtales med denne typen kampmetaforer. VG siterer et Twitter-innlegg fra Greta Thunberg hvor den kjente klimaaktivisten skriver:

Selv om vi må *kjempe mot klimakrisen*, så kan ikke dette bli brukt som en unnskyldning for såkalt «grønn» kolonialisering som fikk oss hit i utgangspunktet (Askeland, 2021, min uthevelse).

NRK omtaler flere politiske diskusjoner om fremtidige og pågående naturinngrep som foregår i Sápmi samtidig med Repparfjord-saken, og skriver at «Lederen for Natur og Ungdom føler seg maktesløs i kampen mot naturinngrep» (Utsi, 2021). Samisk aktivisme omtales på samme måte av aksjonistene, om enda mer brutalt: «Hver dag er en kamp for å eksistere som et folk. Det er også en kamp å opprettholde kulturen i hverdagslivet» sier Ella Marie Hætta Isaksen til Dagbladet (Grønneberg, 2021).

5.1.2 Aksjonistene er uvitende

Demonstrantene som deltok på Repparfjord-aksjonen rammes inn som uvitende om saken de demonstrerer mot. Rushfeldt mener aksjonistene ikke har satt seg godt nok inn i saken, og at de demonstrerer mot gruven på feilaktig grunnlag.

Hvis Natur og ungdom kan vise meg hvor i verden det finnes en gruve som driver mer miljøvennlig enn det vi skal gjøre, må de gjerne fortelle meg det (Pedersen et al., 2021).

Aksjonistene har ifølge Rushfeldt valgt seg ut feil aktør å demonstrere mot, og velger å ta en liten fisk i stedet for de store haiene. «Vi [Nussir ASA] er ikke Equinor eller Yara eller Hydro

med milliarder på bok» (Pedersen et al., 2021). Konsekvensene av aksjonen blir dermed uforholdsmessig stor for Nussir ASA og Rushfeldt når de sammenligner seg selv med mye større aktører, og aksjonistene bør ta dette med i vurderingen når de velger å demonstrere.

Rushfeldts syn på demonstrantenes uvitenhet deles av andre eliter som siteres i mediene. Frp-representant Sivert Bjørnstad ønsker å fjerne Natur og Ungdom fra statsbudsjettet fordi han er ikke støtter bruken av sivil ulydighet. Bjørnstad omtaler Natur og Ungdom som en organisasjon med dobbeltmoral.

Man kan ikke på den ene siden være imot alt som gir staten inntekter og leve av det samme statsbudsjettet som disse organisasjonene gjør (Estenstad, 2021).

Rushfeldt selv mener også det er noe tvetydig ved aksjonens budskap, noe han mener kommer tydelig frem i Greta Thunbergs støtte til aksjonen.

Hun er for klima, men mot gruver. Det blir omtrent som å være for melk, men mot kyr. Det er vanskelig å forstå hva som er budskapet, sier Rushfeldt (Andreasen et al., 2021).

Innrammingen av aksjonistene som litt naive forsterkes ved at NRK har en hel artikkel viet til å diskutere aksjonistenes kjønn. Ved å legge vekt på at de fleste av aksjonistene er kvinner og relativt unge får NRK aksjonen til å fremstå mindre truende, fordi aksjonsformen beskrives som en konsekvens av kjønn og alder heller enn å være politisk motivert.

Det kan jo være at unge kvinner er mer utålmodige. Som aktivist jobber du på en bestemt måte, det noe helt annet å sitte å fordele jeger- og fiskekvoter eller utvikle politikk (Store-Ashkari, 2021).

I sitatet ovenfor brukes kjønn og alder som forklaringsvariabler for aktivisme. Det vises ikke til hvorvidt andre kanaler for påvirkning har blitt prøvd tidligere, ei heller hvordan aksjonistene oppfatter egne muligheter til politisk deltakelse i samfunnet ellers. Ordføreren i Hammerfest mener at aksjonistenes kjønn og unge alder gjør dem ekstra sårbare, og at debattklimaet rundt saken må tilpasses deretter slik at man skjermer aksjonistene.

Mange av dem som fronter klimasaken er veldig ofte unge jenter. Derfor har vi alle et ekstra ansvar for å ikke gå hardt ut i de debattene og bli usaklige (Store-Ashkari, 2021).

Som en del av mediedekningen av Repparfjord-aksjonen diskuteres også Sametingets involvering i saken, og Sametingets rolle i demokratiet generelt. I et intervju med NRK forteller NSRs daværende presidentkandidat til Sametinget Silje Karine Muotka at politiet kontaktet henne for å snakke om aksjonen.

De [politiet] ønsket å vite om jeg hadde oversikt over antallet mennesker i Repparfjorden, telefonnumre og andre typer opplysninger, sier Muotka (Larsen, 2021).

Det gikk ganske langt ut i samtalen før det kom frem at de hadde aksjonistenes sikkerhet for øyet (Larsen, 2021).

I stedet for å kontakte aksjonistene direkte ringer politiet til Muotka for å få kontroll på hvem som oppholder seg i leiren på Markoppneset og hvilke planer aksjonistene har. Jeg tolker dette som at politiet anser Sametingspolitikeren som en ansvarlig voksenperson som kan hjelpe politiet i deres arbeid, i motsetning til de unge aktivistene. Det må samtidig påpekes at politiet også kontaktet aksjonistene direkte, og lederen for Natur og Ungdom beskriver tonen mellom aksjonister og politi som god.

Vi har hatt en kontaktperson i politiet helt siden tidlig i sommer, og dette har vært veldig ryddig. De har spurt en del om hvor mange vi vil komme til å være der og slike ting (Larsen, 2021).

5.1.3 Aksjonistene tar ansvar

Aksjonistene rammes også inn som ansvarsfulle borgere som gjør en jobb de ikke skulle trengt å gjøre. Demonstrantenes engasjement hylles av noen få politikere, og beskrives som en viktig motmakt til majoritetsdemokratiets avgjørelser. NRKs journalist reflekterer over hvorfor aksjonen må til, og vektlegger at aksjonistene er «vanlige folk» uten mye politisk makt i utgangspunktet, og viser også til maktinnehavernes manglende tilknytning til de geografiske områdene som påvirkes av gruva.

Vanlige folk må aksjonere mot politiske avgjørelser i Nord-Norge, gjort av folkevalgte som sitter med makten i andre enden av landet (Utsi, 2021).

Hvorfor må ungdom, samer og ildsjeler ta opp kampen mot kapitalsterke industriselskaper i Nord ...? (Utsi, 2021).

Eliter som er enige i aksjonistenes syn på gruvesaken støtter også den valgte aksjonsformen.

Jeg støtter bruk av sivil ulydighet når det er snakk om så alvorlige saker, sier Lars Haltbrekken, som er stortingsrepresentant for Sosialistisk Venstreparti (Pedersen & Estenstad, 2021).

Støtte til sivil ulydighet som aksjonsform rammes inn som en måte å hedre aksjonistenes engasjement på. Aktivistenes arbeid ses som en form for demokratisk deltakelse, og som en måte å bekjempe uønskede og alvorlige majoritetsavgjørelser.

Hun [Muotka] mener at det å vise motstand mot de beslutningene som blir tatt, det støtter jeg. Mener at det er en rettsstat verdig (Danielsen & Thrane, 2021).

5.1.4 Sivil ulydighet er skadelig for demokratiet

Sivil ulydighet rammes likevel stort sett inn som et problem, ettersom protestformen ikke samsvarer med demokratiske idealer.

Nå er det på tide å la demokratiet få virke. Dette har storsamfunnet sagt ja til, sier en bestemt Sivert Bjørnstad, næringspolitisk talsperson for Frp (Estenstad, 2021).

Dette sentimentet uttrykkes både av politiske eliter som Bjørnstad, og av gruveeieren selv som mener aksjonistene ikke har en god sak ettersom Nussir ASAs tillatelser er anskaffet på lovlig vis. Rushfeldt sier: «Hvis ikke loven fungerer, så har vi et demokratisk problem ...» (Pedersen et al., 2021). Det største problemet med den sivile ulydigheten er altså ikke at protestformen er ulovlig i seg selv, men at den her brukes til å stanse utfallet av tidligere demokratiske prosesser, og dermed undergraver demokratiet som helhet. Innrammingen fremstiller sivil ulydighet som en aktivitet som bør straffes, fordi det hindrer demokratiet i å forvalte sine avgjørelser. Som Sivert Bjørnstad sier: «Det burde være konsekvenser når man stopper lovlige fatta vedtak» (Estenstad, 2021).

Høyre-representant på Stortinget Marianne Haukland kobler den sivile ulydigheten ved Repparfjord direkte til Sametingspartiet NSR, og mener at «partiet har gått utover sitt (sic.) demokratiske rolle som politisk parti» (Danielsen & Thrane, 2021).

Når man velger å bruke sivil ulydighet som verktøy, når man velger å sabotere en utbygging ved å bruke andre typer midler, altså kontakte investorer og kontakte banker og prøve å forhindre at en utvikling skal skje, så mener jeg at man går ut over demokratiets sin rolle, sier Haukland (Danielsen & Thrane, 2021).

NSR-politiker Silje Karine Moutka mener Haukland har misforstått hvem som står bak aksjonen, og at hverken NSR eller Sametinget har noe med den sivile ulydigheten å gjøre.

Det jeg har gjort i Repparfjord er å deltatt (sic.) i debatt og har drukket kaffe med ungdommene (Danielsen & Thrane, 2021).

5.1.5 Rushfeldt er hensynsfull

Mediene fremstiller Øystein Rushfeldt, direktør i Nussir ASA, som aksjonistenes hovedmotstander. Han rammes inn som en forståelsesfull mann som er respektfull overfor aksjonistene og tar hensyn til deres standpunkt og aksjonsform. Rushfeldt fremstår i media som avbalansert og tålmodig, og som «den voksne» i konflikten. Hans avbalanserte forhold til aksjonen kan illustreres med beskrivelsen av hans reaksjon på at SV-politiker Haltbrekken deltok i aksjonen i et lite øyeblikk.

Sjefen for gruveprosjektet, Øystein Rushfeldt, tok kjetting-stuntet med knusende ro (Pedersen & Estenstad, 2021).

Mediene viser også at Rushfeldt tar godt imot aksjonistene selv om de er motstandere i saken.

Leder i Nussir ASA, Øystein Rushfeldt, ønsker ungdommene varmt velkommen til Repparfjorden (Varsi & Bendiksen, 2021).

Da det ble avklart en dato for oppstart av byggearbeidet formidlet Rushfeldt dette direkte til aksjonistene på Markoppneset. Forholdet mellom direktøren og demonstrantene beskrives som gjensidig godt.

Vi har en gjensidig avtale om at vi skal holde hverandre orientert om planer på begge sider. Så da det ble klart at vi skulle starte tidlig i dag, kjørte jeg til leiren. (Ighanian, 2021).

Aksjonistene er takknemlige over Rushfeldts handling, og viser dette til media, selv om de selvfølgelig er meningsmotstandere i saken.

Vi takket gruvesjefen for at han ga beskjed, og så spurte vi om han kunne forlate leiren. Vi måtte jo mobilisere til aksjon. Dette har vi varslet for mange år siden, og i dag kom dagen, sier Isaksen (Ighanian, 2021).

Rushfeldts begrunnelse for å kontakte demonstrantene illustrerer imidlertid også hvordan han til tider er svært nedlatende overfor aksjonistene.

Det er også for å forsikre oss om at ingen skal gå nær en maskin i arbeid, for det er det aller verste som kan skje (Ighanian, 2021).

Fremstillingen av Rushfeldt som hensynsfull forsterker dermed fremstillingen av at demonstrantene er uansvarlige og ute av stand til å ivareta egen sikkerhet.

Rushfeldt rammes inn som en aktør som ønsker å ta hensyn til aksjonistene, både som personer og som meningsmotstandere. Nussir ASA vurderer å sende regningen for de stansede arbeidsdagene til aksjonistene, men Rushfeldt ønsker heller at aksjonistene skal «tenke over saken» og forlate området (Påsche, 2021).

Vi ønsker ikke at ungdom som har middels dårlig råd skal bli sittende med svære regninger i hundretusenkronersklassen, sier han (Påsche, 2021).

Samtidig er han åpen for å lytte til demonstrantene dersom de har mer konstruktive bidrag å komme med.

Dersom demonstrantene legger fram teknologiske løsninger som kan gjøre gruvedriften mer miljøvennlig lover Rushfeldt å vurdere dette (NRK, 2021).

Innrammingen av Rushfeldt også tydelig på at tålmodigheten er i ferd med å renne ut.

Vi har jo nå i flerfoldige uker vært ganske romslige. Aksjonistene har fått betydelig plass, både fysisk på Markopneset (sic.) og fått frem sitt syn i media så det duger. Nå har vår romslighet blitt strukket veldig langt, sier han (Påsche, 2021).

Innrammingen gjør at det fremstår som at Rushfeldt har latt aksjonen få holde på for å «være grei», og å la de unge demonstrantene få utfolde seg. At aksjonen ikke har oppnådd ønsket resultat er ikke relevant, aksjonistene har jo fått oppmerksomhet.

Han mener demonstrantene bør være fornøyde med den oppmerksomheten de har klart å skape og at de nå bør fjerne seg fra anleggsområdet som de har okkupert i ukesvis (Pedersen et al., 2021).

5.2 Fosen-aksjonen

I mediernes dekning av Fosen-aksjonen er hovedproblemet definert som regjeringens manglende oppfølging av Høyesteretts dom, og uenighet om hvilke konsekvenser dommen burde få. Aksjonistene mener vindmøllene bør rives og landet tilbakeføres til reindriftssamene, mens regjeringen ønsker andre avbøtende tiltak, eller som Aasland sier: «jeg utelukker ingen løsninger» (Henriksen, 2023). En konsekvens av dette problemet er at tilliten til regjeringen og staten generelt synker blant den samiske befolkningen. I tillegg diskuteres det litt hvorvidt bruken av sivil ulydighet er forenelig med demokrati eller ikke.

I utviklingen av rammene i Fosen-saken var det lettest å identifisere mediernes fremstilling av regjeringen ettersom det er de som omtales og kritiseres mest. Jeg begynte derfor med å se på hvordan aksjonistene og andre informanter omtalte regjeringen, og hvilke faktorer de vektla i denne omtalen. Fra kodegrupperingen var det tydelig at regjeringens tidsbruk i saken var viktig, samt at aksjonistene mener at regjeringen ikke har respekt for rettsstatlige og demokratiske idealer og at tilliten til regjeringen derfor er svekket. Dette ble til rammen «regjeringen gjør ikke jobben sin», og kodegruppen *demokratiske verdier* ble til rammen «Krise for rettsstaten». Jeg gikk så videre til å se på hvordan mediene rammer inn aksjonistene. Kodegruppene *flott at de aksjonerer*, *tidsbruk* og *siste utvei* viser at flere eliter støtter aksjonistenes sak og aksjonsform, og mener at aksjonistene har skapt fortgang i Fosen-saken. Dette ble til rammene «Aksjonistene tar ansvar» og «aksjonistene er godt forberedt». Koder fra *flott de aksjonerer* og *demokratiske verdier* ble også til rammen «sivil ulydighet er ytringsfrihet». Mediene skriver mye om politiets handlinger og begrunnelser i forbindelse med fjerning av demonstrantene fra de ulike aksjonsområdene. Fremstillingen av politiet vises

i rammen «politiets handlinger er rimelige». Rammen «voldsmetaforer» er utarbeidet direkte fra kodegruppen med samme navn, og ble lagt til i andre omgang av analysen. Jeg ble nemlig først obs på at denne typen språk var gjennomgående i dekingen av Repparfjord-aksjonen, og lette derfor aktivt etter slik språkbruk i datamaterialet fra Fosen-aksjonen.

5.2.1 Aksjonistene er godt forberedt

Mediedekningen av Fosen-aksjonen viser at aksjonistene er godt forberedt på demonstrasjonen og at de har mulighet til å bli værende lenge. Dette påpeker aksjonistene selv til journalistene: «Vi er godt forberedt, sa artisten og aktivisten til VG tidligere på dagen onsdag» (Engen et al., 2023a). Deler av forberedelsene handler om å ha nok folk til å kunne gjennomføre aksjonen på en trygg og god måte. Aksjonist Ella Marie Hætta Isaksen sier følgende til Dagbladet:

Det kommer flere til, noe som gjør at vi kan dele opp i skift og innføre rulleringsordninger. Vi har allerede gått langt, men er villig til å gå lenger. Potensielt kan vi bli her i ukevis (Lien & Knutsen, 2023a).

Aksjonistene har også forberedt seg ved å øve på sivil ulydighet, og å gjøre alle deltakere kjent med hva som kan komme til å møte dem. Gina Gylver er leder for Natur og Ungdom og sier følgende til VG sin journalist:

Alle her har jo sivil ulydighetstrening - og er godt trent på hva det innebærer å bryte loven. Og er komfortabel med det (Engen et al., 2023a).

Hun påpeker også at aksjonistene er forberedt på å ta følgene av lovbruddet dersom det skulle komme eventuell straff i ettertid.

Men alle som aksjonerer er klar over at det [bøter] er en mulig konsekvens, sier Gylver (Flydal & Lægland, 2023).

Aksjonistene har på forhånd samlet inn penger for å dekke eventuelle bøter, slik at enkeltpersoner ikke skal måtte ta støytene alene.

Vi har samlet inn over 750.000 kroner, sier leder i Natur og Ungdom Gina Gylver til VG (Flydal & Lægland, 2023).

Videre har aksjonistene tenkt på hva de skal gjøre for å ivareta kroppslige behov. Demonstrantene som satt inne i Olje- og energidepartementet fikk ikke adgang til å bruke toalettene i bygget, men det er ikke et problem for aksjonistene.

Til det svarer DSS [Departementenes Sikkerhetsservice] at demonstrantene hadde med seg et bærbart toalett. Da de torsdag ble klar over dette, fikk demonstrantene tilgang til et gjestetoalett, opplyser DSS (Kallelid, 2023a).

Ikke alt kan forutses og planlegges, og til aksjonen utenfor Olje- og energidepartementet kom det flere demonstranter enn først antatt. Aksjonistene hadde derfor med seg for få kjettinger til å lenke fast alle deltakerne. Men, en evne til å håndtere det uforutsette, samt et godt kontaktnettverk løste problemet. Heldigvis fantes det gode, om noe uventede, støttespillere der ute som kunne hjelpe.

Løsningen på lenke-mangelen skulle komme fra et noe uventet hold. Det var nemlig en skeiv BDSM-klubb som kom Fosen-aktivistene til unnsetning (Mørk, 2023).

5.2.2 Aksjonistene tar ansvar som ikke tilhører dem

Flere av mediens kilder påpeker til mediene at de er stolte over aksjonistene. Ved å rette søkelys mot regjeringens (manglende) behandling av Høyesterettsdommen har aktivistene tatt et ansvar som egentlig ikke skal ligge hos dem.

Det aksjonistene gjør med å jobbe for at menneskerettighetsbruddet avsluttes, er det regjeringen burde gjort for lenge siden (Holmes et al., 2023).

Dette sier Lars Haltbrekken, Stortingsrepresentant for SV, til VG. Leif Arne Jåma er reindrifutøver på Fosen og er en av de som har stått i konflikt med staten angående vindmøllene. Han er enig med Haltbrekken, og mener aksjonistene har bidratt til å få fortgang i saken.

De [aksjonistene] er helt rå. Det var helt stille og ingen endring i saken før de kom på banen. Det gir meg tro på fremtiden, sier Jåma til VG (Engen & Haugen, 2023).

Terje Haugen er også reindriftsutøver på Fosen. Han ville selv vise aksjonistene at deres handlinger betyr mye.

Vi bestemte oss ganske tidlig for å dra hit, også før trykket ble så stort, at vi ville hilse på aksjonistene. Vi vil vise at vi setter pris på det vi gjør (Matre & Haugen, 2023).

Om aksjonistene sier han at «Det er bra at noen har fornuft her i landet, og tenker realistisk» (Matre & Haugen, 2023). Ifølge Haugen er det bare aksjonistene, og ikke regjeringen, som har kommet med en fornuftig og mulig løsning for å bøte på situasjonen på Fosen.

Sametingspolitiker Maren Benedicte Nystad Storslett mener aksjonistene gjør en viktig jobb for å ivareta demokratiske rettigheter.

Hvis det er noe forrige uke viste oss, er det at ingenting er gratis. Vi må verne om demokratiet, og det er her de unge har trådd frem ... (Olsson, 2023).

5.2.3 *Voldsmetaforer – aksjonistene okkuperer departementet*

I mediedekningen av Fosen-aksjonen brukes det ord og uttrykk som kan forbindes med voldelige eller opprørske former for protest. Et godt eksempel på dette er formuleringen mediene bruker for å beskrive aksjonen som foregikk på innsiden av Olje- og energidepartementet. Avisleserne blir nemlig fortalt at aksjonistene som sitter inne i departementet «okkuperer» bygningen.

Klokken 02.30 natt til mandag begynte politiet å bære ut de 13 aktivistene som siden torsdag har okkupert Olje- og energidepartementet (OED) i Oslo (Revheim-Rafaelsen et al., 2023b).

Sitatet ovenfor får det til å virke som om aksjonistene har overtatt hele bygget. Dagbladet modererer seg noe, og skriver at

Mandag formiddag lenket aktivistene seg fast, etter å ha okkupert *resepsjonen* i departementet i fire døgn (Kallelid, 2023b, min uthevelse).

Her kommer det tydeligere frem at aksjonistene som befant seg inne i departementsbygningen kun befant seg i resepsjonen, og ikke i resterende deler av bygget. Denne mer moderate formuleringen vedvarer imidlertid ikke, og avisen skriver senere at

I februar okkuperte 15 menneskerettsaktivister Olje- og energidepartementet i fire døgn (Lofstad et al., 2023).

Dagbladet bruker også begrepet *beleire* om aksjonistenes handlinger.

Unge samer beleiret regjeringskontorene og regjeringen klarte ikke opprette dialog med demonstrantene (Gilbrant & Suvatne, 2023).

Ordene «okkupere» og «beleire» gir sterke assosiasjoner til militære konflikter, og får aksjonen til å fremstå som voldsom og aggressiv. På den ene siden gjør det at aksjonen fremstår som viktig, men samtidig undergraves aksjonistenes valg av en ikke-voldelig aksjonsform og det er lett å tolke aksjonistenes oppførsel som mer brutal enn den egentlig var. Samtidig bruker aksjonistene selv lignende språk om regjeringens og statens handlinger. Aksjonistene beskriver statens behandling av reindriftssamene på Fosen som et «overgrep».

Vi har en høyesterettsdom på at dette er menneskerettighetsbrudd mot det samiske folk. Det kunne ikke vært et tydeligere overgrep, sier Reichmann [aksjonist] (Revheim-Rafaelsen & Larsen, 2023)

Det samme ordet bukes av Dagbladets lederavdeling om den historiske behandlingen av samene som folkegruppe, med en oppfordring om å erkjenne denne historien på ordentlig slik at samfunnet kan bevege seg videre.

Men man må også våge å erkjenne at historien ikke er tilbakelagt og avsluttet. Oppgjøret med myndigheters overgrep handler like mye om framtida (Dagbladet, 2023a).

5.2.4 Regjeringen gjør ikke jobben sin

Denne rammen definerer hvem som anses som ansvarlige for å både ha skapt sakens hovedproblem og er ansvarlige for å løse det, nemlig regjeringen. Aksjonistenes bruk av sivil ulydighet rammes inn som et verktøy for å «minne den ansvarlige staten på sitt ansvar» (Wichstad & Buggeland, 2023) fordi «Det haster mer enn noen gang med å tvinge regjeringen til å handle» (Gilbrant, 2023). Mediene rammer inn regjeringen som en uansvarlig aktør som forsøker å vri seg unna. Et virkemiddel som brukes mye av mediene for å få frem dette poenget er å belyse hvor mye tid som er gått siden Høyesterett avsa sin dom i Fosen-saken. Dette er nok direkte inspirert av en av aktivistenes paroler som ved første aksjonsdag sa «500 dager med menneskerettighetsbrudd!», og hvor tallet endret seg for hver dag. Lignende formuleringer brukes gjennomgående i alle tre avisene. VG skriver:

I morgen er det 600 dager siden Høyesterett-dommen slo fast at vindkraftanleggene på Fosen bryter med menneskerettighetene. Og 100 dager siden aksjonistene demonstrerte sist (Lægland & Brekke, 2023a).

I dagbladet kan man lese noe lignende:

Til tross for at Høyesterett slo fast at utbyggingen av anleggene Roan og Storheia på Fosen er et brudd på menneskerettighetene og samenes rett til kulturutøvelse for 507 dager siden, har ingenting skjedd (Lien & Pedersen, 2023).

Aksjonistene selv påpeker stadig denne tidsbruken når de intervjues.

Vi ble lovet endring, vi ble lovet at menneskerettighetene våres(sic.) skulle respekteres. Likevel har ingenting skjedd på nesten 100 dager (Lofstad et al., 2023).

sier aksjonist og leder av NSR-N Elle Nystad til Dagbladet. Ella Marie Hætta Isaksen sier til VG at

Planen er å våke over statsministeren de siste timene før vi går inn i det 600. døgnet med menneskerettighetsbrudd» (Lægland & Brekke, 2023a).

Ved å belyse antall dager som er gått setter mediene fokus på den manglende handlingen fra regjeringens side i tiden etter rettssakens slutt. Regjeringen rammes dermed inn som en aktør med manglende handlekraft. Dette forsterkes ved at Fosen-saken ses som en liten del av en mye lengre historie hvor samiske behov ignoreres til fordel for kraftutbygging. Som forelegger og tidligere aksjonist Anders Heger sier:

Dette er ikkje ein parallell til Alta-saka, det er ein og same sak (Undheim, 2023).

Sametingspresident Silje Karine Moutka mener at staten presser ansvaret i saken over på Fosens reindriftsutøvere, og på det samiske samfunnet generelt.

Så synes jeg det er en uforholdsmessighet at de som opplever et menneskerettighetsbrudd blir bedt om å løse opp i menneskerettighetsbruddet selv med å akseptere det (Lægland & Bugge, 2023.)

En konsekvens av regjeringens manglende handling er at tilliten til staten generelt, og regjeringsmedlemmene spesielt, synker blant de samiske aksjonistene.

At Støre kan tillate dette å skje er hårreisende, og om jeg hadde noen tillit til han før, så er alt det forsvunnet nå, sier Hætta Isaksen (Lægland & Brekke, 2023a).

Aksjonistene uttrykker også at

Vi har mistet vår tillit til at han [Aasland] er riktig mann til å løse denne saken for lenge siden» (Lægland et al., 2023b).

Tilliten til de to enkeltpersonene, statsminister Støre og olje- og energiminister Aasland, fremstilles som spesielt skjør. Aksjonistene mener ikke bare at disse regjeringsmedlemmene ikke har gjort jobben sin ordentlig så langt i Fosen-saken, men at de muligens er ute av stand til å gjøre den i det hele tatt. Men den manglende tilliten stikker langt dypere enn denne enkelte saken, og omfatter også staten generelt. VG skriver at Sametingspresident Moutka «... mener saken har skapt en dyp tillitskrise mellom samer og staten» (Lægland & Bugge, 2023). Ella Marie Hætta Isaksen sier

Det er viktig å understreke hvor akutt tillitskrisa samer har til norske stat er.

Menneskerettsbrudd bør opphøres så fort som mulig (Grimstad & Nematpoor, 2023).

Aksjonistene sier også at behandlingen av Fosen-saken gjør dem bekymret for fremtidsutsiktene til den samiske kulturen. «Det tar fra oss tilliten og troen på vår egen fremtid, sier [Hætta Isaksen]» (Wichstad, 2023). Å rydde opp i Fosen-saken fremstilles som det viktigste virkemiddelet for å løse dette tillitsbruddet.

5.2.5 Krise for rettsstaten

Når staten ikke følger sin egen lov og ikke respekterer en enstemmig høyesterettsdom har vi i praksis ingen rettsstat. Ingen innbygger i Norge kan da være trygge på egen rettssikkerhet (Gilbrant, 2023).

Dette sier Ella Marie Hætta Isaksen til Dagbladet. Sitatet illustrerer hvordan mediene rammer inn konflikten som en krise for rettsstaten. Denne rammen viser at aksjonene setter lys på de videre ringvirkningene av regjeringens behandling av Fosen-saken. Sentimentet støttes ikke bare av aksjonistene selv, men også av elitepersoner som Sofie Marhaug fra partiet Rødt og musiker Mari Boine.

Regjeringen respekterer ikke maktfordelingsprinsippet, sier Sofie Marhaug (Kallelid, 2023b).

Marhuag mener at regjeringen vrir konklusjonen i Høyesteretts dom slik at det gagnar dem selv, i stedet for å gjøre det som faktisk er best for reindriftssamene på Fosen. Mari Boine er tydelig på at Fosen-saken ikke bare handler om urfolksrettigheter, men om demokratiet og rettsstatens sikkerhet på et høyere nivå.

Uansett om man bryr seg for urfolks rettigheter eller reindrift, her er det snakk om en Høyesterettsdom som staten ikke bryr seg om. Hvis ikke selv staten tar sin Høyesterett på alvor, hvor går vi da? Det handler om vi vil være en rettstat og et demokrati, og det er kjempeviktig å engasjere seg i, sier Boine (Revheim-Rafaelsen & Larsen, 2023).

Aksjonen handler altså om mye mer enn bare vindmøller. Saken handler ifølge mediene i større grad om fremtidig rettssikkerhet, maktfordeling, demokrati og politisk tillit. Dagbladet presiserer dette i sin lederartikkel, hvor de skriver

Den manglende oppfølgingen av Høyesteretts dom utfordrer altså grunnleggende verdier i samfunnet. At dommen omhandler urfolks rett til å bevare egen kultur, gjør det særlig alvorlig (Dagbladet, 2023b).

En talsperson for Grønn Ungdom kritiserer regjeringens prosess og tankegang, og viser hvor viktig det er at behandlingen av Fosen-saken ikke får sette presedens for hvordan urfolkssaker behandles i fremtiden.

Vi kan ikke skape en politisk kultur der man tvinger gjennom tiltak først, og sjekker lovligheten etterpå, sier hun (Grimstad et al., 2023).

5.2.6 Sivil ulydighet er ytringsfrihet

Aktivistenes bruk av ytringsfriheten gjennom sivil ulydighet fremstilles som både positivt og nødvendig. Fordi regjeringens handlinger fremstilles som demokratisk ødeleggende fremstilles aksjonistenes valg av protestmetode som forholdsmessig opp mot saken det demonstreres mot. Olje- og energiminister Terje Aasland støtter aktivistenes valg av

aksjonsform selv om han er deres meningsmotstander i den aktuelle saken. Det ga han tydelig uttrykk for da han møtte demonstrantene utenfor departementet.

Jeg mener det står respekt av det dere gjør. En fredfull demonstrasjon. Et klart uttrykk(sic.) for det dere mener. Det setter jeg pris på, det er en del av demokratiet vårt (Sveen et al., 2023).

Sametingspresident Silje Karine Moutka mener at demonstrasjonen må ses som et tegn på at det fremdeles er håp for demokratiet så lenge aksjonistene får benytte sin ytringsfrihet, men at den også viser at aksjonistenes tillit til demokratiet er på bristepunktet.

I et velfungerende demokrati skal man få si sin mening, og vise motstand, sier hun til VG. Det er på grunn av avmaktsfølelse at man velger å markere sine syn på en slik måte (Wichstad & Sfrintzeris, 2023).

Moutka tar selv ikke et aktivt standpunkt til valget av protestform, men sier at

Det er mitt håp at de tenker nøye gjennom hvordan de gjennomfører denne markeringen og at de er godt kjent med konsekvensene av det, og tenker på sikkerheten sin og andre sin sikkerhet (Wichstad & Sfrintzeris, 2023).

Storingsrepresentant Torbjørn Bongo (AP) er ikke enig med aktivistene i saken, men mener de bruker ytringsfriheten sin godt og at «de har demonstrert på en forsvarlig og ordentlig måte» (Holmes et al., 2023). Han sier følgende om regjeringens umiddelbare avfeining av aksjonistenes krav:

Slik behandler man ikke folk som bruker stemmen sin (Holmes et al., 2023).

Ifølge aksjonistene er sivil ulydighet siste utvei i en svært krevende sak.

Vi i Fosen-aksjonen har ikke andre muligheter innenfor demokratiets rammer i denne saken. Man har vunnet i rettssystemet, men samene på Fosen blir fortsatt ikke hørt. Vi føler oss tvunget til å bruke alle mulige virkemidler for å legge press på myndighetene! (Gilbrant & Suvatne, 2023).

Ikke alle er positive til aksjonene, og representanter fra Frp mener at aktivistene utfordrer demokratiet for hardt ved å benytte seg av sivil ulydighet. Erlend Wiborg sier til VG at han ønsker at Greta Thunberg skal få innreiseforbud til Norge etter å ha deltatt i demonstrasjonen.

Han ønsker demonstrantene velkommen til å bruke ytringsfriheten sin, men mener at hvis de bryter våre lover og forsøker å hindre myndighetenes virke, bør politiet utvise dem og gi dem innreiseforbud (Medby, 2023).

Aktivistenes advokater tolker Wiborgs utsagn slik at han mener Thunbergs aksjonsdeltakelse utgjør en «alvorlig trussel mot grunnleggende samfunnsverdier» (Medby, 2023). Advokatene er selv tydelig på at det ikke er tilfellet i denne saken.

Frp-politiker Carl I. Hagen mener at aksjonistene trækker over en strek når de tar seg inn i Stortingets vandrehall og blir sittende. Han ser aksjonistene som en sikkerhetstrussel mot Stortingsbygningen, og mener at stortingsadministrasjonen av prinsipp ikke skal slippe inn demonstranter som gjester i bygningen.

Eller skal palestinaKomiteen få komme i Vandrehallen og brenne et israelsk flagg? [...] Jeg forventer at stortingspresident Masud Gharahkhani i dag ved møtets begynnelse gir en redegjørelse av håndteringen av demonstranter i stortingsbygningen og hvorfor disse demonstrantene ikke ble stanset i sikkerhetskontrollen, sier Hagen (Gilbrant & Suvatne, 2023).

5.2.7 Politiets handlinger er rimelige

Innrammingen av politiet og deres handlinger i forbindelse med Fosen-aksjonen er stort sett positiv. Politiet fremstilles om en aktør som skal balansere flere hensyn og gjør dette på en god måte.

Vi må sørge for at det er en viss form for normal aktivitet på de ulike departementene. Det er ressurskrevende. Og Oslo stopper ikke opp, det er flere som trenger politiets bistand, sier [politiets innsatsleder] (Lien & Knutsen, 2023a).

Talsmennene fra politiet er selv tydelig på at de gjør sitt beste for å ivareta aksjonistenes ytringsfrihet, samtidig som sikkerhet og offentlige organers drift skal opprettholdes.

Vi er til stede for å sikre at demonstrantene får ytre seg, men samtidig at de ansatte i departementene får tilgang til arbeidsplassen sin. Departementene gjør selv vurderinger på hvilke områder de ønsker at vi skal prioritere (Lien & Knutsen, 2023a).

Vi har vurdert andre alternativer, om det er andre innganger som kan brukes, og vi har funnet ut at det ikke er mulig å opprettholde full virksomhet inne i departementet uten at vi fjerner [aksjonistene] (Revheim-Rafaelsen et al., 2023a).

Medienes fremstilling viser også at politiet er sympatiske overfor aksjonistene ved at de «prøver å gripe inn minst mulig» (Revheim-Rafaelsen et al., 2023b). Politiet viser også medfølelse ved å be om påtaleunntatelse for aksjonistene, slik at de skal slippe å betale bøtene som ble utstedt i forbindelse med aksjonen (Engen et al., 2023a). Når politiet likevel aksjonerer mot demonstrantene er det fordi de mener de ikke har noe annet alternativ.

Politiet opplyser at de har plikt til å følge opp en slik begjæring ettersom bygningen er klassifisert som et skjermingsverdig objekt (Hotvedt, 2023).

I kontrast til rammen «voldsmetaforer» er ordbruken i fremstillingen av politiets handlinger mer nøytral, og fremstår dermed mer positiv. Når politiet aksjonerer for å avslutte demonstrasjonene beskrives ikke handlingene i detalj. Mediene nøyer seg med å skrive at «Natt til mandag ble de [aksjonistene] båret ut av politiet» (Kjær et al., 2023). Og «Rundt en time seinere ble aktivistene også fjernet fra inngangen til Kultur- og likestillingsdepartementet» (Lien et al., 2023). Handlingene til politiet fremstår derfor som mildere og fredeligere enn aksjonistenes handlinger som beskrives med mer metaforisk språk som spiller på militær aktivitet.

Det hender også at mediene presiserer at aksjonistene flyttes eller bæres bort «med makt» (Hotvedt, 2023; Revheim-Rafaelsen et al., 2023a), men det er kun ett konkret eksempel som viser hva denne maktbruken går ut på. Det gjelder bortbæringen av Greta Thunberg.

To politibetjenter løftet henne opp, bar henne bort, og la henne på bakken. Thunberg reiste seg med en gang opp og forsvant vekk fra området, med et samlet pressekorps hakk i hæl (Revheim-Rafaelsen et al., 2023a).

Samtidig er ikke politiet immune mot kritikk, og aksjonistene og deres støtteapparat kritiserer politiet for valg av tidspunkt for å fjerne aksjonistene fra Olje- og energidepartementet. Politiets aksjon mot demonstrantene foregikk kl. 02.30 på natten, og tidspunktet provoserer aksjonistene.

Ingen er så sårbar og fredelig som når de sover. Og akkurat da, når vi alle lå og sov, valgte de å bruke makta si for å fjerne oss (Kjær et al., 2023).

Dette sier Ella Marie Hætta Isaksen til Dagbladet. Aktivistene mener selv at det ligger mer enn praktiske hensyn bak valg av tidspunkt for politiaksjonen, og at det hele muligens er politisk motivert. Aksjonist Elle Rávdna Näkkäljärvi mener politiaksjonen viser at staten ønsker å dysse ned aksjonen.

Måten arrestasjonen gjøres på er nøyaktig hvordan aksjonen vår, Fosensaken, og det samiske folket i historien har blitt behandlet. Vi blir forsøkt usynliggjort og tiet, her ønsker staten bare å unngå en ny Altaaksjon i bilder og dagslys (Kjær et al., 2023).

Advokatfirmaet Elden representerer Fosen-aksjonistene, og de mener politiaksjonen mot demonstrantene ikke er godt nok begrunnet.

Aksjonistene har blitt fjernet tilsynelatende uten at politiet har vurdert nødvendigheten og forholdsmessigheten av inngrepene, skriver advokatene Maria Hessen Jacobsen og Olaf Halvorsen Rønning i Elden Advokatfirma (Revheim-Rafaelsen & Larsen, 2023).

6. Diskusjon

Analysen viser at innrammingen av de to aksjonene er svært forskjellig. Repparfjord-aksjonen fremstilles i et relativt negativt lys, mens Fosen-aksjonen fremstilles mer positivt. Dette illustreres godt ved å sammenligne rammen «Aksjonistene er uvitende» i dekningen av Repparfjord-aksjonen med rammen «Aksjonistene er godt forberedt» fra Fosen-aksjonen. I dekningen av Repparfjord-aksjonen fremstår det som at aksjonistene er useriøse aktører som ikke skal tas for alvorlig, mens aksjonistene i Fosen-aksjonen fremstilles som mer kunnskapsrike og seriøse. Den negative innrammingen av Repparfjord-aksjonistene svekker autoriteten til demonstrantene som individer, og til aksjonen som helhet. Hvis aksjonistene ikke opererer med korrekt faktagrunnlag, hvorfor skal da allmennheten ta demonstrasjonen seriøst? Det er også vesentlig å poengtere at mye av dekningen om Fosen-aksjonen ikke handler om aksjonistene, men om demonstrantenes mål og motstander; regjeringen. Dette skjer i mindre grad i dekningen av Repparfjord-aksjonen. Rushfeldt får mye plass i mediene, men det er stort sett aksjonistenes handlinger som diskuteres. Kritikken av regjeringens handlinger i Fosen-aksjonen gjør at aksjonen og aksjonistene fremstår som mer rettmessige, mens innrammingen av Rushfeldt som hensynsfull og avbalansert i Repparfjord-aksjonen gjør at aksjonistene fremstår som uvitende og naive i forhold.

I mediedekningen av Repparfjord-aksjonen blir sivil ulydighet fremstilt som udemokratisk og skadelig. De demokratiske vedtakene i forkant av demonstrasjonen vektlegges mest, og protestformen ses som en forstyrrelse for disse demokratiske avgjørelsene. I dekningen av Fosen-aksjonen blir den samme protestformen imidlertid fremstilt som aktiv bruk av ytringsfriheten og positivt for demokratiet. Det har å gjøre med at aksjonistenes motstandere i Fosen-aksjonen, regjeringen, sine handlinger fremstilles som ødeleggende for demokrati og rettsstat. Sivil ulydighet ses derfor som en motvekt til regjeringens handlinger, og anses dermed som mer akseptabelt enn i Repparfjord-aksjonen. I tillegg viser mediedekningen av Fosen-aksjonen at sivil ulydighet har effekt, gjennom rammen «Aksjonistene tar ansvar». Her rammes aksjonen inn som en fungerende protest som har fått fortgang i regjeringens behandling av saken. I dekningen av Repparfjord-aksjonen er ikke protestens effekt like viktig, og Rushfeldts uttalelser om at aksjonistene har fått uttrykke seg i media får det til å virke som at aksjonen utelukkende handler om å skape medieblest.

Det er også noen likheter i hvordan mediene fremstiller de to aksjonene. For det første brukes det språk som fremstiller begge aksjonene som voldsomme, som vist gjennom rammene «voldsmetaforene». Dette gjør at aksjonene fremstår som destruktive og brutale, selv om mediene ikke viser til noen voldelige eller ødeleggende episoder under protestene. Samtidig kan man undre seg over hvorvidt aksjonene hadde fått den samme oppmerksomheten hvis mediene ikke hadde brukt et slikt sensasjonaliserende språk. Bruken av denne typen voldsmetaforer er kraftigere i deknningen av Repparfjord-aksjonen enn Fosen-aksjonen. Bruken av ordene «krig» og «slag» er mer drastisk enn ordet «okkupere», og sånn sett er Fosen-aksjonen mindre sensasjonalisert enn Repparfjord-aksjonen. Samtidig kontrasteres voldsmetaforene i deknningen av Fosen-saken med ordbruken om politiets handlinger. Når mediene skriver om politiaksjonen mot demonstrantene brukes ord som «aksjonistene fjernes», «bæres bort» og «flyttet». Dette språket gir ikke en detaljert beskrivelse av politiets maktbruk. Språkbruken er ikke nødvendigvis problematisk, men det er en interessant kontrast til for eksempel beskrivelsen av aksjonistenes «beleiring» av Olje- og energidepartementet. Ordene som brukes om aksjonistenes handlinger får de til å fremstå som brutale, mens politiets handlinger beskrives med ikke-voldelige ord og fremstår derfor som mer fredelige, og er enklere å akseptere.

For det andre fremstilles deltakerne i begge aksjonene delvis som ansvarsfulle politiske deltakere som utøver nødvendig motstand mot majoritetsdemokratiet. Denne rammen står imidlertid sterkest i deknningen av Fosen-aksjonen. Her underbygges nemlig rammen av at aksjonistene ikke bare er ansvarlige, men at de også er godt forberedt, og at aksjonen deres virker å få gode effekter på saken det protesteres mot.

6.1 Protestparadigmet

Hvor står så mediedekningen av Repparfjord- og Fosen-aksjonene i forhold til teorien om protestparadigmet? Jeg skal nå gå gjennom de seks attributtene som kommer frem i Chan (1981). Det første attributtet er *støtte til protestdpende tiltak*. I mediedekningen av Repparfjord-aksjonen vises dette for eksempel ved at en talsperson fra Frp mener staten bør unngå å gi økonomisk støtte til Natur og Ungdom ettersom organisasjonen oppfordrer til sivil

ulydighet. Dette er et klart eksempel på at NRK trekker frem debatt som ønsker å dempe protestvirksomheten til organisasjonen. Det kan også argumenteres for at den positive innrammingen av Rushfeldt fungerer som en støtte til protestdempende tiltak ved at alvoret i aksjonen dempes i og med at Rushfeldt tar det hele med «knusende ro» (Pedersen & Estenstad, 2021). I deknningen av Fosen-saken kan legitimeringen av politiets handlinger forstås som et slikt protestdempende tiltak. Politiets jobb under demonstrasjonen er selvfølgelig å sørge for at demonstrantene får bruke sin ytringsfrihet, men også å fjerne dem dersom aksjonistene er til betydelig hindring for bygningenes drift eller sikkerhet. Mediedekningen av Fosen-aksjonen vektlegger det siste når det gjelder politiets oppgaver. Det medfører at jeg som leser oppfatter politiets viktigste jobb som å passe på objektet det protesteres mot, heller enn å passe på demonstrantene. Denne måten å omtale politiets handlinger på går igjen fra mediedekningen av Alta-aksjonen. Da ble politiets handlinger også beskrevet som milde, men politiet har i ettertid blitt kritisert for overdreven maktbruk (Ijäs, 2012).

Det andre attributtet i protestparadigmet er *bekymring for samfunnsordenen* (Chan, 1981). Dette er det mange eksempler på i mediernes dekning av Repparfjord-aksjonen. Både Rushfeldt og elitepolitikere uttrykker bekymring for hva som kan skje dersom protester skal kunne stoppe lovlig fattede vedtak. Samfunnet må ikke komme dit at minoritetsgrupper kan stoppe majoritetsdemokratiets avgjørelser ved å gjennomføre ulovlige demonstrasjoner. Mediedekningen er tydelig på at det å gå imot demokratisk avgjorte beslutninger bør få konsekvenser. Det er ikke alltid like tydelig hva slags konsekvenser det er snakk om, men Rushfeldt snakker i hvert fall om økonomiske konsekvenser i form av å gi aksjonistene ansvar for å betale det det koster for Nussir ASA å utsette prosjektet. I mediedekningen av Fosen-aksjonen er det noen punkter som støtter opp under dette attributtet, og andre som viser det helt motsatte. At mediene vektlegger politiets handlinger og begrunnelser, og skriver mye om fjerning og arrestasjon av aksjonistene kan tolkes som at mediene ønsker å støtte oppunder en aktør som har som jobb å opprettholde ro og orden. Det er også i deknningen av Fosen-aksjonen noe diskusjon om sivil ulydighets plass i demokratiet, og i noen artikler vektlegges det at sivil ulydighet kan skade demokratiske verdier. Likevel er det stort sett regjeringen som gjøres til skyldebukk for at samfunnsordenen står i fare. Det vises flere ganger til at regjeringens (manglende) handlinger setter rettsstaten i fare, og ødelegger borgernes rettssikkerhet. Ved å ikke følge opp Høyesteretts dom på en forsvarlig måte rokker

regjeringen også ved maktfordelingsprinsippet, ifølge både aksjonistene og mediene. Regjeringens handlinger rokker dermed ved en hjørnestein i demokratiet vårt. Det vises også til at det er aksjonistene som tar ansvar for å løse opp i disse utfordringene. Ved å ramme inn aktivistene som ansvarfulle viser mediene at sivil ulydighet kan brukes til å *oppretholde* samfunnsordenen ved å stille regjeringen til ansvar. Det er altså ikke slik at mediene automatisk forbinder sivil ulydighet med opprørskheter og ødeleggelse av samfunnsordenen.

Videre har vi attributtet *politisering* (Chan, 1981). Det er tydelig at mediene politiserer Repparfjord-aksjonen. For det første brukes aksjonen som motivasjon for å diskutere Sametingets rolle, og å kritisere sametingspartiet NSR for ekstraparlamentarisk aktivitet. Her brukes altså den sivile ulydigheten organisert av frivillige ungdommer som bakteppe for å diskutere hva som er akseptable måter for politiske partier å drive politisk aktivitet på, og å diskutere hvordan minoritetsspørsmål skal håndteres i store politiske beslutninger. Aksjonen brukes også som argument for å forsøke å fjerne statsstøtten til Natur og Ungdom. Organisasjonen identifiseres i mediene som arrangør av protestleiren på Markoppneset, og det brukes som argument av politiske eliter til å forsøke å minske den fremtidige påvirkningskraften til organisasjonen. Fosen-aksjonen politiseres også i mediene, men her i form av at aksjonen handler om større politiske temaer som politisk tillit og rettssikkerhet. Aksjonen brukes som bakteppe for å diskutere rettsstatens verdier i videre forstand, og den brukes til å debattere sivil ulydighets rolle i et demokratisk samfunn. Politiseringen av Fosen-aksjonen er med på å rettferdiggjøre aksjonen heller enn å avvise den, og stemmer således dårlig med protestparadigmet.

Attributtet *stereotypisering* er det litt av i begge aksjonene (Chan, 1981). Både Repparfjord- og Fosen-aksjonen blir i mediene sammenlignet med Alta-aksjonen. Det sies at «historien gjentar seg gang på gang» (Utsi, 2021). Når Repparfjord-aksjonen sammenlignes med Alta-saken refereres det både til naturverninteresser og statens og politiets behandling av samene under Alta-konflikten. I mediedekningen av Fosen-saken handler sammenligningene om protesttradisjoner og samiske protestuttrykk, og om aksjonistenes oppfattelse av at forholdene for samer i Norge egentlig ikke er betydelig forbedret siden Alta-konflikten. Det er påfallende at Fosen-aksjonen ikke sammenlignes med Repparfjord-saken. Årsakene til det er selvfølgelig usikre, men det kan tyde på at Repparfjord-aksjonen ikke har hatt spesielt stor effekt på

samfunnet som helhet, og at aksjonen ikke ses som spesielt viktig i ettertid. Det kan også bety at Repparfjord-aksjonen i ettertid forstås mer som en naturverns-sak enn en sak for å verne samiske rettigheter.

Når det gjelder *eksternalisering av årsaker* (Chan, 1981) fortøner dette attributtet seg svært ulikt i de to aksjonene. I mediedekningen av Repparfjord-aksjonen fokuserer mediene på eksterne årsaker til aksjonen heller enn de interne. Det er for det første tydelig i måten Rushfeldt fremstilles som aksjonistenes hovedmotstander, heller enn at det rettes søkelys mot regjeringen og andre styresmakter som har gitt Nussir ASA tillatelse til gruveprosjektet i førsteomgang. Det er for så vidt ikke så rart ettersom protesten foregår ved arbeidsanlegget til Nussir ASA, men aktivistene sier jo selv til media at de ønsker å nå frem til regjeringen og Stortingspolitikere, og at de håper å kunne påvirke det kommende Stortingsvalget. Mediene velger likevel ikke å ta dette videre, men bruker heller Rushfeldt som motpart i saken. Samtidig blir kjønn og alder brukt som variabler for å forklare hvorfor aktivistene velger å gå til demonstrasjon. Dette trivialisere valg av uttrykksform, og flytter leserens fokus fra konfliktens kjerne. I stedet for å vise til eventuelle utfordringer med Nussirs gruve, eller diskutere hvorvidt aktivistene har forsøkt andre mulige påvirkningskanaler i denne saken, velger journalisten å banalisere aksjonen ved å forklare den med at «unge kvinner er utålmodige». I mediedekningen av Fosen-saken er det derimot lite eksternalisering av årsaker. Mediene kunne valgt å vektlegge kjønn, alder og etnisitet her også, eller de kunne brukt saken til å diskutere vindkraftdiskursen i bredere forstand. I dekingen av Fosen-aksjonen er fokuset heller på det aksjonistene uttrykker som sakens kjerne, nemlig regjeringens manglende oppfølging av Høyesteretts dom, og behandlingen av samisk kultur i møtet med majoritetssamfunnets behov. Dette gjør at aksjonen fremstår som viktigere, og som mer akseptert, fordi mediene på et vis sier seg enige i at aktivistene har grunn til å demonstrere.

Det siste attributtet er *henvisning til samfunnets tradisjonelle normer* (Chan, 1981). Jeg tolker Chan slik at det her er snakk om majoritetssamfunnets normer. I dekingen av Repparfjord-aksjonen vektlegges ideen om at demokratiske avgjørelser skal respekteres, og at eventuelle uenigheter skal løses gjennom dialog og deliberasjon. Aksjonistene går imot demokratiske avgjørelser og hindrer praktisk gjennomføring av majoritetsdemokratiets vedtak. Rushfeldt sier til media at han ønsker åpen dialog med demonstrantene, men at han opplever at de i

stedet polariserer lokalsamfunnet med protesten sin. I Fosen-aksjonen kan aksjonistenes holdning til politiets pålegg tolkes under dette attributtet. Mediene viser stadig til at aksjonistene ikke vil flytte seg selv om de får gjentatte beskjeder fra politiet. I aksjonistenes protesttradisjon er det et poeng å ikke flytte seg for politiet, og det legger hele grunnlaget for den sivile ulydigheten. I det norske storsamfunnet bryter dette imidlertid med ideen om politiets myndighet, og spesielt med tanken om at politiet skal opprettholde sikkerheten i samfunnet.

I tillegg til Chans attributter kjennetegnes protestparadigmet også av at mediene foretrekker kilder som støtter statens side i saken (Lee, 2014). Jeg har derfor gjort en rask opptelling av hvor ofte aksjonistene blir sitert i mediene versus hvor ofte eliter og andre stemmer siteres. I de totalt 28 relevante artiklene om Repparfjord-saken er aktivistene sitert i 17 av dem (ca. 59% av artiklene). I de artiklene hvor aktivistene kommer til orde blir de stort sett sitert først, og andres sitater behandles som kommentarer til aktivistenes utsagn. Dette skjer i 11 av de 17 artiklene aktivistene er sitert i. Eliter (politikere, bedriftseiere, akademikere etc.) er sitert 35 ganger, 9 av disse elitesitatene støtter demonstrantene (34%), mens 19 av sitatene viser motstand til demonstrasjonen (66%). Her er Rushfeldt telt med som elitemotstander. 7 ganger er en elite sitert uten å ta standpunkt til demonstrasjonens sak eller virkemiddel (24%). Politiet er sitert i totalt to artikler (7%). Altså er det i deknningen av Repparfjord-aksjonen høyest representasjon blant elitestemmer som kritiserer aksjonen, men aksjonistene siteres også direkte i over halvparten av medietekstene.

I deknningen av Fosen-saken blir aktivistene sitert i 54 av totalt 73 artikler (74%). I 32 av disse artiklene er det aktivistenes utsagn som blir gjengitt først i artikkelen, mens andres utsagn settes opp som kommentarer til disse. Ulike elitepersoner siteres til sammen 79 ganger. I 38 av disse er eliten støttende til demonstrasjonen (52%) og i 39 tilfeller er eliten motstander av aksjonistene (53%). De elitene som er oftest sitert er statsminister Støre og statsråd Aasland som begge er motstandere av aksjonen. I to tilfeller er elitene nøytrale (3%). Andre informanter er også intervjuet og sitert i til sammen 11 artikler (15%). Det gjelder for det meste reieierne på Fosen og noen ungdomspolitikere. I Fosen-saken kommer politiet en del til orde; de er sitert direkte i 19 artikler (26%), mens departementets sikkerhets- og serviceorganisasjon (DSS) og Stortingets sikkerhetsseksjon er sitert i til sammen 14 artikler

(19%). I dekingen av Fosen-aksjonen kommer altså aksjonistene selv til orde i større grad enn i Repparfjord-aksjonen. Det er også her høy konsentrasjon av elitestemmer, men de er mer jevnt fordelt mellom de som støtter aksjonen og de som støtter staten. Den høye konsentrasjonen av elitestemmer i begge aksjonene gjør at det i stor grad er elitene som definerer innrammingen av protestene. I dekingen av Fosen-aksjonen er det betydelig lavere andel av nøytrale eliter enn i Repparfjord-aksjonen. Nesten ingen av mediens informanter kommenterer på aksjonen uten å ta et standpunkt. Politiet siteres også betydelig mye mer i Fosen-aksjonen. Det har sannsynligvis sammenheng med at politiet grep inn i Fosen-aksjonen ved flere anledninger, mens det i Repparfjord-aksjonen aldri ble gjennomført en politiaksjon.

Tabell 3: Aksjonenes tilhørighet til protestparadigmet

Attributt	Repparfjord	Fosen
Støtte til protestdempende tiltak	x	x
Bekymring for samfunnsorden	x	-
Politisering av protesten	x	-
Stereotypisering	x	x
Eksternalisering av årsaker	x	-
Henvvisning til trad. normer	x	x

Attributter som finnes i den aktuelle aksjonen er markert med «x».

I innledningskapittelet stiller jeg spørsmålet *hvordan fremstilles samisk sivil ulydighet i norske medier?* Min analyse viser at svaret på dette spørsmålet ikke er entydig, og at mediedekningen av de to aksjonene forholder seg svært ulikt til protestparadigmet. Dekningen av Repparfjord-aksjonen inneholder alle seks attributtene som utgjør Chan (1981) sin teori. Det legges vekt på at demonstrasjonen brukes til å stoppe et lovlig og demokratisk fattet vedtak, og at sivil ulydighet som aksjonsform ikke ivaretar demokratiske verdier. Det etablerte flertallsdemokratiet fremstilles som viktigere enn minoritetsstemmene. Mediene eksternaliserer årsakene til protesten og trivialisere samtidig aksjonistenes meninger ved å fokusere på deres kjønn og unge alder. Dekningen av Fosen-aksjonen inneholder noen av attributtene mens andre er fraværende. Media henviser til tradisjonelle normer ved å fremstille

politiet som en seriøs og rettferdig aktør. Fokuset på politiets arbeid gjør også at mediene viser noe støtte til protestdempende tiltak. Aksjonen stereotypiseres også ved at den sammenlignes direkte med Alta-aksjonen. Likevel er mediernes fremstilling av Fosen-aksjonen i sum positiv. Det er i stor grad fordi aksjonistenes handlinger ses som forholdsmessige opp mot regjeringens handlinger.

Ifølge teorien til Chan (1981) reflekterer tilhørighet til protestparadigmet et ønske fra mediene om å vise støtte til styresmaktene og å opprettholde status quo i samfunnet. Det er lite sannsynlig at de analyserte mediernes eventuelle ønske om å støtte styresmaktene har endret seg såpass kraftig i tidsrommet mellom de to aksjonene, fra året 2021 til 2023. Norge hadde riktig nok et politisk maktskifte ved stortingsvalget høsten 2021, fra blågrønn til rødgrønn regjering, men ingen av de analyserte avisene har partipolitiske koblinger. Mediene i Norge er generelt kjent for å være politisk uavhengige, og pressens uavhengighet er grunnlovsfestet (Skogerbø & Karlsen, 2021; Østbye & Aalberg). Både Chan (1981) og annen forskning på protestparadigmet finner dessuten at mediernes forhold til protestparadigmet avhenger av mediernes politiske ideologi (Cowan et al., 2023; Von Zabern & Tullock, 2020). Dette undersøkes ofte ved å sammenligne konservative og liberale mediers dekning av samme protest. I denne studien undersøker jeg tre ulike mediers dekning av to ulike sivil ulydighetsaksjoner, og finner at forholdet til protestparadigmet er likt mellom de tre mediene, men ulikt for hver av aksjonene. Mediernes politiske ståsted er dermed ikke en tilstrekkelig forklaring på hvorfor mediene til tider er negative i sin dekning av protester. Det er derfor mer sannsynlig at det er andre årsaker som forklarer hvorfor mediene velger å fremstille én samisk protest i negativt lys, mens de velger å fremstille en annen protest mer positivt to år senere. Det er utenfor denne oppgavens omfang å systematisk forklare årsakssammenhengen bak dette funnet. Likevel ønsker jeg å analysere mediernes valg av vinkling basert på teorien om nyhetsverdi og undersøke om det kan være en mulig forklaring.

6.2 Nyhetsverdi

I metodekapittelet skriver jeg at rammer ikke finnes naturgitt i nyhetssaker, men at rammene konstrueres, bevisst eller ubevisst, av journalistene som skriver om saken. Det er derfor naturlig å anta at rammene ikke plukkes ut fra løse lufta, men at de baserer seg på noen ideer

om hva som er god journalistikk. I mediebransjen henger «god journalistikk» tett sammen med teorien om nyhetsverdi (Allern, 2014). Altså er det sannsynlig at rammene som velges ut er basert på hvorvidt innrammingen gjør at saken treffer på flest mulig av faktorene som skaper nyhetsverdi. Jeg skal i dette delkapittelet ta for meg hvordan innrammingen av de to aksjonene passer med Galtung og Ruges (1965) teori om nyhetsverdi, faktor for faktor.

Aller først kan jeg konkludere med at faktorene *balanse* og *elitenasjoner* er irrelevante for denne studien (Galtung & Ruge, 1965). Elitenasjoner er relevant for utenriksnyheter, men mitt datamateriale omhandler aksjoner innenlands. Om balanse har vært en faktor i avgjørelsen om å dekke aksjonene kan jeg ikke si noe om ettersom jeg ikke har oversikt over det fullstendige mediebildet i de aktuelle avisene i de periodene aksjonene foregikk. De andre 10 faktorene skal jeg derimot diskutere, og jeg begynner med de som fortøner seg relativt likt i begge aksjonene. For det første stemmer faktoren om *konsonans*, eller forventning, godt med begge aksjonene. Basert på organisasjonens historie er det absolutt forventet at Natur og Ungdom skal aksjonere mot naturinngrep slik de gjør ved Repparfjord (Persen & Johansen, 1998). Det er heller ikke uforventet at flere av de samme aksjonistene bestemmer seg for å bruke sivil ulydighet for å kjempe for samiske rettigheter basert på historien om Alta-konflikten. For det andre føyer mediedekningen av begge aksjoner seg godt inn i teorien om *videreføring* (Galtung & Ruge, 1965), da mediedekningen strekker seg over flere måneder for begge aksjonene. For det tredje er begge aksjonene *negative* hendelser. Aksjonistene demonstrerer ikke fordi de er lykkelige, men fordi de kritiserer staten og dens håndtering av to ulike naturinngrep.

Så over til de faktorene som utspiller seg forskjellig. *Frekvensen* (Galtung & Ruge, 1965) på de to aksjonene er ulik. Repparfjord-aksjonen foregikk som en teltleir over 100 dager. Dette passer dårlig inn i avisenes hyppige publiseringsfrekvens, og mediene er dermed nødt til å løse dette ved å plukke ut deler av aksjonen som fremstår som interessante. Dette løses i stor grad ved hjelp av lenkeaksjonene som dramatiske høydepunkter. Fosen-aksjonen utspiller seg derimot over kortere tidsintervaller, med en aksjon i februar 2023 og en i oktober, og med stadige motaksjoner fra politiet. Det passer bedre inn i publiseringsfrekvensen.

Forsterkningseffekten er sterkere i Fosen-aksjonen enn Repparfjord-aksjonen på grunn av politiets aksjoner mot aksjonistene. Bortbæring og arrestasjon av aksjonistene fører til høyere

grad av dramatisering i forhold til Repparfjord-aksjonen, hvor politiet kom innom, men ikke foretok noen arrestasjoner. Ellers er utgangspunktet for dramatisering relativt likt i begge aksjonene. I begge ble mennesker og lenker brukt som fysisk hindring for enten anleggsmaskiner eller bygninger, men det er ikke rapportert om vold eller skade på materiell eller folk.

Mediedekningen av Repparfjord-aksjonen har større vekt på *personifisering* (Galtung & Ruge, 1965) enn i dekingen av Fosen-aksjonen. I Repparfjord-saken fremstilles Rushfeldt som aksjonistenes motstander. Dette er en personifisering av historien: gruveselskapets leder blir ansiktet for selskapets handlinger. Personifiseringen gjør det lettere for leserne å identifisere seg med Nussir ASA, og reduserer maktforskjellene mellom selskap og aksjonister i og med at kampen da er mellom mennesker, ikke mellom mennesker og en institusjon. I dekingen av Fosen-aksjonen skjer dette i mindre grad, og det er regjeringen og staten som helhet som anses som ansvarlig for problemet. Statsminister Støre og Olje- og energiminister Aasland blir til en viss grad regjeringens ansikter, men i den grad de får kritikk for sitt (manglende) arbeid er det i form av sin rolle, ikke som person. Det er regjeringen som institusjon og system som i størst grad kritiseres.

I dekingen begge aksjonene er mediene interessert i å skrive om *elitepersoner* (Galtung & Ruge, 1965). Mediedekningen av Repparfjord-aksjonen begynner med Dagbladets portrettintervju av den samiske artisten Ella Marie Hætta Isaksen som blant annet har vunnet Sámi Grand Prix og den store, norske tv-musikk-konkurransen «Stjernekamp». I lys av sin kjendisstatus ble hun en frontperson for aksjonen både i nyhetsmediene og gjennom dokumentarfilmen *Rahčan – Ellas opprør* fra 2022. VG fokuserer også på Isaksens stjernestatus når de skal informere om en lenkeaksjon ved Nussir-gruven med overskriften «'Stjernekamp'-vinneren lenket seg fast til gravemaskin» (Ighanian, 2021). Mediene bruker nok Isaksens profilerte status for å skape interesse for saken nasjonalt, ettersom hun allerede er kjent for en del lesere over hele landet. Den kjente klimaaktivisten Greta Thunbergs Twitteruttalelser om aksjonen plukkes også raskt opp av mediene. Selv om Thunberg ikke deltar på Repparfjord-aksjonen diskuterer kommunikasjonsekspertene hvorvidt hennes engasjement kan påvirke aksjonens utfall likevel, på grunn av hennes profilerte status innen klima- og miljøkamp (Andreassen et al., 2021).

Også under Fosen-aksjonen fungerer Ella Marie Hætta Isaksen som frontfigur for aksjonistene, sammen med lederne for NSR-N og Natur og Ungdom. Mediene refererer ofte til Isaksens artistkarriere og legger vekt på hennes profilerte status utenom aksjonen. Greta Thunberg deltok på deler av Fosen-aksjonen, og ble fulgt tett av mediene. Avisene publiserer alle Thunbergs bevegelser fra hun ankommer Oslo til hun drar (Guldbæk, 2023; Hansen, 2023; Lægland & Bugge, 2023). De andre aktivistene sier at de setter pris på Thunbergs deltakelse, fordi det retter internasjonale blikk mot Norge og bidrar til å sette regjeringen i skvis slik at de må handle i saken (Lægland & Bugge, 2023). I tillegg til Isaksen og Thunberg handler Fosen-aksjonen også om politiske eliter. Statsminister Støre og Olje- og energiminister Aasland får mye omtale og intervjues av alle avisene. Disse personenes handlinger og uttalelser er relevant for befolkningen som helhet fordi de påvirker oss direkte eller indirekte, og deres involvering i saken øker dermed sakens nyhetsverdi. I dekingen av Repparfjord-aksjonen er også stortingspolitikere intervjuet, men saken handler ikke om dem. Repparfjord-aksjonen når derfor ikke like høyt opp på nyhetsverdi når det gjelder politiske elitepersoner.

I min diskusjon av case-seleksjon kommer det frem at samisk sivil ulydighet ikke er spesielt vanlig i norsk historie. Det er i alt fire kjente sivile ulydighetsaksjoner brukt i samisk aktivisme, hvorav to av de analyseres i denne studien. Bruken av denne kraftige protestformen er derfor, om ikke direkte uventet, så i hvert fall sjeldent. Sånn sett treffer begge aksjonene godt på nyhetsverdi-faktoren om *det uventede i det kjente* (Galtung & Ruge, 1965). Fosen-aksjonen skårer likevel litt høyere enn Repparfjord-aksjonen på dette punktet ettersom bruken av sivil ulydighet i miljøvern saker slik som i Repparfjord-saken er vanlig i Natur og Ungdoms historie (Persen & Johansen, 1998). Samtidig viser mediene stadig til Fosen-aksjonistenes bruk av samiske symboler og kulturuttrykk som en del av aksjonen. Samiske symboler er relativt ukjent kost i norske riksmidier, som vist i litteraturgjennomgangen i kapittel 2. Aksjonistene og mediene bruker derfor denne noe ukjente kulturen aktivt slik at aksjonen skiller seg ut. Dette skjer i noen grad også i dekingen av Repparfjord-aksjonen hvor gruveselskapet sammenlignes med den samiske trollskikkelsen Stállu, og NRK skriver om aksjonister som forsøker å skremme bort Stállu med joik (Larsen & Anti, 2021). Ellers i mediedeking legges det likevel lite vekt på samiske symboler, og det samiske får generelt

liten plass i mediens omtale av Repparfjord-aksjonen, med unntak av diskusjonen om Sametingets demokratiske rolle.

Faktoren *mening* er delt i to underkategorier kalt «kulturell nærhet» og «relevans» (Galtung & Ruge, 1965). Kulturell nærhet handler om at en hendelse må kunne tolkes innenfor leserens kulturelle rammeverk og forståelse. Sivil ulydighet er et kjent fenomen i norsk historie, og sånn sett bør begge aksjoner være godt innenfor lesernes tolkningsrammer. Også de delene av aksjonene som direkte handler om samiske rettigheter bør være tolkbare, også for de som har lite kjennskap til samisk kultur og rettigheter, ettersom vi kan tolke sakene basert på tidligere forståelse fra andre rettighetskamper. Underkategorien «relevans» påvirkes til dels av mediens innramming av aksjonene og til dels av aksjonenes geografiske plassering. Diskusjonen om konsekvensene av Nussir-gruven, både positive og negative, handler først og fremst om lokale konsekvenser. Det gjør at nyheter om Repparfjord-aksjonen har størst relevans for personer som bor i nærheten og påvirkes direkte av gruveprosjektet. Samtidig foregikk Repparfjord-aksjonen i et område med lite og spredt befolkning; Hammerfest kommune rommer ca. 11 000 innbyggere (SSB, 2024). Dermed er det få sivilpersoner som hadde direkte kontakt med aksjonen. For riksmidlene med base i Oslo betyr det også lang reisevei og innkvartering av journalister og fotografer som skal dekke aksjonen. Størsteparten av medietekstene om Repparfjord-aksjonen i mitt datamateriale kommer fra NRK sine distriktskontorer i Troms og Finnmark og NRK Sápmi. Mediene forsøker samtidig å gjøre saken relevant for et større publikum ved å diskutere hvorvidt sivil ulydighet er en god protestform i den aktuelle saken, og ved å generalisere saken til å handle om ungdoms, og spesielt unge kvinners, måte å vise politisk engasjement på.

Relevansen i Fosen-saken påvirkes også av geografisk plassering. Fordi protestene foregikk i Oslo sentrum er det lettere for mediehusene å sende ut reportere uten for meget planlegging. Dessuten er det mer sannsynlig at flere personer «snubler over» aksjonen og legger merke til den, og fatter interesse for saken. Ettersom aksjonen foregikk i og utenfor departement- og parlamentsbygningene gjøres den relevant for større deler av befolkningen, fordi aksjonen direkte påvirker statens maktstrukturer ved å «stenge staten» (Lien & Knutsen, 2023).

Sammen med aksjonistene og mediens vinkling av saken til å handle om rettssikkerhet og regjeringens arbeid gjøres saken dermed relevant for mange flere enn bare reindriftsutøverne

på Fosen. Det tar meg videre til faktoren *entydighet* (Galtung & Ruge, 1965). Det er viktig å påpeke at et ønske om entydighet ikke nødvendigvis betyr at mediene kun foretrekker enkle saker og skyr kompleksitet (Galtung & Ruge, 1965). Både Repparfjord- og Fosen-sakene er komplekse saker som kan tolkes på mange ulike vis. Likevel vil jeg argumentere for at mediene ser Fosen-saken som mer entydig enn Repparfjord-saken, nettopp fordi Fosen-aksjonen er vinklet til å handle om rettsstaten. Det er selvfølgelig mye politisk uenighet om vindkraft, og også uenighet om hvordan regjeringen og andre aktører bør håndtere konflikten på Fosen. Det er derimot vanskelig å være uenige i at regjeringen burde gjøre *noe* for å håndtere konflikten, basert på dommen fra Høyesterett. Medienes fokus på manglende handling og tiden som går vrir derfor fokuset i saken vekk fra vindmøllekonflikt og over på regjeringens rolle i den enkelte saken og regjeringens forhold til domstolene. Mediene setter altså tydelige tolkningsrammer for saken. I Repparfjord-saken er tolkningsrammene mer tvetydige. Aksjonistene fremstilles som både uvitende og ansvarlige. Motstanden mot aksjonen handler i stor grad om at sivil ulydighet er skadelig, og at gruven er demokratisk vedtatt. Saken handler derfor både om demokratiske verdier, om urfolksrett og om miljøvern, og det er opp til leseren å bestemme hvilken av konfliktene som er viktigst.

Tabell 4: Aksjonenes nyhetsverdi

Faktor	Repparfjord	Fosen
Frekvens	x	x
Forsterkning	x	x
Entydighet	-	x
Mening	-	x
Konsonans	x	x
Uventet	x	x
Balanse	-	-
Elitenasjoner	-	-
Elitepersoner	x	x
Personifisering	x	-
Negativitet	x	x

Faktorer som finnes i den aktuelle aksjonen er markert med «x».

Denne gjennomgangen viser at de to aksjonene skiller seg noe fra hverandre når det gjelder hvilke faktorer av nyhetsverdi de skårer høyt på. Det er i hovedsak tre faktorer som skiller aksjonene slik jeg ser det; personifisering, entydighet og mening. Mediedekningen av Fosen-aksjonen viser at et ønske om å oppnå høyest mulig nyhetsverdi er én mulig forklaring å hvorfor mediene velger å ramme inn aksjonen i positivt lys. Fosen-aksjonen gjøres viktig for en større lesergruppe ved at saken fremstilles så entydig som mulig, og at saken tillegges mening som har betydning for flere personer. Denne entydigheten er en viktig del av det som gjør at mediedekningen fremstår som støttende til aksjonistene siden mediene vinkler saken til å handle om rettssikkerhet og maktkritikk. Saken gjøres også interessant ved å få saken til å handle om elitepersoner, både i form av kjente personer som Greta Thunberg og Ella Marie Hætta Isaksen, men også i form av de regjerende politikerne Støre og Aasland. Entydigheten og relevansen er hjulpet frem av at det foreligger en dom som sier at staten tidligere har gitt ulovlige konsesjoner for vindkraft, og at staten dermed er ansvarlig for å rette opp i problemet. Fosen-saken er dermed en gylden mulighet for mediene til å vise sin rolle som den fjerde statsmakt, og holder regjeringen til ansvar for sine handlinger. Det er mulig å fremstille saken såpass entydig fordi vinklingen går i retning av maktkritikk. Hadde saken vært fremstilt like entydig i andre retningen ville det raskt bikket over i samehat og rasisme. Det er usikkert for meg hvorvidt sakens entydighet er et direkte resultat av medienes maktkritikk, eller om

maktkritikken er en positiv følge av at mediene ønsker å øke sakens nyhetsverdi. Min studie er ikke egnet for å teste dette, men det er et interessant poeng å ta med i videre forskning på mediedekning av protester..

Teorien om nyhetsverdi forklarer imidlertid *ikke* hvorfor mediedekningen av Repparfjord-aksjonen ligger såpass tett opp til protestparadigmet. Denne vinklingen skaper i og for seg stor nyhetsverdi ved å fokusere på personifisering av saken, og å skape en slags lokal helt i gruedirektør Rushfeldt. Men mediene kunne også valgt å gå andre veien: å gjøre Rushfeldt til skurk. Da kunne mediene skapt et «David mot Goliat»-narrativ, der aksjonistene fremstilles som heltene som hamler opp med kapitalistiske aktører. Det ville også skapt personifisering, men med fokus på Rushfeldts negative sider, og aksjonen ville blitt rammet inn i mer positivt lys. Maktkritikken er heller ikke til stede på samme måte i dekingen av Repparfjord-aksjonen som i Fosen-aksjonen. I denne saken er tillatelsene til gruvedriften lovlige, og mediene legger en del vekt på at vedtakene er demokratisk avgjort. Fordi Repparfjord-saken handler om gruvens konsekvenser, og ikke prosessene som har ført til gruvens opprettelse, er det vanskelig for mediene å kritisere styresmaktene uten å selv ta et standpunkt til gruvens mulige konsekvenser. Slik kritikk vil fort ende opp som saks- og partipolitisk diskusjon, og bryter dermed med mediens nøytralitetsprinsipp (Allern, 2015). Dette kan altså være en mulig forklaringsfaktor for hvorfor mediene velger å fokusere på Rushfeldt som aksjonistenes motpart i stedet for regjeringen, i tillegg til at aksjonen selvfølgelig foregår på Nussir ASAs anleggsområde. Likevel forklarer ikke det hvorfor mediene velger å fremstille Rushfeldt mer positivt enn aksjonistene. En mulighet er at mediene følger tidligere presedenser for hvordan denne typen historier skal tolkes, litt slik Kuhn beskriver forskermiljøet som fanget i et Orwelliansk samfunn hvor man fortsetter å gjøre ting «slik de alltid har blitt gjort».

7. Avslutning

Problemstillingen jeg har forsøkt å besvare i denne oppgaven er: *Hvordan fremstilles samisk sivil ulydighet i norske medier?* Ved å undersøke mediedekningen i to sivile ulydighetsaksjoner som helt eller delvis handler om vern av samiske rettigheter har jeg funnet at mediernes fremstilling varierer mye fra sak til sak. I mediernes omtale av Repparfjord-aksjonen rammes aksjonistene inn som uvitende, men også som ansvarlige aktører som utøver en viktig form for motmakt mot majoritetsdemokratiets avgjørelser. Mediene fremstiller Nussir ASAs direktør Øystein Rushfeldt som aksjonistenes hovedmotstander. Han rammes inn som en hensynsfull mann som ønsker aksjonistene velkommen selv om de er meningsmotstandere. Repparfjord-aksjonen som helhet rammes inn som et demokratisk problem. Aksjonistene demonstrerer mot demokratisk bestemte avgjørelser, og hindrer dermed demokratiet i å fullbyrde sin rolle. Selv om aksjonistene siteres i over halvparten av medietekstene er det elitene som former mediernes rammer. Eliter og eksperter siteres desidert oftest, og deres formuleringer om aksjonen og aktivistene styrer mediernes helhetlige innramming. I mediedekningen av Fosen-aksjonen rammes aksjonistene derimot inn som ansvarlige aktører som arbeider for å avslutte menneskerettighetsbrudd. Aksjonen rammes inn som en fredelig protest der aktivistene bruker yttringsfriheten sin aktivt for å kjempe for kjerneverdier i demokratiet. Demonstrantene er godt forberedt, og er ifølge mediene klare for å ta eventuelle konsekvenser som kommer av protesten. Regjeringen fremstilles som aksjonistenes motstandere. De rammes inn som uansvarlige aktører, og deres (mangel på) handlinger ses som skadelig for rettsstaten og befolkningens rettssikkerhet, og spesielt skadelig for den samiske befolkningen. Begge aksjonene hausses opp i mediene ved at det brukes ord og uttrykk som assosieres med voldelig konflikt. Aksjonene fremstilles dermed som mer dramatiske enn de egentlig var. Når mediene omtaler aksjonene brukes ord som «kamp», «beleire» og «okkupere». Når mediene beskriver politiets handlinger brukes derimot mer nøytrale ord og begreper.

Basert på tidligere litteratur forventet jeg at mediedekningen av begge aksjonene skulle passe godt inn i den veletablerte teorien om protestparadigmet. Tidligere forskning viser at opprørske protestformer slik som sivil ulydighet har en tendens til å pådra seg negativ mediedekning. Litteraturen viser også at unge aktivister ofte fremstilles som uvitende og naive, og jeg forventet å finne samme resultat. Min analyse viser at Repparfjord-aksjonen

passer godt inn i mediernes protestparadigme, akkurat som forventet. Dekningen av Fosen-aksjonen passer derimot ikke inn i teorien, noe som var overraskende. Jeg forsøker å forklare dette med at den positive fremstillingen av Fosen-aksjonen gjør at aksjonen passer godt inn i etablerte mål for nyhetsverdi, i og med at saken fremstilles som entydig og meningsfull. Jeg viser også til to hovedforskjeller mellom de to aksjonene som gjør Fosen-aksjonen særegen og muligens påvirker nyhetsrammene. Den første, og viktigste, er Høyesterettsdommen som skapte utgangspunktet for Fosen-aksjonen. Dommen gjør det enkelt for mediene å utøve maktkritikk ettersom det allerede er etablert at regjeringen har ansvar for å følge opp dommen og å forbedre forholdene for reindriftssamene på Fosen. Den andre faktoren er aksjonenes geografiske plassering. Fosen-aksjonen foregikk i hovedstaden, i og utenfor regjeringsbygg. Det gjør det umulig å ignorere regjeringen som aksjonens viktigste mål og motstander, og legger igjen til rette for maktkritikk i media.

7.1 Tanker om videre forskning

I videre forskning på mediers dekning av protester er det relevant å undersøke nøyere hvorvidt den positive dekningen av Fosen-aksjonen betyr at protestparadigmet er i endring, eller om det heller viser at paradigmet kun er gjeldende under visse omstendigheter. Det trengs mer forskning for *hvorfor* mediene velger å ramme inn protester på ulike måter, og når rammene fører til positiv dekning av protester og når dekningen blir negativ. Min analyse viser at mediernes politiske ståsted ikke er en tilstrekkelig betingelse for hvorvidt de tilhører det etablerte protestparadigmet, og jeg presenterer nyhetsverdi som en mulig variabel, men dette må testes nøyere med mer komparative studier med bedre kontrollerte caser. Jeg anbefaler også videre studier å analysere mediedekningen av protester som en helhet, og ikke bare se på innrammingen av demonstrantene. Det gir et tydeligere bilde av hvordan ulike rammer og virkemidler jobber sammen for å skape den totale innrammingen av protesten, og viser hvilket helhetsinntrykk mediernes lesere sitter igjen med.

I premisset for min masteroppgave ligger en antagelse om at mediernes innramming av en sak påvirker mottakerens oppfatning av saken. Derfor mener jeg at det også er viktig å få en oversikt over mediedekningen av samiske saker generelt. Får samisk kultur og samfunnsdebatt normalt plass i norske medier, eller er dekningen av Fosen- og Repparfjord-

aksjonene unntak på samme måte som Alta-aksjonen var på 70- og 80-tallet? Viser norske medier et bredt og heterogent bilde av samiske samfunn, eller er fremstillingen fremdeles preget av stereotyper og kolonialistiske forestillinger? I så måte vil jeg påpeke at denne masteroppgaven kun tar for seg det skriftlige materialet i medietekstene. Fotografier og illustrasjoner er utelatt fra analysen på grunn av begrensede ressurser, men det kan være interessant for videre forskning å analysere hvorvidt bildematerialet i mediene forteller samme historie som de skriftlige rammene.

8. Litteratur

- Allern, S. (2014). When Journalists Frame the News. I K. Fahlenbrach, E. Sivertsen & R. Werenskjold (Red.), *Media and Revolt. Strategies and performances form the 1960s to the present*. Berghan.
- Allern, S. (2015). *Journalistikk og kildekritisk analyse*. Cappelen Damm akademisk.
- Anand, G., Larson, E. C. & Mahoney, J. T. (2020). Thomas Kuhn on Paradigms. *Production and Operations Management*, 29(7), 1650-1657.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1111/poms.13188>
- Anastasio, P. A., Rose, K. C. & Chapman, J. (1999). Can the Media Create Public Opinion? A Social-Identity Approach. *Current Directions in Psychological Science*, 8(5), 152-155.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1111/1467-8721.00036>
- Andreasen, E., Kemi, B. I. S., Paulsen, E. J., Fjellstöm, M., Henriksen, C. A. & Hesla, G. (2021, 16.07). Greta Thunberg-støtte kan sette en stopper for Norsk gruvedrift. *NRK Sámi Radio*.
- Arendt, H. (1972). *Crises of the Republic*. Harcourt Brace & Company.
- Ashcroft, C. (2018). From resistance to revolution: the limits of nonviolence in Arendt's "Civil Disobedience". *History of European Ideas*, 44(4), 461-476.
<https://doi.org/10.1080/01916599.2018.1473960>
- Askeland, A. S. (2021, 15.07). Repparfjord-aksjonistene får støtte fra Thunberg. *VG*.
- Bastiansen, H. G. & Dahl, H. F. (2019). *Norsk mediehistorie* (3. utgave. utg.). Universitetsforlaget.
- Belsnes, M. M., Bjørndal, M., Elverhøi, A., Espegren, K. A., Fæhn, T., Jaehnert, S., Kjølle, G. H., Korpås, M., Marstein, E. S., Røkke, P. E., Sandberg, N. H., Tande, J. O. G., Thiis, T. K., Winther, T., Inderberg, T. H. J. & Tomasgard, A. (2023). Energikrisen i Europa og det norske kraftmarkedet. I *Energikrisen i Europa og det norske kraftmarkedet*. NTNU.
- Benjaminsen, T. A. (2023). *Er det norske narrativet om samisk reindrift i endring?* (Samiske Tall Forteller 15).
- Bjerkli, B. & Selle, P. (2005). Den nye samiske offentligheten. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, 29(4), 365-390. <https://doi.org/https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN1504-2936-2004-04-02>
- Bjärstig, T., Nygaard, V., Riseth, J. Å. & Sandström, C. (2020). The Institutionalisation of Sami Interest in Municipal Comprehensive Planning: A Comparison Between Norway and Sweden. *International Indigenous Policy Journal*, 11(2), 1-24.
<https://doi.org/https://doi.org/10.18584/iipj.2020.11.2.10574>
- Boyle, M. P., McLeod, D. M. & Armstrong, C. L. (2012). Adherence to the protest paradigm: The influence of protest goals and tactics on news coverage in U.S and international newspapers. *The International Journal Press/Politics*, 20(20), 1-18. <https://doi.org/DOI:10.1177/1940161211433837>
- Brah, A. (2003). Diaspora, Border and Transnational Identities. I R. Lewis & S. Mills (Red.), *Feminist Postcolonial Theory* (s. 612-635). Edinburgh University Press.
- Chan, J. M. (1981). *Journalistic Paradigms on Social Protests: The Case of the Jubilee School Affair in HongKong* [The Chinese University of Hong Kong].
- Chen, S. (2020). Debating resource-driven development: A comparative analysis of media coverage og the Pacific North West LNG project in British Columbia. *Frontiers in Communication*, 5, 1-16. <https://doi.org/https://doi.org/10.3389/fcomm.2020.00066>
- Clayman, S. E. & Reisner, A. (1998). Gatekeeping ing Action: Editorial Conferencess and Assesments of Newsworthiness *American Sociological Review*, 63(2), 178-199.
- Cottle, S. (2008). Reporting demonstrations: the changing media politics of dissent. *Media, Culture and Society*, 30(4), 853-872.
<https://doi.org/http://doi.org/10.1177/0163443708096097>

- Cowan, J. M., Dzidic, P. & Newnham, E. (2023). The Australian mainstream media's portrayal of youth climate activism and dissent. *Qualitative Sociology Review*, 19(2), 74-91. <https://doi.org/https://doi.org/10.18778/1733-8077.19.2.04>
- Culver, K. B. & McLeod, D. M. (2023). "Anti-Riot" or "Anti-Protest" legislation? Black lives matter, news framing and the protest paradigm. *Journalism and Media*, 4, 216-230. <https://doi.org/https://doi.org/10.3390/journalmedia4010015>
- Dagbladet. (2021, 02.09). Aksjonister vant slaget. *Dagbladet, leder*.
- Dagbladet. (2023a, 01.06). Sannhets- og forsoningskommisjonen. En norsk skamplet. *Dagbladet, leder*.
- Dagbladet. (2023b, 11.10). Fosen-aksjoner. Politisk ulydighet. *Dagbladet, leder*.
- Dalen, E. V. & Villaruel, A. (2019). *Nasjonal ramme for vindkraft. Det folkerettslige vernet av samiske interesser i konsesjonsbehandlingen*. Norges vassdrags- og energidirektoriat.
- Danielsen, A. M., Thrane, T. W. (2021, 19.08). Høyres Marianne Haukland kritiserer sametingsparti for å forhindre stortingsvedtak. *NRK Sámi Radio*.
- Dankertsen, A. (2014). *Samisk artikkel: Melankoli, tap og forsoning i en (nord)norsk hverdag* (Publikasjonsnr. 16) [Universitetet i Nordland]. Bodø.
- Delmas, C. (2016). Civil Disobedience. *Philosophy Compass*, 11(11), 681-691. <https://doi.org/10.1111/phc3.12354>
- Druckman, J. N. (2001). The Implications of Framing Effects for Citizen Competence *Political Behavior*, 23(3), 225-256.
- Døving, C. A. (2017). Storsamfunnet og minoritetene - før og nå. I N. Brandal, C. A. Døving & I. T. Plesner (Red.), *Nasjonale minoriteter og urfolk i norsk politikk fra 1900 til andre verdenskrig*. (s. 289-304). Cappelen Damm.
- Eide, E. (2012). Offer, hemmet, aktiv, borger? Medieerfaringer blant individer med nedsatt funksjonsevne. *Norsk medietidsskrift*, 19(1), 4-22.
- Eide, M. (1995). *Blod, sverte og gledestårer: VG, Verdens gang 1945-1995*. Verdens gang.
- Eira, I. M. G., Sara, M. N., Svartstad, H. & Mathiesen, S. D. (2016). Å se som stat eller som samisk reineier: To forståelser av bærekraftig reindrift. I T. A. Benjaminsen, I. M. G. Eira & M. N. Sara (Red.), *Samisk reindrift. Norske myter* (s. 27-50). Fagbokforlaget.
- Eira, S. S. (2013). «Herrer i eget hus» – Finnmarksloven i media. *Norsk medietidsskrift*, 20(4), 330-346. <https://doi.org/10.18261/ISSN0805-9535-2013-04-04>
- Engen, R. V. & Haugen, V. (2023, 12.10). Forhandler om Fosen-løsning: - Et korthus som faller hvis en part trekker seg. *VG*.
- Engen, R. V., Brækstad, P. & Kaalstad, J. E. (2023a, 12.10). Aktivistene bæres ut fra Stortinget. *VG*.
- Engen, R. V., Haugen, V. & Aga, K. (2023b, 13.10). Thunberg i Oslo på Fosen-aksjon: - Det er sterkt og rørende. *VG*.
- Ertesvåg, F. & Røsvik, E. (2023, 15.10). Aps sametingsgruppe: Brutt tillit til regjeringen. *VG*.
- Estenstad, J. L. (2021, 23.08). Mener Natur og Ungdom organiserer gruveaksjon – nå vil Frp stoppe statsstøtten deres. *NRK Troms og Finnmark*.
- Flydal, E. F. & Lægland, M. (2023, 28.02). Har samlet inn 750.000 kroner til aksjonistene – vil dekke bøter. *VG*.
- Galtung, J. & Ruge, M. H. (1965). The Structure of Foreign News. *Journal of Peace Research* 2(1), 64-91.
- Gamson, W. A. (1992). *Talking politics*. Cambridge University Press.
- Gans, H. J. (1979). Deciding what's news: Story suitability. *Society*, 16(3), 65-77. <https://doi.org/10.1007/BF02701600>
- Gilbrant, J. (2023, 11.10). – Veldig skadelig for Norge. *Dagbladet*.
- Gilbrant, J. & Suvatne, S. S. (2023, 09.03). Overkjørte juristene. *Dagbladet*.
- Giles, D. C. & Shaw, R. L. (2009). The psychology of news influence and development of Media Framing Analysis *Social and Personality Psychology Compass*, 3(4), 375-393.

- Grimstad, T. & Nematpoor, S. (2023, 13.03). Aktivister er klare for å aksjonere på nytt i Fosen-saken. *NRK*.
- Grimstad, T., Aastad, K. R. & Kræmer, M. H. (2023, 04.03). – Hårreisende, sier AUF om regjeringens håndtering av Fosen-saken. *NRK*.
- Grote, K. M. & Johnson, J. T. (2021). Pipelines, protectors, and settler colonialism: media representations of the Dakota Access Pipeline protest. *Settler Colonial Studies*, 11(4), 487-511. <https://doi.org/10.1080/2201473X.2021.1999008>
- Grønneberg, A. (2021, 10.06). Går i krigen for Repparfjorden. *Dagbladet*.
- Guldbæk, K. (2023, 11.10). Toårsmarkering for Fosendommen. *Dagbladet*.
- Harcup, T. & O'Neill, D. (2001). What Is News? Galtung and Ruge revisited. *Journalism Studies*, 2(2), 261-280. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1080/14616700118449>
- Hansen, B. (2023, 12.10). Greta Thunberg på Fosen-demonstrasjon: - Alle bør vise sin støtte. *Dagbladet*.
- Henriksen, T. K. (2023, 02.03). Støre møter Fosen-aksjonister i kveld. *NRK*.
- Hognestad, L. I. & Lamark, H. (2017). Flyktingene kommer! Lokale mediers dekning av flyktingkrisen. *Norsk medietidsskrift*, 24(2), 1-19. <https://doi.org/doi:10.18261/issn.0805-9535-2017-02-03>
- Holmes, M. C. S., Lægland, M. & Wichstad, E. (2023, 27.02). Ap-topp etter samisk aksjon: - Vindmøllene må rives. *VG*.
- Horn, K.-S. & Bye, K. S. (2021, 01.10). Seier for naturvernere: Hammerfest stopper arbeidet med Nussir-gruva. *NRK Troms og Finnmark*.
- Hotvedt, S. K. (2023, 27.02). Aksjonistene fjernet med makt av politiet – får full støtte av Greta Thunberg. *NRK*.
- HR-2021-1975-S. *Fosen-dommen*. Norges Høyesterett.
- Ighanian, C. G. (2021, 21.07). «Stjernekamp»-vinner Ella Marie Hætta Isaksen lenket seg fast til gravemaskin; - Vi vant den dagen. *VG*.
- Igwebuiké, E. E. & Akoh, A. D. (2023). Delegitimising Nonviolent Resistance via Newspaper Headlines: The Case of Sit-at-Home Protests by Indigenous People of Biafra. *Journal of Asian and African Studies*. <https://doi.org/10.1177/00219096231168070>
- Ijäs, A. J. (2012). *Samer i to norske nyhetsmedier. En undersøkelse av saker med samisk hovedfokus i Nordlys og Dagsrevyen i perioden 1970-2000*. Sámi allaskuvla.
- Iranzo, A. & Espinar-Ruiz, E. (2021). Media success variables of social movements. The 15-M and the PAH in Spain. *Cuadernos.info*, (51), 256-267. <https://doi.org/https://doi.org/10.7764/cdi.51.27347>
- Iyengar, S. (1991). *Is anyone responsible? : how television frames political issues*. University of Chicago Press.
- Janse, T. (2022). Piles of Bones. The performance of sovereignty through reindeer culling in the subpolar north. *Third Text*, 36(6), 535-557. <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/09528822.2022.2149010>
- Jåma, M. K. (u.å.). *Kronikk: Tillit i forfall*. sametinget.no. Hentet 30.05.2024 fra <https://sametinget.no/aktuelt/kronikk-tillit-i-forfall.27022.aspx>
- Kallelid, M. (2023a, 27.02). Raser: Nektet mat i 24 timer. *Dagbladet*.
- Kallelid, M. (2023b, 28.02). Kraftige anklager: - Burde skamme seg. *Dagbladet*.
- King, G., Keohane, R. O. & Verba, S. (2021). *Designing social inquiry : scientific inference in qualitative research* (2. utg.). Princeton University Press.
- Kitzinger, J. (2007). Framing and frame analysis. I E. Devereux (Red.), *Media Studies. Key Issues and Debates*. Sage.
- Kjær, D. S., Lien, M. S., Wiersen, S. Å. & Bruun, A. (2023, 27.02). Aksjonister kastes ut: - Et sjokk. *Dagbladet*.
- Knudsen, E. (2016). Når nyhetsrammer og medialisering møtes. *Norsk medietidsskrift*, 23(4), 1-19. <https://doi.org/DOI: 10.18261/issn.0805-9535-2016-04-02>

- Kolberg, A. (2018). "Samer er vort rette nationale navn" - hundre års sørsamiske representasjoner i nordtrønderske aviser. *Heimen*, 55(1), 31-49. <https://doi.org/http://doi.org/10.18261/ISSN.1894-3195-2018-01-03>
- Kuhn, T. S. & Holm-Hansen, L. (2002). *Vitenskapelige revolusjoners struktur* ([Ny utg.]. utg.). Spartacus.
- Larsen, H. (2021, 23.08). Sametingspolitiker Silje Karine Muotka føler seg mistenkeligjort av politiet i Repparfjordsaken. *NRK Troms og Finnmark*.
- Larsen, D. R. & Anti, M. I. A. (2021, 25.06). Repparfjordens voktere klare til kamp. *NRK Sápmi*
- Lee, F. L. F. (2014). Triggering the protest paradigm: Examining factors affecting news coverage of protests. *International Journal of Communication*, 8, 2725-2746.
- Lester, L. (2006). Lost in the wilderness? *Journalism Studies*, 7(6), 907-921. <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/14616700600980686>
- Lester, M. (1980). Generating Newsworthiness: The Interpretive Construction of Public Events. *American Sociological Review*, 45(6), 984-994. <https://doi.org/10.2307/2094914>
- Lien, L. & Stenhammer, M. Z. (2017). "De fremmede" i pressen. Omtale av nasjonale minoriteter og urfolk i media fra 1900 til andre verdenskrig. I N. Brandal, C. A. Døving & I. T. Plesner (Red.), *Nasjonale minoriteter og urfolk i norsk politikk fra 1900 til 2016* (s. 45-62). Cappelen Damm.
- Lien, M. S. & Knutsen, H. T.-L. (2023a, 01.03). Fjernet. *Dagbladet*.
- Lien, M. S. & Knutsen, H. T.-L. (2023b, 01.03). – Kan holde på i ukevis. *Dagbladet*.
- Lien, M. S., Olsen K. G. & Knutsen H. T.-L. (2023, 02.03). Pågriper aksjonister. *Dagbladet*.
- Lien, K. & Pedersen, J. T. (2023, 03.03). – Vært helt jævlig. *Dagbladet*.
- Lippmann, W. (1922/1997). *Public opinion*. Simon & Schuster.
- Lofstad, R., Knutsen, H. T.-L., Lien, M. S. & Pedersen, J. N. (2023, 02.06). Vil ikke fjerne seg. *Dagbladet*.
- Lov om endringer i sameloven mv. (konsultasjoner). (2021). *Lov om endringer i sameloven mv. (konsultasjoner) (LOV-2021-06-11-76)* Lovdata. <https://lovdata.no/LTI/lov/2021-06-11-76>
- Lysaker, O. (2022). Sivil ulydighet i økokrisens tid. *Norsk filosofisk tidsskrift*, 57(3-4), 208-218. <https://doi.org/10.18261/nft.57.3-4.10>
- Lægland, M., Tran & Olsen, P. S. (2023a, 12.03). Hætta Isaksen etter Aasland-tale; - Skuffet. *VG*.
- Lægland, M., Borgmo, J. S. & Evensen, I. A. (2023b, 03.03). Ella Marie Hætta Isaksen om Fosen- beklagelse: - Ikke imponert. *VG*.
- Lægland, M. & Bugge, S. (2023, 01.03), Her er sametingspresidentens krav for Fosen-dialog. *VG*.
- Lægland, M. & Brekke, A. A. T. (2023a, 03.06). Fosen-aksjonistene blokkerer Støres kontor: - Vil ikke flytte oss. *VG*.
- Lægland, M. & Brekke, A. A. T. (2023b, 03.06). Fosen-aksjonister skal blokkere statsministerens kontor. *VG*.
- Matre, J. & Haugen, V. (2023, 02.03). Fosen-familier møter aksjonistene: - Vi har kjempet i mange år. *VG*.
- McCombs, M. (2004). *Setting the Agenda. The mass media and public opinion*. Polity Press.
- McCombs, M. & Valenzuela, S. (2017). 633Agenda-Setting Theory: The Frontier Research Questions. I K. Kenski & K. H. Jamieson (Red.), *The Oxford Handbook of Political Communication*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199793471.013.48>
- McCombs, M. E. & Shaw, D. L. (1972). The Agenda-Setting Function of Mass Media. *The Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176-187. <http://www.jstor.org/stable/2747787>
- Medby, M. (2023, 15.10). Frp vil utvise Greta Thunberg: - Ulovlig. *VG*.

- Mediebedriftene. (u.å.). *Persontall*. Medietall.no. Hentet 03.04.2024 fra https://www.medietall.no/index.php?liste=persontall&r=PERSONTALL&pid=53545&p=2309&gs=2&g_sels=
- Moe, H., Fladmoe, A., Thorbjørnsrud, K. & Finstad, U. (2022). Tillit til mediene. Falske nyheter og partiske journalister? I M. Mangset, A. H. Midtbøen & K. Thorbjørnsrud (Red.), *Ytringsfrihet i en ny offentlighet. Grensene for debatt og rommet for ny kunnskap* (s. 113-133). Universitetsforlaget. <https://doi.org/https://doi.org/10.18261/9788215051017-2022-06>
- Moy, P., Tewksbury, D. & Rinke, E. M. (2016). Agenda-Setting, Priming, and Framing. I K. B. Jensen & R. T. Graig (Red.), *The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy* (s. 1-13). <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/9781118766804.wbiect266>
- Natur og Ungdom. (u.å.a). *Regjeringen må rydde opp på Fosen*. Hentet 29.05.2024 fra <https://www.nu.no/regjeringen-ma-rydde-opp-pa-fosen/>
- Mørk, M. (2023, 28.02). Uventet hjelp fra sexklubb. *Dagbladet*.
Natur og Ungdom. (u.å.b). *Fosenaksjonen, dag for dag*. Hentet 09.12.2024 fra <https://www.nu.no/fosenaksjonen-dag-for-dag/>
- Natur og Ungdom. (u.å.c). *Hvorfor er gruvedrift i Repparfjord en viktig miljøsak?* Hentet 07.02.2024 fra <https://www.nu.no/hvorfor-er-gruvedrift-i-repparfjord-en-viktig-miljosak/>
- Nordlys. (u.å). *Nord-Norges største mediehus*. Hentet 24.05.2024 fra <https://page.amediakreativ.no/10142-nordlys/>
- Norum, H. & Wittaker, E.-M. B. (2023, 27.02). Derfor aksjonerer de mot Olje- og energidepartementet. *NRK*.
- NRK. (2021, 16.08). Ber om nye forslag. *NRK Troms og Finnmark*.
- Nussir ASA. (u.å.). *Plans and permits*. Hentet 04.03.2024 fra <https://nussir.no/what-we-do/plans-and-permits/>
- Nykänen, T., Lehtola, V.-P. & Vinkka, B. (2023). Civil disobedience and artistic protests. The Áltá and Deatnu disputes and the development of Sámi resistance. I T. Nykänen, S. T & P. Koikkalianen (Red.), *Civil Disobedience from Nepal to Norway* (s. 47-63). Routledge.
- Olsson, S. V. (2023, 07.03). Vil ha gransking av Fosen-saken. *NRK*.
- O'Neill, D. (2012). No cause for celebration: the rise of celebrity news values in the British quality press. *Journalism Education*, 1(2), 26-44.
- O'Sullivan, D. (2023). The UN Sustainable Development Goals, national values, and Indigenous self-determination: Australian perspectives. *AlterNative*, 19(4), 741-749. <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/11771801231196924>
- Oslo Sámiid Searvi. (2023, 26.09). *Nyhetsbrev fra Oslo Sámiid Searvi - Čakča/høst 2023*. Hentet 07.02.2024 fra <https://nsr.no/oslo-sameforening/nyhetsbrev-fra-oslo-samiid-searvi-cakca-host-2023/>
- Otte, P. P., Rønningen, K. & Moe, E. (2018). Contested wind energy. Discourses on energy impacts and their significance for energy justice in Fosen. I A. Szolucha (Red.), *Energy, Resource Extraction and Society: Impacts and Contested Futures* (s. 140-158). Routledge. <https://doi.org/https://doi.org/10.4324/9781351213943-9>
- Pedersen, H. L. A., Påsche, E. S., Estenstad, J.L. & Hanssen, H. I. (2021, 18.08). Gruvedirektør har fått nok av aksjonistene – men kvier seg for å politianmelde. *NRK Troms og Finnmark*.
- Pedersen, T. K. & Estenstad, J. L. (2021, 22.07). Lars Haltbrekken (SV) lenket seg fast med aksjonistene mot gruvarbeidet i Repparfjord. *NRK Troms og Finnmark*.
- Persson, S., Harnesk, D. & Islar, M. (2012). What local people? Examining the Gáallok mining conflict and the rights of the Sámi population in terms of justice and power. *Geoforum*, 86, 20-29. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2017.08.009>
- Pietikäinen, S. (2003). Indigenous identity in print: representations of the Sami in news discourse. *Discourse & Society* 14(5), 581-609.

- Politi-loven. (1995). *Lov om politiet (LOV-1995-08-04-53)* Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53>
- Påsche, E. S. (2021, 12.08). Gruvesjef advarer: Vil kreve millionerstatning fra aksjonistene. *NRK Troms og Finnmark*.
- Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Harvard University Press.
- Revheim-Rafaelsen, M. & Larsen, D. B. (2023, 28.02). Aksjonistene nekter å møte Aasland – vil kun snakke med statsministeren. *NRK*.
- Revheim-Rafaelsen, M., Ballovara, M. & Breidlid, C. (2023a, 01.03). Greta Thunberg: - Dette er siste utvei. *NRK*.
- Revheim-Rafaelsen, M., Ulvin, P. B. & Nematpoor, S. (2023b, 27.02). Politiet bekrefter at de flytter aktivister – Thunberg har lenket seg fast. *NRK*.
- Revheim-Rafaelsen, M., Ulvin, P. B. & Nematpoor, S. (2023c, 27.02). Politiet fjernet dem i natt – nå demonstrerer de på nytt. *NRK*.
- Roosvall, A. & Tegelberg, M. (2016). Natural ecology meets media ecology. Indigenous climate activists' view on nature and media. I H. Graf (Red.), *The Environment in the Age of the Internet* (s. 75-104). Open Book Publisher.
- Saldaña, J. (2021). *The coding manual for qualitative researchers* (4. utg.). SAGE.
- Sametinget. (2021, 17.08). *Oppstart av Nussirgruven bryter norsk lov*. Hentet 07.02.2024 fra <https://sametinget.no/aktuelt/oppstart-av-nussir-gruven-bryter-norsk-lov.8070.aspx>
- Sametinget. (u.å.). *Avslutter prosjektet "Undersøkelse av Sametingets valgmanntall"*. Hentet 28.05.2024 fra <https://sametinget.no/aktuelt/avslutter-prosjektet-undersokelse-av-sametingets-valgmanntall.31794.aspx>
- Sand, L. N. (2023, 03.03). Forpliktende og forløsende. *NRK, politisk kommentar*.
- Schiro, E. C. (2022). *Norsk mediebarometer*. Statistisk sentralbyrå.
- Shoemaker, P. J. & Reese, S. D. (1996). *Mediating the message : theories of influences on mass media content* (2. utg.). Longman.
- Silverman, D. (2006). *Interpreting qualitative data* (3. utg.). SAGE.
- Skogerbø, E. (2003). Mediene og det samiske samfunnet: stereotyper og identitetskonflikter. I B. Bjerkli & P. Selle (Red.), *Samer, makt og demokrati* (s. 361-397). Gyldendal.
- Skogerbø E., & Karlsen, R. (2021). Media and politics in Norway. I E. Skogerbø, Ø. Ihlen, N. N. Kristensen, & L. Nord (Red.), *Power, communication, and politics in the Nordic countries* (s. 91-111). Gothenburg: Nordicom, University of Gothenburg.
<https://doi.org/10.48335/9789188855299-5>
- Solheim, E. K., Borgmo, J. S. & Silseth, I. (2023, 28.02). Nekter å møte statsråd – vil kun møte statsministeren. *VG*.
- SSB. (u.å.). *Kommune – Hammerfest – Hámmerfeasta*. Hentet 12.05.2024 fra <https://www.ssb.no/kommunefakta/hammerfest-hammerfeasta>
- Stordahl, V. (1997). Samene: Fra "lavtstaaende race" til "urbefolkning". I T. H. Eriksen (Red.), *Flerkulturell forståelse* (s. 139-152). Tano Aschehoug.
- Store-Ashkari, S. (2021, 05.08). De fleste aksjonistene som forbereder seg på sivil ulydighet i Repparfjord er unge kvinner. *NRK Troms og Finnmark*.
- Straffeloven. (2005). *Lov om straff (LOV-2005-05-20-28)* Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28?q=straff>
- Sveen, S. L., Lægland, M. & Farestvedt, I. B. (2023, 28.02). Olje- og energiministeren møter aktivistene: - Vil ikke høre på tompratet ditt. *VG*.
- Telemarksforskning. (u.å.). *Undersøkelse av Sametingets valgmanntall*. Hentet 28.05.2024 fra <https://www.telemarksforskning.no/prosjekter/undersokelse-av-sametingets-valgmanntall/20230820/>
- Thomassen, L. (2007). Within the limits of deliberative reason alone: Habermas, civil disobedience and constitutional democracy. *European Journal of Political Theory*, 6(200-218). <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/1474885107074350>

- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Tsfati, Y. (2003). Media Skepticism and Climate of Opinion Perception. *International Journal of Public Opinion Research*, 15(1), 65-82. <https://doi.org/10.1093/ijpor/15.1.65>
- Undheim, I. (2023, 28.02). Alta-demonstrant om Fosen-aksjonen: - Som å bli kasta tilbake i tid. *NRK*.
- Utsi, J. A. (2021, 19.08). Føler seg maktesløs mot naturinngrepene – etter Sametingets politiske nederlag. *NRK Sápmi*.
- Utsi, J. A. (2023, 02.06). Har lenket seg foran Statsministerens kontor. *NRK Sápmi*.
- Van Dijk, T. (1988). *News as Discourse*. Erlbaum.
- Van Gorp, B. (2014). Culture and Protest in Media Frames. I K. Fahlenbrach & R. Werenskjold (Red.), *Media and Revolt: Strategies and Performances from the 1960s to the Present* (s. 75-90). Berghan.
- Varsi, L. A. B. & Bendiksen, J.-K. D. (2021, 23.06). Ella Marie: - Jeg hadde gått i fengsel for denne saken. *NRK Sámi Radio*.
- von Zabern, L. & Tulloch, C. D. (2021). Rebel with a cause: the framing of climate change and intergenerational justice in the German press treatment of the Fridays for Future protests. *Media, Culture and Society*, 43(1), 23-47. <https://doi.org/10.1177/0163443720960923>
- Wichstad, E. (2023, 26.02). Aksjonerer i departementet på fjerde dag: - Vi kommer ikke til å gå herfra frivillig. *VG*.
- Wichstad, E. & Buggeland, S. A. (2023, 13.10). Fosen-aksjonistene får audiens hos kongen – avslutter ulovlige aksjoner. *VG*.
- Wichstad, E. & Sfrintzeris, Y. (2023, 27.02). Greta Thunberg nektes adgang til Olje- og energidepartementet. *NRK*.
- Wilson, G. & Allard, C. (2021). Institutional Determinants of Mining Projects in Canada and Sweden: Insights from the Prosperity and Kallak Cases. *Environmental Management*, 75, 53-69. <https://doi.org/https://doi.org/10.1007/s00267-022-01679-8>
- Østbye, H. & Aalberg, T. (2008). Media and politics in Norway. I J. Strömbäck, M. Ørsten & T. Aalberg (Red.), *Communicating politics. Political communication in the Nordic countries*. Nordicom, Göteborgs universitet.

